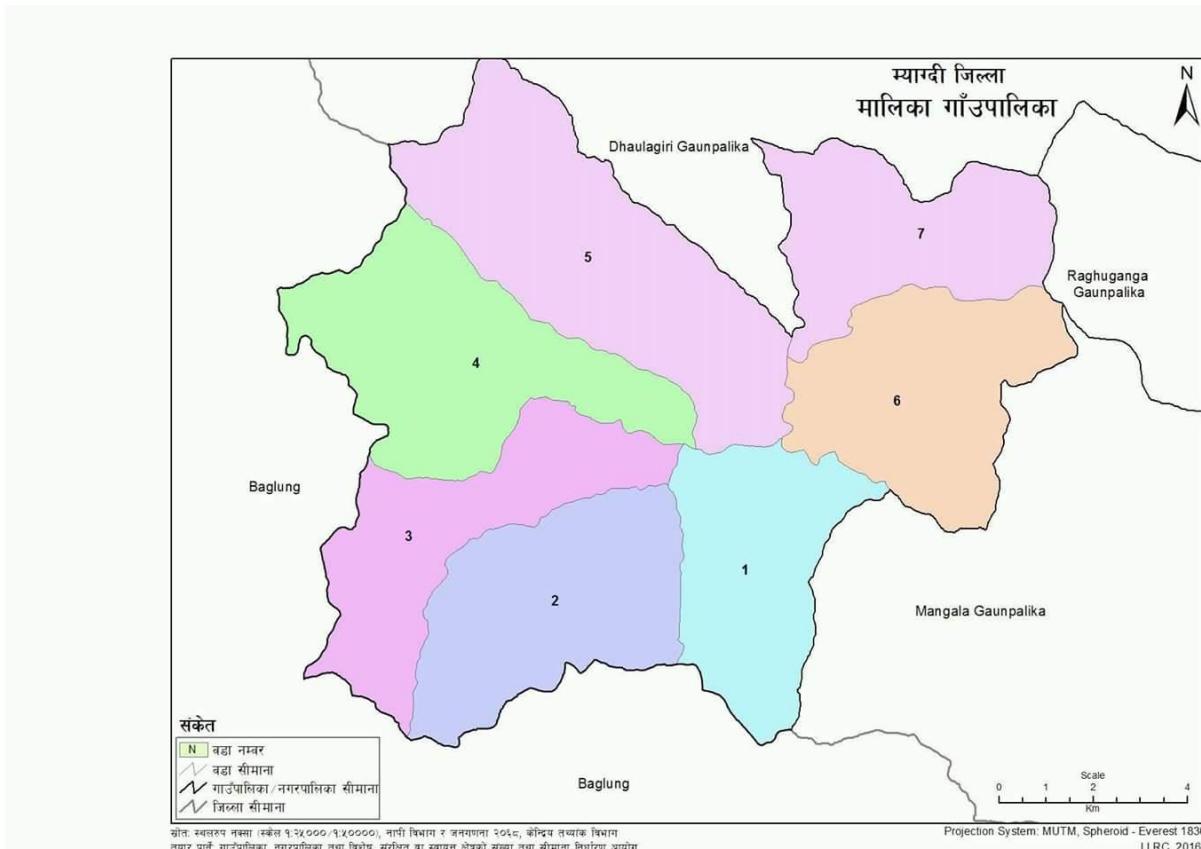


# वस्तुगत विवरण



## श्री मालिका गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय प्रदेश नं ४, दरवाड, म्याग्दी

तयार गर्ने

रिजाल कन्सलटेन्सी, काठमाडौं

२०७४

## प्रकाशकीय

नेपालको इतिहासमा राज्यको पुर्नसंरचना पश्चात पहिलो पटक स्थानीय तहहरूले सिधै संविधान प्रदत्त अधिकारको अभ्यास गरेका छन् । हुन त स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ ले पनि साविकका स्थानीय निकायहरूलाई स्वायत्त निकायको रूपमा परिभाषित गरेको थियो तथापि स्वायत्तताको अभ्यास हुन सकेको थिएन । वि.स. २०७२ सालमा जारी भएको नेपालको संविधानले नेपालमा तिन तहको शासकीय स्वरूप परिकल्पना गरे अनुरूप वि.स. २०७४ सालमा तिनवटै तहका निर्वाचनहरू सम्पन्न भएका छन् । यी मध्ये पनि प्रदेशको निर्वाचन विलकुल नयाँ अनुभव छ भने सिंहदरवार बाट अभ्यास गरिने कतिपय हक अधिकार र दायित्वहरू स्थानीय तहलाई सुम्पिएको हुनाले अधिकार सम्पन्न स्थानीय तहहरू पनि नयाँ जोश र जाँगरका साथ कृयाशिल हुन थालेका छन् ।

नागरिकका आशा अपेक्षाहरू अनगिन्ती छन् । सोही अनुरूप थुप्रै जिम्मेवारीहरू स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गरिएको छ । विगतमा फरक फरक तरिकाले अभ्यास गरि रहेका धेरै गाविस र नपाहरु मिलेर अहिलेका स्थानीय तहहरू (गाउँपालिका र नगरपालिका) बनेका छन् । सबैका आवश्यकता र प्राथमिकतालाई महत्व दिई आगामी केहि वर्षमा अहिले नयाँ स्वरूपमा आएका स्थानीय तहलाई कहाँ पुऱ्याउने हो भन्नका लागि अहिलेको धरातल के हो भन्ने विषय महत्वपूर्ण हुन्छ । जसका लागि वस्तुगत विवरणको आवश्यकता पर्दछ । यहि आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नका लागि मालिका गाउँपालिकाका विभिन्न वडाहरू तथा वस्तीहरूमा गई सूचना सङ्ग्रहन गरी अथवा विगतका प्रकाशित वा अप्रकाशित सूचनाहरूका आधारमा यो वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । आशा छ आगामी दिनमा मालिका गाउँपालिकाले गर्ने निर्णयहरूका लागि यो दस्तावेज आधार स्तम्भको रूपमा रहनेछ ।

यो वस्तुगत विवरण तयार गर्नका लागि विभिन्न महानुभावहरू तथा निकायहरूको भूमिका महत्वपूर्ण रहेको छ । यस अवसरका लागि सर्वप्रथम मालिका गाउँपालिकालाई विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छु । वस्तुगत विवरण तयार गर्ने सन्दर्भमा महत्वपूर्ण सहयोग पुर्याउनुहुने मालिका गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडा अध्यक्षहरू, गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यहरू, वडा सचिवहरू, यस कार्यालयका कर्मचारीहरू, विषयगत कार्यालयका कर्मचारीहरू, सुरक्षा निकाय, विभिन्न गैर सरकारी संघ संस्थाहरू, वुद्धिजिवि समाजसेवी, तत्कालिन सामाजिक परिचालकहरू लगायत यस पार्श्वचित्र तयार गर्नका लागि प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पर्याउनुहुने, प्राथमिक तथा द्वितीय सूचना सङ्ग्रहनका लागि मदत गर्नुहुने सम्पूर्ण महानुभावहरूमा धन्यवाद दिन चाहान्छु । साथै यस गाउँपालिकाको उत्तरोत्तर प्रगति, समृद्धि र सफलताको कामना गर्दछु ।

सोविता शर्मा कंडेल  
रिजाल कन्सल्टेन्सी

## विषय सूचि

खण्ड १ : भूमिका .....	१
१.१ पृष्ठभूमि .....	१
१.२ उद्देश्य .....	२
१.३ पाश्वर्चित्रको औचित्य .....	३
१.४ विधि र प्रकृयाहरु .....	३
१.५ सिमाहरु .....	४
१.६ अनुभव, सिकाइ तथा उपलीब्धहरु .....	५
खण्ड २ : गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय .....	६
२.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि .....	६
२.२ भौगोलिक अवस्थिति .....	६
२.३ सिमाना .....	७
२.४ वडा विभाजन .....	७
२.५ प्रशासकीय विभाजन .....	८
खण्ड ३ : वस्तुगत विवरण .....	११
३.१ स्थानीय चार्डपर्व, जात्रा र मेलाहरु .....	११
३.२ पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्त्विक) .....	१२
३.३ भू-उपयोगको अवस्था .....	१३
३.४ सिवित क्षेत्रफलको विवरण .....	१४
३.५ वन क्षेत्र/नर्सरी .....	१५
३.६ सरकारी/सार्वजनिक जग्गा .....	१६
३.७ जनसंख्याको वितरण .....	१६
३.८ घरधुरी तथा जनसंख्या .....	१७
३.९ उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसंख्या .....	१७
३.१० आर्थिक रूपले सकिय जनसंख्या .....	१८
३.११ मातृभाषा अनुसार जनसंख्या .....	१९
३.१२ धर्म अनुसार जनसंख्या .....	२०
३.१३ जातियताका आधारमा जनसंख्या .....	२१
३.१४ लिङ्ग र उमेरका आधारमा घरमुलीको विवरण .....	२१

३.१५ पहिलो पटक बिबाह गरेको उमेरको आधारमा जनसंख्या.....	२२
३.१६ अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या.....	२२
३.१७ अपाङ्गता परिचयपत्र लिएका वालवालिका.....	२३
३.१८ छानाको प्रकारको आधारमा घरधुरी.....	२३
३.१९ स्वामित्वको आधारमा परिवारको वसोवास .....	२४
३.२० खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरपरिवार.....	२५
३.२१ इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार.....	२६
३.२२ बत्ती प्रयोगको आधारमा घरपरिवार.....	२७
३.२३ उपलब्ध सेवा सुविधाको आधारमा घरपरिवार .....	२८
३.२४ शैचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार .....	२९
३.२५ वसाई सराई सम्बन्धी विवरण .....	३०
३.२६ खाद्यान्नको आत्मनिभरता .....	३०
३.२७ स्वामित्वको प्रकारको आधारमा “महिला” घरमुली.....	३१
३.२८ भूस्वामित्वको अवस्था .....	३१
३.२९ परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन सम्बन्धी विवरण .....	३२
३.३० आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ को पञ्जिकरणको विवरण .....	३३
३.३१ आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ मा भएको नागरिकता तथा अन्य सिफारिस .....	३४
३.३२ जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरूको विवरण (आ.व. २०७३/०७४) .....	३४
३.३३ बडा अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिहरु .....	३५
३.३४ वार्षिक कार्यक्रमबाट भएको बिनियोजन तथा खर्चको अवस्था .....	३५
३.३५ शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण .....	३६
३.३६ उच्च माध्याविक विद्यालय तथा क्याम्पसहरु.....	३७
३.३७ ५ बर्ष र सो भन्दा माथिकाको साक्षरताको आधारमा जनसंख्या .....	३७
३.३८ बिद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राहरूको विवरण .....	३७
३.३९ ५ बर्ष र सो भन्दा माथिकाको शैक्षिक अवस्था .....	३९
३.४० बडा अनुसार साक्षरता.....	४०
३.४१ बालविकास केन्द्र .....	४०
३.४२ बाल सञ्जाल .....	४१
३.४३ विशेष शिक्षातर्फ स्रोत कक्षामा अध्ययनरत छात्र/छात्राको विवरण .....	४१

३.४४ विद्यालयहरुमा शौचालयको अवस्था.....	४१
३.४५ तहगत शिक्षक बिवरण .....	४२
३.४६ शिक्षक तथा कक्षा कोठाको उपलब्धता.....	४२
३.४७ विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु.....	४४
३.४८ खोप सेवाको विवरण.....	४५
३.४९ खोप सेवा छोड्ने बालबालिका .....	४६
३.५० विगत ३ वर्षहरुको पोषणको अवस्था .....	४६
३.५१ पोषणको अवस्था.....	४७
३.५२ दीर्घ रोगको कारणले मृत्यु भएका बालबालिका .....	४७
३.५३ लिङ्ग अनुसार बाल विवाह .....	४७
३.५४ कामदारको रूपमा घर/परिवारवाट बाहिर गएका बालबालिकाहरु .....	४८
३.५५ श्रमिक बालबालिकाहरु .....	४८
३.५६ बालबालिकाहरुको हत्या अपहरण सम्बन्धी विवरण .....	४९
३.५७ बाल क्लबहरुको अवस्था .....	४९
३.५८ बडा अनुसार बाल क्लबहरु.....	५०
३.५९ बालक्लब तथा बाल समूहले प्रतिनिधित्व गरेका संघ संस्थाहरु.....	५०
३.६० बालक्लबहरुको दर्ता .....	५१
३.६१ बालबालिकाहरुको जन्मदर्ता.....	५१
३.६२ परिवार विहीन बालबालिका .....	५१
३.६३ महिला हिसां सम्बन्धी विवरण .....	५२
३.६४ वातावरण तथा सरसफाईको अवस्था .....	५२
३.६५ फोहरमैला व्यवस्थापन .....	५३
३.६६ सेवा प्रवाहको अवस्था .....	५३
३.६७ कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र र कृषक समूह .....	५३
३.६८ पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समूह.....	५५
३.६९ हुलाक सेवा.....	५७
३.७० गाउँपालिका तथा बडाका भवनहरु.....	५८
३.७१ वसपार्क वा वस स्टेशन .....	५८
३.७२ सिचाइँको स्रोत .....	५९

३.७३ तालतलैया र प्राकृतिक पोखरी .....	६०
३.७४ टाढाको वस्तिबाट गापाको केन्द्र पुग्न लाग्ने समय.....	६०
३.७५ वैंक तथा वित्तीय संस्था .....	६१
३.७६ खुला क्षेत्र.....	६२
३.७७ अचल सम्पत्ति विवरण.....	६२
३.७८ धार्मिक स्थल तथा सम्पदाको नाम.....	६३
३.७९ सडक सञ्जालको अवस्था .....	६४
३.८० गाउँपालिका स्तरीय निर्माणाधिन सडकहरु.....	६४
३.८१ गाउँपालिका क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरुको विवरण .....	६५
३.८२ विद्यमान सतह ढलको अवस्था .....	६५
३.८३ सार्वजनिक शौचालय सम्बन्धी विवरण.....	६५
३.८४ प्रकोपबाट भएको क्षति सम्बन्धी विवरण.....	६६
३.८५ विपद व्यवस्थापन तथा पूर्व तयारी .....	६६
३.८६ शहरी विद्युतीकरण.....	६७
३.८७ सेवा सुविधा उपभोग सम्बन्धी विवरण .....	६७
३.८८ झोलुङ्गो पुल/पुलपुलेसा .....	६८
३.८९ व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण .....	६९
३.९० सामुदायिक भवनहरुको विवरण .....	६९
३.९१ सार्वजनिक पाटीपैवा र चौतारा.....	७०
३.९२ खेल मैदान .....	७१
३.९३ पार्क, वनस्पति तथा उद्घान .....	७२
३.९४ गाउँपालिका कार्यालयदेखि वडाकेन्द्रसम्मको दूरी .....	७३
३.९५ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्था .....	७४
३.९६ टोल विकास संस्थाहरु.....	७४
३.९७ वडा नागरिकमञ्च तथा नागरिक सचेतना केन्द्र .....	७५
३.९८ जनचेतनामूलक तालिम प्राप्त जनसंख्या .....	७६
३.९९ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण .....	७७
३.१०० पारिवारिक आमदानी .....	७८
३.१०१ औसत मासिक पारिवारिक वचत विवरण .....	७८

३.१०२ विप्रेषण (रेमिटान्स).....	७९
३.१०३ विपन्नता स्तरीकरण.....	७९
३.१०४ विद्युत/सौर्य उर्जा.....	७९
३.१०५ कृषि उत्पादन .....	८०
३.१०६ पशु धन तथा सो को उत्पादन.....	८१
३.१०७ निकासी हुने वस्तुहरु.....	८१
३.१०९ उद्योग तथा व्यापार, व्यवसाय.....	८२
३.११० गत आ.व. को आय व्यय विवरण .....	८५
३.१११ प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरु.....	८५
३.११२ संगठनात्मक ढाँचा .....	८७
३.११३ कार्यरत कर्मचारीहरु .....	८७
३.११४ सरकारी कार्यालयहरुको नाम तथा टेलिफोन विवरण.....	८८
३.११५ स्थानीय राजनैतिक दलहरु .....	८८
३.११६ गाउँपालिकाको भगिनी सम्बन्ध रहेका संस्था.....	८९
३.११७ गाउँपालिकाको स्थापनाकालदेखि हालसम्मका प्रमुखहरुको विवरण.....	८९
३.११८ विगत ३ बर्षको :ऋण: को स्तर .....	८९
३.११९ विमानस्थलको विवरण .....	८९
३.१२० शब्दाह तथा पशु वधशालाको विवरण.....	८९
३.१२१ विशेष व्यावसायिक खेती र उत्पादन हुने मुख्य कृषि बाली.....	९१
३.१२२ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका होटलहरु .....	९१
३.१२३ सुरक्षा ईकाईहरु.....	९०
३.१२४ एफ.एम./रेडियो स्टेशनहरु .....	९०
३.१२५ व्यापारिक फर्महरुको विवरण.....	९०
३.१२६ सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्र.....	९४
३.१२७ प्राकृतिक श्रोत (खानी/खनिज आदि) .....	९४
३.१२८ पशुपंक्षी/वन्यजन्तुको विवरण.....	९५
३.१२९ अल्पसंख्यक/सिमान्तीकृत बर्गको तथ्याङ्क .....	९५
३.१३० घरभाडामा बस्नेहरुको विवरण .....	९६
३.१३१ सामुदायिक वन सम्बन्ध विवरण.....	९६

३.१३२ गाउँपालिकाभित्र रहेका विशेष, संरक्षित, स्वायत्त क्षेत्रको विवरण.....	९७
३.१३३ गाउँपालिका आफैले बनाएका नियम रविनियमहरुको विवरण .....	९७
३.१३४ उद्घमहरुको अवस्था.....	९८
३.१३४ गाउँपालिकाका विकास सम्भावनाहरु.....	९८
<b>३.१३५ चुनौतिहरु .....</b>	<b>९९</b>
अनुसुचीहरु.....	१००
अनुसुची एक : अनुपश्चित जनसंख्या.....	१००
अनुसुची दुई : जात अनुसार जनसंख्याको वितरण.....	१०१
अनुसुची तिन : पिउनेपानीका श्रोतहरु .....	१०२
अनुसुची चार : भूउपयोगको अवस्था.....	१०३
अनुसुची पाँच : राजनैतिक नक्शा.....	१०४
अनुसुची छः : नदि तथा खोलानालाहरुको अवस्था .....	१०५

## खण्ड १ : भूमिका

### १.१ पृष्ठभूमि

वि.स. २०७२ सालमा जारी भएको नेपालको नयाँ संविधान अनुसार पृथ्वी नारायण शाहले गरेको नेपाल एकिकरण पश्चात एकात्मक रूपमा चल्दै आएको शासकीय स्वरूपमा परिवर्तन गरी संघीय शासन प्रणाली अनुसारका संरचनाहरु निर्माण भएका छन्। सँघात्मक शासन प्रणाली अन्तर्गत सँघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तिन तहको शासन प्रणाली अपनाइएको छ। नेपालको नयाँ संघीय संरचना तयार पार्ने क्रममा स्थानीय तहको सँख्या र सिमा निर्धारण गर्न वनेको आयोगले तयार पारेको प्रतिवेदन नेपाल सरकारले मिति २०७२ फागुन २७ गते राजपत्रमा प्रकाशित गरेपश्चात् स्थानीय तहको सँख्या ७५३ कायम भई निर्वाचन पनि सम्पन्न भई जनप्रतिनीधिले विधिवत कार्यारम्भ गरिसकेका छन्।

स्थानीय तहमा स्वायत्त शासन सञ्चालन गरी जनतालाई सुशासनको प्रत्याभूति दिलाउन जनप्रतिनिधी मूलक संस्था मार्फत विकास व्यवस्थापन गर्ने क्रममा स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भइसकेको छ। निर्वाचित स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रका समस्या पहिचान गर्ने संभावनाको खोजी गर्दै वस्तुनिष्ठ योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न, र स्थानीय श्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन गरी विकास व्यवस्थापन गर्ने सन्दर्भमा आफ्नै स्थानीय तहको वास्तविक अवस्था भल्कने गरी पार्श्वचित्र निर्माण गर्नुपर्ने हुन्छ जसलाई नेपाल सरकार संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयद्वारा जारी गरिएको स्थानीय तह योजना तथा बजेट तर्जुमा दिर्दर्शन, २०७४ ले प्रस्तावनामा नै अनिवार्य रूपमा वस्तुगत विवरण तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत गरेको छ।

यसै सन्दर्भमा म्यागदी जिल्लामा पनि विभिन्न ६ वटा स्थानीय तह (१ नगरपालिका र ५ गाउँपालिका) गठन भईसकेका छन्। ती मध्ये मालिका गाउँपालिका पनि एक हो। तत्कालिन ६ वटा गा.वि.स.हरु (दरवाड, रुम, निस्कोट, ओखरवोट, विम र देविस्थान) मिलाएर मालिका गाउँपालिका बनेको छ। यसको क्षेत्रफल १४७ वर्ग कि.मी. जनसंख्या १९,४५८ र वडा संख्या ७ वटा रहेका छन्। यसको सिमाना, पूर्वमा मंगला र रघुगंगा गाउँपालिका, उत्तरमा धौलागिरी गाउँपालिका दक्षिणमा मंगला गाउँपालिका र वारलुड जिल्ला पर्दछन्। यसरी विभिन्न भिरालो नदिवाट र केहि समतल भुभागमा फैलिएको यस गाउँपालिका को प्राकृतिक, सामाजिक आर्थिक र पर्यटकीय दृष्टिकोणवाट विशिष्ट महत्व वोकेको छ।

स्थानीय तहको निर्वाचन पश्चात हाल जनप्रतिनिधीहरु निर्वाचित भई आइसकेका छन्। नया योजना तथा बजेट तर्जुमा गरी गाउँपालिकाको समग्र र सन्तुलित विकास गर्नका खातिर यस क्षेत्रको सम्पूर्ण वस्तुस्थिति समेटिने गरी पार्श्वचित्र (Profile) तयार गर्न जरुरी र अत्यावश्यक देखिन्छ।

आर्थिक वर्षको लगभग अन्त्यमा भएको स्थानीय तहको निर्वाचन पश्चात आ.व. ०७४/७५ को लागि योजना तथा बजेट तर्जुमा सम्पन्न भई सेकेको छ। तथापी आगामी दिनमा गाउँपालिकाले निर्माण गर्ने योजनाहरु तथा लिईने निर्णयका लागि मात्रै नभएर अन्य निकायहरूले पनि यस गाउँपालिकाका

लागि तयार गर्ने विभिन्न योजनाका लागि आवश्यक पर्ने सूचनालाई एकीकृत गरी वस्तुगत विवरण सहितको पाश्वर्चित्रको आवश्यकता पर्दछ ।

यसका साथै गाउँपालिका क्षेत्रको विकास निर्माण र सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा स्थानीय तहको भूमिका बढिरहेको सन्दर्भमा गाउँ विकास सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन पनि गाउँपालिकाले गर्नुपर्ने एक महत्वपूर्ण कार्य हो । यसका लागि स्थानीय तहको योजना तर्जुमा गर्नको लागि गाउँपालिकाको समग्र वस्तुस्थितिको यथार्थ तथ्यहरूको जानकारी हुनु पहिलो र आधारभूत कुरा हो । अतः गाउँपालिकाको योजना तर्जुमाको लागि आफ्नो क्षेत्रको सामाजिक, आर्थिक, भौतिक आदि विविध पक्षको तथ्याङ्कको आवश्यकता पर्दछ । गाउँपालिकाका विविध पक्षहरूको वास्तविक स्थितिको तथ्याङ्क र सूचना विना कुनै पनि योजनाको सही छनौट हुन सक्दैन् । समय समयमा गाउँपालिकासँग सम्बन्धित सबै किसिमका तथ्य र तथ्याङ्कको संकलन र विश्लेषण गरी सो तथ्याङ्कका आधारमा योजना तर्जुमा हुन सकेको अवस्थामा मात्र योजनाहरू वस्तुनिष्ठ हुन्छन् । यसको लागि आफ्नो क्षेत्रको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक लगायतका पूर्वाधारको जानकारी लिन तथा भविष्यका योजनाको निर्माणको लागि पूर्वानुमान गर्न तथा जनतालाई अनुभूत हुने गरि सरल र प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न निर्देशिकाको रूपमा वस्तुगत विवरणलाई उपयोग गर्न सकिन्छ । यहि विशेषताको कारणले वर्तमान समयमा प्रत्येक गाउँपालिकाले आफ्नो पाश्वर्चित्र (वस्तुगत विवरण) बनाउन अनिवार्य भइसकेको छ ।

## १.२ उद्देश्य

यस पाश्वर्चित्र तयारी गर्नुका प्रमुख उद्देश्यहरू निम्नलिखित छन् ।

- क) गाउँपालिकाको जनसांख्यिक, भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक तथा वातावरणीय अवस्थाहरूको जानकारी दिने ।
- ख) गाउँपालिकाको विषयगत क्षेत्रका विद्यमान अवस्था, संभावना र समस्याहरू अवगत गराउने ।
- ग) गाउँपालिका पाश्वर्चित्रका आधारमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्न प्रोत्साहित गर्ने र सरोकारवालाहरूलाई आवश्यकता अनुसार गाउँपालिका सम्बन्धी तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने ।
- घ) नागरिकलाई सूचनाको आदान प्रदान मार्फत राज्य सरकार तथा प्रशासन उनिहरूको सेवक हो, भन्ने कुराको विश्वस्तता दिलाउने ।
- ङ) गाउँपालिकाभित्र रहेका ऐतिहासिक तथा पुरातात्त्विक महत्वका सांस्कृतिक सम्पदा पर्यटकीय, धार्मिक सम्पदा र प्राकृतिक स्रोत साधनको पहिचान गरि संरक्षण तथा सम्बर्द्धनमा प्रोत्साहन गर्ने ।
- च) गाउँपालिकालाई क्रमशः समग्र गाउँपालिका क्षेत्रको सूचना बैंकको रूपमा स्थापित गर्दै लैजाने ।
- छ) व्यवस्थित शहरी विकास, गाउँपालिकाको विकास निर्माण तथा सामाजिक गतिविधिको क्षेत्रमा नयाँ सम्भावना, अवसर तथा चुनौतीहरूको पहिचान गर्ने ।
- ज) पर्यटकीय तथा धार्मिक सम्पदाहरूको विवरण तयार गर्नुका साथै उपलब्ध अन्य तथ्यहरूको वस्तुगत विवरण तयार पार्नु ।
- झ) मानवीय तथा प्राकृतिक साधन श्रोतको उपलब्धताको विश्लेषण गर्नु,

ज) गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका जनसंख्या भूगोल, प्राकृति स्रोत लगायत विभिन्न आर्थिक सामाजिक सूचनाहरूलाई एकीकृत गर्नु यो पाश्वर्चित्र निर्माणको मुख्य उद्देश्य हो ।

### १.३ पाश्वर्चित्रको औचित्य

सङ्घिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय द्वारा जारी स्थानीय तहको योजना तथा वजेट दिग्दर्शनले निर्देशन गरे अनुसार गाउँपालिकाका विभिन्न समितिहरूलाई स्थानीयस्तरमा योजनाहरू सहभागितात्मक पद्धतिको माध्यमबाट तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्नको लागि एक केन्द्रविन्दुका रूपमा स्थापित गरेको छ । गाउँपालिका पाश्वर्चित्र यस्तो दस्तावेज हो, जसले गाउँपालिका क्षेत्रको समग्र वस्तुस्थितीलाई देखाउँदछ, जसबाट योजनाहरूको छनौट प्राथमिककरण गर्न सजिलो हुन्छ । त्यसैले गाउँपालिकाको पाश्वर्चित्रलाई गाउपालिकाको तथ्याङ्कीय ऐना पनि भनिन्छ । यसले गाउँपालिकाको बर्तमान अवस्थाको बारेमा जानकारी दिने गर्दछ । गाउँपालिकाको बर्तमान अवस्था र स्थितीको विश्लेषण र महत्वका आधारमा सहभागितात्मक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन प्रक्रियामा दिगोपन तथा पारदर्शी हुन जान्छ । खासगरी विकाससंग सम्बन्धित कार्यालयहरू लगायत योजना सञ्चालन गर्ने अन्य संघ संस्थाहरूको लागि यो आधारशिलाको रूपमा रहेको छ । जवसम्म हामी सुचना संकलन तथा प्रशोधन गरी व्यवस्थित ढङ्गले प्रत्येक विषयसंग सम्बन्धित कार्यालय, गैह सरकारी तथा अन्य संघ संस्थाको तथ्यगत स्थिती भल्काउन सक्दैनौ, तवसम्म व्यवस्थित ढङ्गले सुचनाको वास्तविक प्रयोग, वैज्ञानिक प्रणालीबाट योजना तर्जुमा हुन सक्तैन् ।

त्यसैले गाउँपालिकाको एकीकृत र समग्र सूचना प्रणालीलाई विकास गर्ने गाउँपालिका भित्रको आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधारहरूको स्थिती भल्कने विवरणहरू राख्नु अपरिहार्य हुन्छ । गाउँपालिकाको तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू अध्यावधिक हुनु पर्दछ र तथ्याङ्क प्रयोगकर्ताहरूले आवधिक सूचना तथा तथ्याङ्कको बारेमा जानकारी पाउनु पर्दछ । एकातर्फ यस्ता तथ्याङ्क गाउँपालिकाको सूचनाका आधारका रूपमा रहने गर्दछन भने, अर्कातर्फ यसरी विभिन्न क्षेत्रबाट उत्पादित तथ्याङ्कहरूको प्रमाणिकरण एवं विश्वासनीयताको समेत यकिन गरि सोको बारेमा तथ्याङ्क प्रयोगकर्तालाई जानकारी गराउनु गाउँपालिका पाश्वर्चित्रको महत्व रहेको छ । यस पाश्वर्चित्रबाट समग्र विकासको लागि योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमनको लागि सहयोग पुग्ने र गाउँपालिकाको दिगो विकास निर्माणमा टेवा पुग्न जान्छ ।

### १.४ विधि र प्रकृयाहरू

मालिका गाउँपालिकाको पाश्वर्चित्र तयार गर्नको लागि आवश्यक सूचना तथा जानकारीहरू मुख्यत दुई किसिमबाट संकलन गरिएका छन् । पारिवारिक तथा घरधुरीसँग सम्बन्धित सूचनाहरू प्राथमिक तथ्यांक हुन् र जुन स्थलगत अवलोकन, छलफल र गणना विधिबाट संकलन गरिएका हुन् । यसमा समावेश गरिएका पारिवारिक सूचनाभन्दा अन्य जानकारीहरू सम्बन्धित विषयगत निकायहरूबाट द्वितीयक विधिबाट संकलन गरिएका छन् । प्राथमिक तथा द्वितीयक तथ्यांकहरू संकलन गर्दा निम्न विधि र प्रकृयाहरू अवलम्बन गरिएको छ ।

- क) पारिवारिक तथ्याङ्क संकलनको लागि संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट तयार गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण फारमलाई मुख्य आधार मानिएको छ ।
- ख) पारिवारिक तथ्यांक संकलन गर्नको लागि बडा नम्बर २,४,५,६,७ मा गाउँपालिकाले सामाजिक परिचालन कार्यक्रम संचालन गर्न सम्भवैता गरेका स्थानीय गैर सरकारी संस्थाका स्थानीय सहजकर्ता (सामाजिक परिचालक) हरु तथा बडा नम्बर १ र ३ मा सम्बन्धित बडा भित्रकै स्थानीय सहयोगी गणकहरू छनौट गरी उनीहरू सबैलाई अभिमुखिकरण पश्चात तथ्याङ्क संकलन गर्न लगाइएको ।
- ग) उक्त पारिवारिक तथ्याङ्कलाई एकीकृत गरी बडागत रूपमा तालिकीकरण गरिएको ।
- घ) तालिका तयार भएपछि स्थानीय सम्बन्धित बडाका बडाअध्यक्ष, अन्य सदस्यहरु, बडा सचिव, स्थानीय गणक, वुद्धिजिवि, समाजसेवी लगायतका जानकार व्यक्ति तथा राजनीतिक दल समेत सँग रिजाल कन्सल्टेन्सिका प्रतिनिधि आफै समेत उपस्थित भइ अन्य सुचना संकलन, थप जानकारीहरुका लागि प्रश्नावली समेत तयार गरि हरेक बडामा बडाको ऐतिहाँसिक, धार्मिक अवस्था र संभाव्यताको अध्ययन तथा तथ्यांकको शुद्धताका सम्बन्धमा छलफल गरिएको ।
- ङ) यस पश्चात तालिकीकरण गरिएको तथ्याङ्कलाई विशेषज्ञको सहयोगमा आवश्यक विश्लेषण गरिएको ।
- च) पारिवारिक तथ्याङ्क बाहेकका अतिरिक्त सूचना/तथ्याङ्कहरूको लागि गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, सम्बन्धित विषयगत कार्यालय तथा सेवाकेन्द्रहरु, गैर सरकारी संस्थाहरु, स्थानीय विद्यालय तथा अन्य सम्बन्धित निकायबाट सङ्कलन गरिएको ।
- छ) सम्बन्धित सबै जानकारीहरु प्राप्त भएपछि क्रमबद्ध रूपमा लेखन तथा सम्पादन गरिएको ।
- ज) सन्दर्भ समाग्रीका रूपमा प्रयोगमा ल्याइएका समाग्रीहरुको सूचि अनुसूचिमा दिइएको छ ।

यसका अतिरिक्त गाउँपालिकाको पाश्वर्चित्र तयारीका लागि साविकका गाउँ विकास समितिका वस्तुगत विवरणहरु र अन्य विवरणहरु, जिल्ला वस्तुगत विवरण, स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट तयार गरिएको निर्देशिका, जिल्ला सूचना व्यवस्थापन सम्बन्धी दिग्दर्शन, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनसंख्या तथा घरधुरी सर्वेक्षण, २०१४, सहस्राब्दी विकासका लक्ष्य तथा सूचकहरु, सर्वे विभागको सहायतामा तयार पारिएका स्रोत नक्साहरु लगायतका सन्दर्भ सामग्रीहरुको अध्ययन, गाउँपालिकाका सबै बडाको स्थलगत अवलोकन, गाउँपालिकाका जानकारहरुसँग छलफल तथा परामर्श गरिएका छन् ।

## १.५ सिमाहरू

- १) मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको जनसांख्यिक, आर्थिक, सामाजिक, स्वास्थ्य, सरसफाई, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, पर्यटकीय, ऐतिहाँसिक लगायतका विविध विषयहरु समेत समेटी वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । सो बाहेकका मनोगत विषय यस अध्ययनमा समावेश गरिएको छैन ।

- २) यो पार्श्वचित्र तयारी गर्दा सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले निर्देशन गरे अनुसार ध्यान केन्द्रित गरि अन्य थप प्रश्नावलि समेत वनाएर समेटिएको छ ।
- ३) यस पार्श्वचित्रको तयारी गर्ने सिलसिलामा कतिपय जिल्ला स्तरीय तथ्यांकको आधारमा यस गाउँपालिकाको तथ्यांकीय विश्लेषण गरिएको छ ।
- ४) महत्वपूर्ण सम्पदाहरुको तस्वीर राख्ने प्रयास गरिएको भए पनि सबैलाई समेट्न सकिएको छैन ।

#### **१.६ अनुभव, सिकाइ तथा उपलब्धिहरू**

गाउँपालिका वस्तुगत विवरण तथा अवस्था विश्लेषण तयारी गर्दाको अनुभव, सिकाइ तथा उपलब्धिहरू निम्न अनुसार छन्:

- » यो बस्तुगत विवरणको तयारी गर्ने सिलसिलामा गाउँपालिकाको प्रारम्भिक रूपमा आर्थिक तथा सामाजिक तथा सांस्कृतिक अवस्था पत्ता लगाउन सहयोग पुगेको छ ।
- » प्राकृतिक श्रोत साधनहरू, पर्यटकीय स्थल र संभावनाको खोजि गर्ने क्रममा यो वस्तुगत विवरण सहयोगी हुनेछ ।
- » सरोकारवाला सबैको सहभागितामा प्राथमिक तथ्यांकहरू संकलन गरिएको हुँदा यसमा सबैको स्वामित्व सिर्जना भएको छ ।
- » यस वस्तुगत विवरणको सहायताले आगामी वर्षहरूको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनका लागि मार्गदर्शन प्राप्त हुनेछ ।
- » जसवाट यस गाउँपालिकाको स्वदेश तथा विदेशमा प्रचार प्रसार गरी विभिन्न संभावना र अवसरको उपभोग गर्न सक्ने अवस्था सिर्जना हुने देखिन्छ ।
- » विवरण तथा अवस्था विश्लेषण तयार गर्ने काम एक प्राविधिक कार्य भएकोले यसको लागि निम्न, मध्यमदेखि विज्ञसम्मका जनशक्तिहरूको आवश्यकता अनुभव गरियो । यसको लागि घरधुरी सर्भेक्षण फारम भर्न स्थानीय गणकहरू परिचालन गरियो भने तथ्याङ्कको विश्लेषण गरी सूचनामा ढाल्ने प्राविधिक तथा विशेषज्ञ सहयोगका विज्ञ परामार्शदातासँग सहयोग लिइयो ।
- » पारिवारिक तथ्याङ्क संकलन गर्ने सिलसिलामा गाउँपालिकाबाट खटिई गएका गणकहरूलाई कतिपय घरधुरीहरूबाट यथार्थ सूचना लिन कठीन भएको अनुभव गणकहरूको रह्यो ।
- » एउटै संस्था वा निकायमा पनि कतिपय द्वितीयक तथ्याङ्क लिनको लागि पटक पटक गरी धेरैपटक धाउनपरेको अवस्था देखियो ।
- » यति हुँदा हुँदै पनि जे जति सूचनाहरू यसमा समावेश गर्न सकिएको छ त्यसले गाउँपालिकाको यथार्थ जानकारी लिन चाहने व्यक्ति तथा संस्थाको लागि उपयोगी हुनेछ ।

## खण्ड २ : गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

### २.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

प्रकृतिको सुन्दर बगैचा नेपाल- यसै त स्वर्गभन्दा कम छैन । जहाँ रहेका छन अनुपम सुन्दरताले भरिपूर्ण सम्पदाहरु, सुन्दर मोतिका मालाभै मुस्कुराउदा हिमालहरु, नदि, ताल, तलैया तथा हराभरा अग्ला होचा कहि चुच्चो त कहि समथर परेमा पहाड तथा उपत्यकाहरु । विश्वमै अतुलनिय प्राकृतिक सम्पदा, जैविक विविधता, किर्तिमानीको लागि चुनौतीपूर्ण भूगोल, साहसिक पर्यटन लगायतका विशेषताका कारण आफ्नो छौंटे गरिमा स्थापित गरेको नेपालको मानचित्रमा पश्चिम क्षेत्रको प्रदेश नं. ४ अन्तर्गत राजधानी काठमाडौंको पश्चिम दिशामा अवस्थित एक ऐतिहासिक पृष्ठभूमिले सज्जित म्याग्दी जिल्लाको पश्चिम भागमा रहको सुन्दर गाउँपालिकाको नाम हो मालिका गाउँपालिका । नेपालको पश्चिम पहाडी क्षेत्रमा अवस्थित रहेको सुन्दर पहाडी इलाकाहरुको विचमा सानो सुन्दर बजार दरवाड, जुन म्याग्दी जिल्लाको दोस्रो मुख्य बजारका रूपमा अवस्थित छ ।

यस मालिका गाउँपालिकाका दरवाड, विम मा फैलिएको मालिकाको धुरीमा मालिका मन्दिर रहेको छ । जसको नामवाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको छ । यसै स्थानवाट सुन्दर मनोरम हिमश्रृङ्खला, जिल्लाभित्र र वाहिरका विभिन्न स्थानहरुको अवलोकन गर्न सकिन्छ । त्यस्तै बडा नम्वर २ र ३ रुममा अवस्थित दुरु लेक, यिनै बडामा फैलिएको सुसज्जित वराह ताल, दरवाडमा अवस्थित नेपालमै ख्यातिप्राप्त भालेवास्ने ताल, ओखरवोटमा रहेको तामा खानी, रुममा रहेको ढुंगाखानी, विमको वाइन्नाफाट साथै सुन्तलाको पकेट क्षेत्र, विभिन्न बडाका विभिन्न तालतलैया, पोखरी, दह, मठमन्दिर, पाटिपौवा, चौतारा, साना साना छारिएर रहेका वस्तीहरुको संगमस्थल हो मालिका गाउँपालिका । सुन्दर पहाड, दुर-दुर इलाकामा देखिने सुन्दर हिमालहरु, पहाडी बस्तीमा गरिने आलु, धान, मकै, फापर, जौ, कोदो खेती र सुन्तला खेती त्यसमा देखिने सुन्दरता तथा शान्त, सफा र निर्मल वातावरणमा रमाउनेहरुका लागि उपहार जस्तै लाने वातावरण मालिका गाउँपालिकाको आफ्नै विशेष पहिचान हो । सरल र सुन्दर हृदयले भरिएका गाउँपालिकावासी, नेपाली पाराको कला संस्कृति विविध भेषभुषा र धेरैजसो हिन्दु सम्प्रदायले भरिएको यो गाउँपालिका मानव मुल्यको दृष्टीकोणबाट पनि अत्यन्तै सुन्दर रहेको छ ।

बैशाख पुर्णिमामा वर्षेनी मेला र आजापुजा गरिने यस मालिका भगवति मन्दिरको महिमालाई आत्मसात गर्दै तत्कालिन दरवाड, विम, रुम, निस्कोट, देविस्थान र ओखरवोट गा.वि.स हरु मिलाएर यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको स्थानीय वासीहरुको भनाइ रहेको छ ।

### २.२ भौगोलिक अवस्थिति

मालिका गाउँपालिका प्रदेश नम्वर ४ अन्तर्गत म्याग्दी जिल्लाको पश्चिममा रहेको छ ।

क्षेत्रफल

१४७ वर्ग किलोमिटर

अक्षांश

२८ डिग्री २५ मिनेट उत्तरी अक्षांश देखि

२८ डिग्री ४२ मिनेट उत्तरी अक्षांश सम्म

देशान्तर

८३ डिग्री २५ मिनेट पूर्व देशान्तर देखि

८३ डिग्री ४१ डिग्री पूर्व देशान्तर सम्म

## २.३ सिमाना

पूर्व	रघुगंगा र मंगला गाउँपालिका
पश्चिम	वाग्लुड जिल्ला
दक्षिण	मंगला गाउँपालिका र वाग्लुड जिल्ला
उत्तर	धौलागिरी गाउँपालिका

## २.४ वडा विभाजन

राज्यलाई सङ्घीय संरचनामा रूपान्तरण गरिसकेपछि सोहि बमोजिम राज्यका संरचनामा पनि परिवर्तत ल्याउनु पर्ने हुन्छ । नेपाललाई संघीय शासन पद्धतिमा रूपान्तरण गरेपछि संविधानको मुल मर्म बमोजिम राज्यको पुर्नसंरचना गर्ने कार्यले गति लियो । सोहि बमोजिम नेपाललाई ७ प्रदेशमा विभाजन गरियो । राज्यको नयाँ संरचनासँगै पूर्व : अञ्चल तथा विकास क्षेत्रको रूपमा मात्र रहेको राज्यको संरचना संघीय बन्यो र प्रदेशहरु नामाकरण भए । जसअनुसार पश्चामाञ्चल विकास क्षेत्रको धौलागिरी अञ्चलमा रहेको म्याग्दी हालको प्रदेश नम्बर ४ अन्तर्गतको जिल्लामा रूपान्तरण भयो । यसरी रूपान्तरण भएसँगै यस जिल्लाको एक नयाँ गाउँपालिका को रूपमा मालिका गाउँपालिका घोषणा गरियो । यस गाउँपालिकाको हालको वडा विभाजनको आधारशिलाका रूपमा रहेका पहिलेका गा.वि.स.हरु रहेका छन् । जसलाई यहाँ गाउँपालिकाका वडाहरु र तिनमा पूर्व गा.वि.स.को रूपमा रहेका समावेश भएका स्थानमा रूपमा निम्नअनुसार देख्न सकिन्छ :

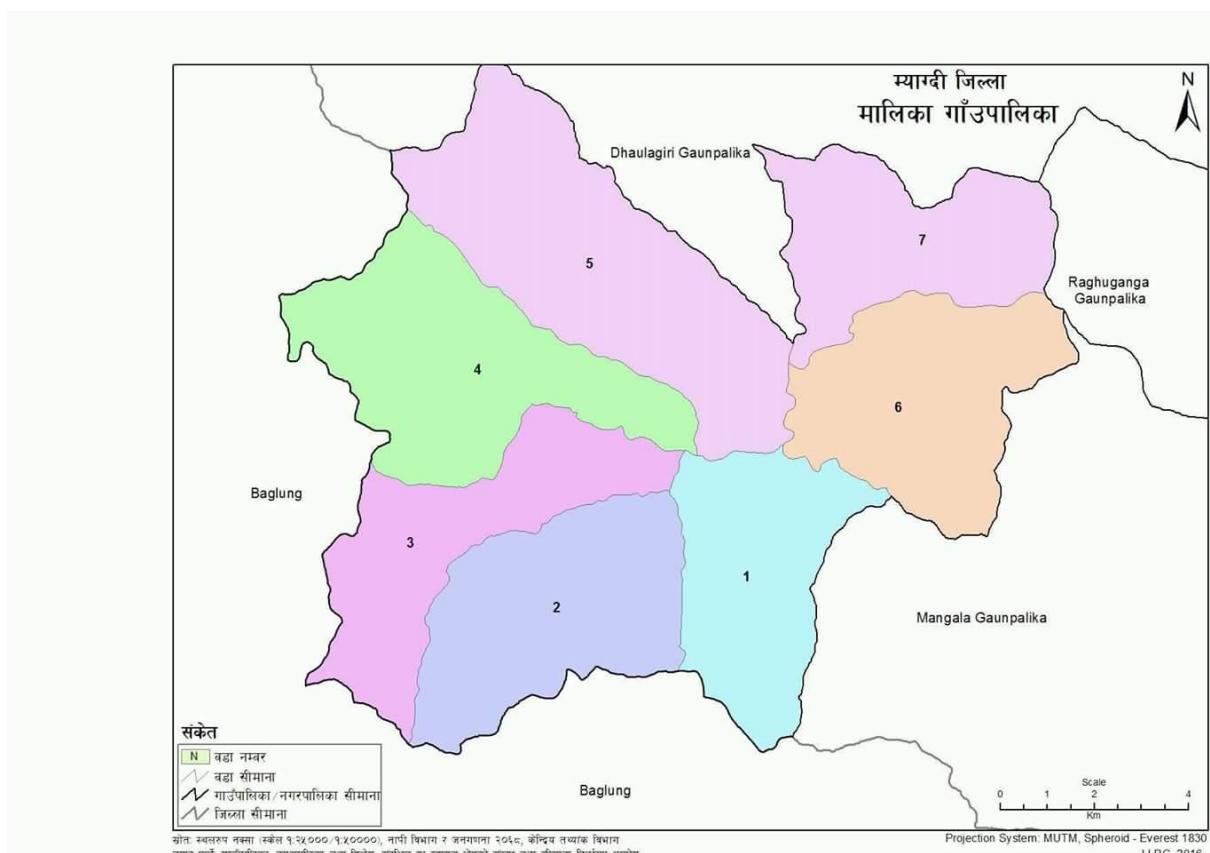
वडा नं	समावेश भएका साविक गा.वि.स.हरु	साविक वडा नं.
१	निस्कोट	१ देखि ९
२	रुम	१ देखि ६
३	डाँडागाउँ (रुम)	७ देखि ९
४	ओखरवोट	१ देखि ९
५	देविस्थान	१ देखि ९
६	दरवाड	१ देखि ३, ५ देखि ९
७	विम	१ देखि ९

## २.५ प्रशासकीय विभाजन

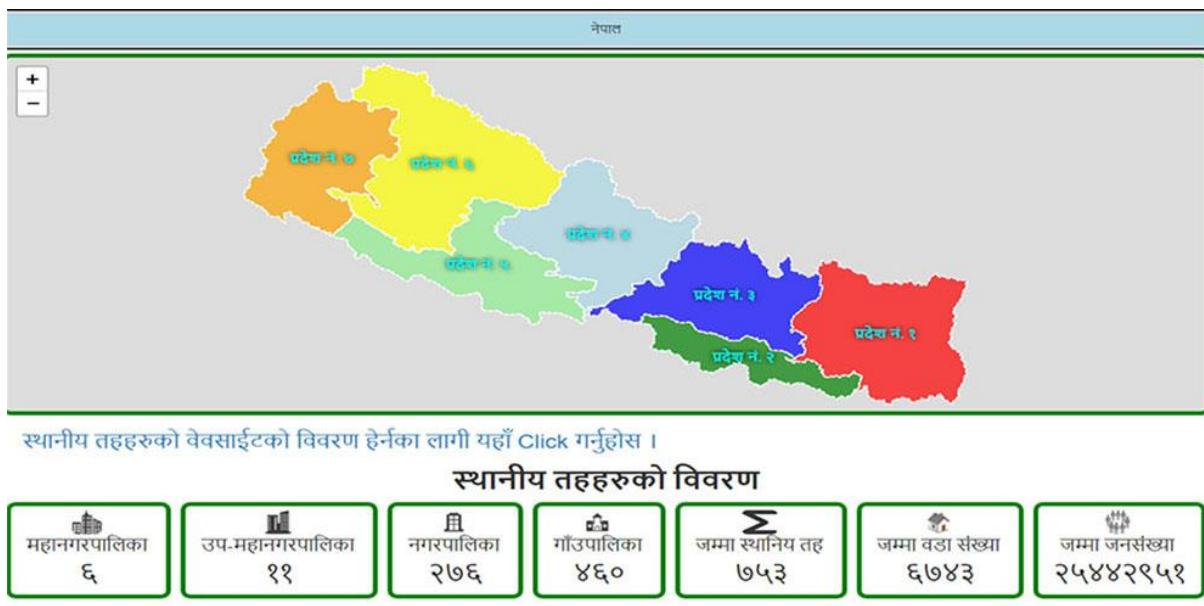
### म्याग्दी जिल्लामा मालिका गाउँपालिकाको अवस्थिति



## मालिका गाउँपालिकाको नक्सा



## स्थानीय तहहरूको विवरण सहितको संघीय नेपालको नक्सा



११ पोर्टलमा उद्योग विवरणमा कुनै पारक वा दुविधा भए नेपाल राजपत्र, सम्बन्धित निकायका अधिकारिक दस्तावेज वा कानून किताब यादवस्ता समितिको प्रकाशनहरै मान्यता याउन्नेछ ।

Copyright @ MoFALD 2017

Developed by : ICT Team @ MoFALD

## खण्ड ३ : वस्तुगत विवरण

### ३.१ स्थानीय चार्डपर्व, जात्रा र मेलाहरु

नेपाल वहजातिय, बहुभाषिक, वहृधार्मिक विविधताले भरिपुर्ण देश हो । जातजाति र भाषा भाषिका आधारमा स्थानविषेश मा फरक फरक चाड तथा मेला पर्व तथा जात्राहरु विभिन्न तिथिमितिहरुमा वर्षेभरि मनाउने गरिन्छ । तलको तालिकामा देहाय अनुसार मालिका गाउँपालिका भित्र पनि नेपालका मुख्य मुख्य चाडपर्वहरु जस्तै दशै, तिहार तिज, ल्होसार, जनैपुर्णिमा, क्रिश्मस वुद्धपर्णिमा लगायतका चाडपर्वहरु मनाउने गरेको पाईन्छ । जसमा सबैभन्दा वढि हिन्दु धर्म मान्ने जातजाति र चाडपर्वहरु र केहि इसाइ, वौद्ध धर्मावलम्बिका चाडपर्व मनाउने गरेका छन् । त्यस्तैगरि दशै, माघेसक्रान्ति, नयाँवर्ष, तिहार, वुद्धपुर्णिमा लगायतका चाडपर्व तथा अवसरहरुमा विभिन्न स्थानमा मेला लाग्ने गर्दछ ।

### तालिका न. १ : चाडपर्व जात्रा तथा मेलाहरुको विवरण

क्र.सं.	चार्डपर्व	मेलाहरुका नाम	मनाइने महिना	तिथि	मनाउने जातजाति
१	दशै	दशै मेला	असोज	आश्विन शुक्ल प्रतिपदा	ब्राह्मण, क्षेत्री, दलित, जनजाति
२	तिहार	दशै मेला, माघेसक्रान्ति मेला,	कार्तिक	कार्तिक कृष्ण त्रयोदशि	ब्राह्मण, क्षेत्री, दलित, जनजाति
३	तीज	नयाँवर्ष मेला	भद्रौ	भाद्र शुक्ल प्रतिपदा	ब्राह्मण, क्षेत्री, दलित, जनजाति
४	फागुपुर्णिमा	तिहार, दशै, शिवरात्री मेला	फागुन / चैत्र	फाल्गुन शुक्ल पुर्णिमा	ब्राह्मण, क्षेत्री, दलित, जनजाति
५	तोल ल्होसार सोनम ल्होसार, रयाल्वो ल्होसार,	वुद्धजयन्ती मेला, दशै मेला नया वर्ष मेला	पुस, माघ फागुन		गुरुङ
६	क्रिश्मस	तिज, वुद्धजयन्ती	डिसेम्बर २५		क्रिश्चयन धर्मावलम्बिहरु
७	जनैपुर्णिमा		साउन		ब्राह्मण, क्षेत्री
८	माघेसक्रान्ति		माघ		ब्राह्मण, क्षेत्री, दलित, जनजाति
९	साउनेसक्रान्ति		साउन		ब्राह्मण क्षेत्री, दलित, जनजाति
१०	वुद्धपुर्णिमा		बैशाख	बैशाख शुक्ल पुर्णिमा	वुद्ध धर्मावलम्बीहरु
११	रामनवमी		फागुन चैत्र		ब्राह्मण, क्षेत्री, दलित, जनजाति
१२	बालाचर्तुदशी		मंसिर	मंसिर कृष्ण चर्तु दशी	ब्राह्मण, क्षेत्री, दलित, जनजाति

स्रोत: गाउँपालिका स्तरीय स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४

### ३.२ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्त्विक):

म्यागदी जिल्ला पुरातात्त्विक, ऐतिहासिक धार्मिक पर्यटकीय हिसावले धेरै सम्भावना बोकेको जिल्ला हो । नेपाल अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा समेत घुम्नै पर्ने देशहरूको सुचिमा अग्रपंक्तिमा पर्दछ । प्रदेश नम्बर ४ अन्तर्गतको म्यागदी जिल्ला पनि पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्र हो । यस जिल्ला अन्तर्गतका स्थानीय तह मध्ये मालिका गाउँपालिका पनि एक पर्यटकीय महत्व बोकेको नामवाटै स्पस्ट वुभ्न सकिन्छ । तलको तालिकामा देहायअनुसार यस मालिका गाउँपालिका क्षेत्रमा वहुप्रतिष्ठित मालिका मन्दिर, दुरु लेक, वराह ताल, भाले वास्ने ताल, शिद्ध वराह मन्दिर, परम्परागत मौलिक नृत्य तथा भाँकीहरु देउताभिर गुफा, गाइखर्क ताल, खोरे दह, फुर्से दह, देविथान लगायतका पर्यटकीय स्थलहरू रहेका छन् । यी स्थानहरूमा स्थानीयहरु मात्रै त्यो पनि विशेष मेला पर्वमा मात्र जाने गरेको पाइन्छ । भौतिक पुर्वाधार विकास, प्रचार प्रसार सहित व्यवस्थित गरी आन्तरीक तथा वाह्य पर्यटकहरू भित्र्याउन सकेमा आन्तरिक आम्दानीका हिसावले पनि यस गाउँपालिकामा ठुलो सम्भावना रहेको छ ।

**तालिका न. २ : पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण**

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरूको नाम	बडा नं.	स्थलको महत्व	दैनिक औसतमा आउने पर्यटक संख्या	कैफियत
१.	बराह ताल, बराह मन्दिर, शिद्ध मन्दिर, देवि देउरालि, शिद्ध वराह मन्दिर	१	पर्यटकीय संभावना रहेको दश वटा हिमाल देख्न सकिने, मन्दिरमा पुजा गर्दा मनोकामना पुरा हुने विश्वास रहेको	कहीलेकाहि ५/ ७ जना	मेलापर्वमा अलि वढि
२.	दुरु लेक, माइ मन्दिर, देवि देउरालि, शिद्ध वराह मन्दिर	२	पर्यटकीय संभावना रहेको	दैनिक ४/ ५ जना जति	विषेश परिवेशमा वढि पनि आउने गरेका छन्
३	बराह ताल , सोले डाँडा	३	बागलुड र म्यागदी जिल्लाको सिमानामा रहेको, पर्यटकीय महत्व बोकेको	८/१० जना कहिले काहिँ	विषेश परिवेशमा वढि पनि आउने गरेका छन्
४	दह ताल, पुथा ताल ,गारा खसेको ताल, शिव मन्दिर, लक्ष्मी मन्दिर, देवि मन्दिर,सोले डाँडा, चर्च	४	पर्यटक भित्राइ आन्तरिक आम्दानी वढाउन सकिने	५ / ७ जना	विषेश परिवेशमा वढि पनि आउने गरेका छन्
५	देउताभिर गुफा, गाइखर्क ताल, खोरे दह, फुर्से दह, देविथान , मालिका मन्दिर	५	धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्व रहेको	२/४ जना	विषेश परिवेशमा वढि पनि आउने गरेका छन्

६	मालिका मन्दिर, भगवति मन्दिर, भालेवास्ने ताल, भुमेथान, शिव मन्दिर, चर्च	६	धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्व	३/४ जना विशेष मेला तथा जात्राका अवसरमा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरु आउने	मेला पर्वहरुमा बढि आउने
७	मालिका मन्दिर, वराह ताल, वराहा मन्दिर, खर्क देवता, चन्डिमन्दिर, वक्स्थान, चर्च, शिवालय मन्दिर		धार्मिक पर्यटन, मालिका बाट पोखरा फेराताल देख्न सकिने	दैनिक ५/७ जना जेष्ठ पूर्णिमा तथा बुद्धजयन्तिका अवसरमा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरुको उल्लेखनीय उपस्थिति हुने गरेको	प्रचार प्रसारमा जोड दिनुपर्ने

स्रोत: बडा स्तरीय स्थलगत अवलोकन तथा छलफल, २०७४

### ३.३ भू-उपयोगको अवस्था

मालिका गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफल १४७ वर्ग कि.मी. रहेको छ। जिल्ला वन कार्यालय म्यागदीका अनुसार वन क्षेत्र ९०६०.१६ हेक्टर रहेको छ। कृषि क्षेत्र ३८७१.४८ हेक्टर रहेको छ। यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र खासगरी मख्य वन पैदावार गुराँस, खर्सु, वाँझ, गोब्रे सल्ला, लेकाली सल्ला, खोटे सल्ला, फलाट, सिर्मु, उत्तिस, चिलाउने आदि। त्यसै गरि गैरकाष्ठ वन पैदावार तथा जडिवुटिहरु तितेपाति, वन तरुल, काफल, अमृसो, अल्लो सिस्ने, लोकता, पाडग्रो, सुगन्ध वाल, विसफेस, गुर्जो, सुनगाभा, भाते काउलो, अमला, कुट्की, टिमर, तेजपात, कुरिलो, निगाला, भ्र्याउ, वोभो सतुवा आदि पाइन्छ। अन्य विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं.३ : वर्तमान भू उपयोग सम्बन्धि विवरण

क्रं सं.	विवरण	.....गा.पा./न. पा.
		क्षेत्रफल ( वर्ग कि.मि. र हेक्टरमा )
१	गाउँपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल	१४७ वर्ग कि.मि.
२	भिर पहिरो	४६९.७० हेक्टर
३	कृषि क्षेत्र	३८७१.४८
२	वन क्षेत्र	९०६०.१६
१	चरन क्षेत्र	८५५.५८
२	भाडि बुट्यान क्षेत्र	४८२.९१
३	सिमसार क्षेत्र	०
४	वालुवा क्षेत्र	१२२.३५
५	हिँउ	०
६	खुल्ला चट्टान	६.३८
७	नदि किनार क्षेत्र	२६.९३
८	हिम नदि	०
९	पोखरी ताल क्षेत्र	३
	जम्मा हेक्टरमा	१४४२८.७९

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, दरवाड, २०७४

### ३.४ सिञ्चित क्षेत्रफलको विवरण

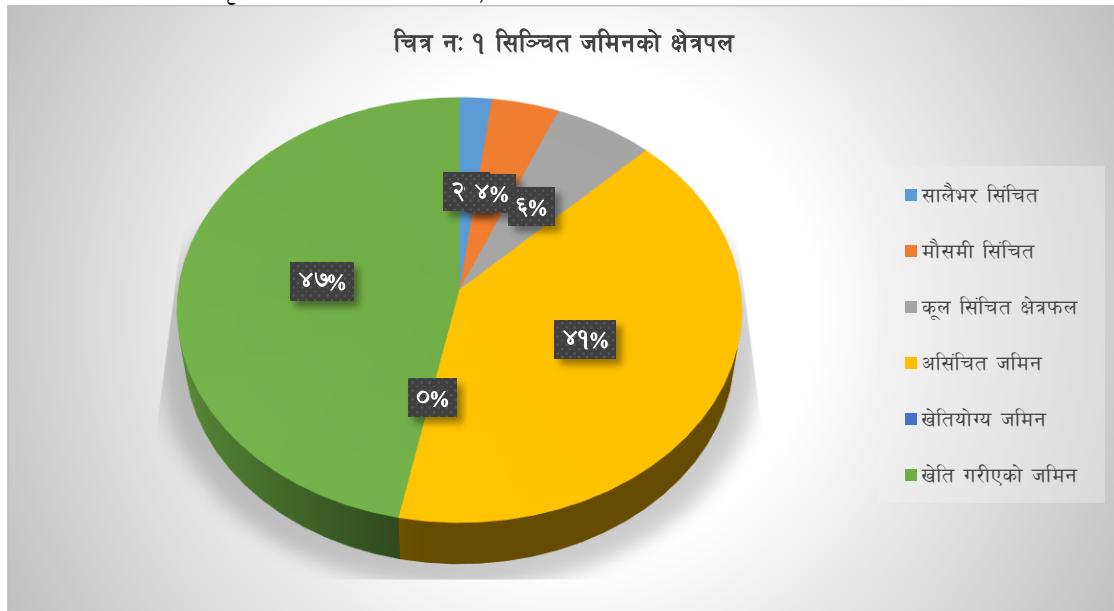
नेपाल कृषि प्रधान मूलुक हो । यहाँ भन्दै ७४ प्रतिशत जनताहरु कृषिमा संलग्न छन् । कृषि हाम्रो देशको अर्थतन्त्रको एक महत्वपूर्ण आधार हो । राज्यले कृषिलाई विकासका महत्वपूर्ण आधारको रूपमा स्वीकार गरेको देखिन्छ । अत कृषि क्षेत्रको विकासका लागि विभिन्न जिल्लाहरुमा कृषि कार्यक्रम संचालन गदै, कृषि विकासका पर्याप्त आधारहरु पनि स्थापित गर्ने प्रयास गरिएको छ । यस गाउँपालिकाभित्र को सिंचाइको वर्तमान अवस्था र यसले ओगटेको क्षेत्रफललाई तलको तालिका तथा चित्रमा पनि प्रस्तुत गरिएको छ । सो तालिका बमोजिम जम्मा सिञ्चित क्षेत्रफल ७,५७३ हेक्टर रहेको देखिन्छ । जसमा सबैभन्दा बढि ३०७७ हेक्टर जमिन असिञ्चित देखिन्छ । भने सालैभर सिञ्चित जम्मा १५३ हेक्टर मात्र देखिन्छ । यसले गाउँपालिका का धेरै जसो वडामा सिंचाइ सुविधा नभएको स्पष्ट हुन्छ । यो गाउँपालिका खोलानालाहरु लगायत पानीका स्रोतहरुबाट धनि छ, तर पनि सिंचाइ सुविधा विस्तार हुन भने सकेको छैन ।

तालिका न. ४ : सिञ्चित जमिनको क्षेत्रफल

क्र.स.	विवरण	क्षेत्रफल (हे.मा)	कैफियत
१	सालैभर सिञ्चित	१५३	
२	मौसमी सिञ्चित	३२१	
३	कूल सिञ्चित क्षेत्रफल	४७४	
४	असिञ्चित जमिन	३०७७	
५	खेतियोग्य जमिन	०	
६	खेति गरिएको जमिन	३५४८	
जम्मा		७५७३	

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, म्यागदी

चित्र न: १ सिञ्चित जमिनको क्षेत्रपल



### ३.५ वन क्षेत्र/नर्सरी

प्राकृतिक सम्पति जल, जमिन र जंगलको उचित उपयोगको स्थिति कुनैपनि राष्ट्रको सामाजिक उन्नति र विकासको सवालसँग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले जोडिएको हुन्छ । त्यसैले जंगलको उचित सदुपयोग र संरक्षण एवं सम्बद्धन गर्न सके सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रको विकासमा ठूलो टेवा पुग्न जान्छ । म्याग्दी जिल्लामा झण्डै २९ प्रतिशत भूभाग वन जंगलले ढाकेको छ । तलको तालिकामा मालिका गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेको वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यस गाउँपालिकामा वनक्षेत्रको कूल क्षेत्रफल ९०६०.९६ हेक्टर रहेको छ । जसमा सामुदायिक वन को क्षेत्रफल ४९९४.५१ हेक्टर रहेको छ । राष्ट्रिय वन ४९४५.६५ रहेको छ ।

**तालिका न. ५ : वनक्षेत्र सम्बन्धी विवरण**

विवरण	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	कैफियत
सामुदायिक वन	३९	४९९४.५१	
कबुलियती वन	०	०	
धार्मिक वन	०	०	
राष्ट्रिय वन	०	४९४५.६५	
अन्य	०	०	
<b>जम्मा</b>	<b>३९</b>	<b>९०६०.९६</b>	

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, २०७४

### ३.६ सरकारी/सार्वजनिक जग्गा

यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गाहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जसमा सरकारी स्वामित्वमा रहेको जग्गा करिव ३११ रोपनी देखिन्छ भने सार्वजनिक जग्गा करिव २५० रोपनी छ । सरकारी जग्गा सार्वजनिक भन्दा ६० रोपनी वढि छ ।

### तालिका न. ६: सरकारी/सार्वजनिक जग्गाहरुको विवरण

क्रं सं.	जग्गा रहेको स्थान	रोपनीमा	स्वामित्व
१	मालिका गाउँपालिका क्षेत्र सबै	३१०-१५-७-१-२	सरकारी
२	मालिका गाउँपालिका क्षेत्र सबै दरवाड	२४९-३-१-०	सार्वजनिक

स्रोत: मालपोत कार्यालय म्यारदी, २०७४

### ३.७ जनसंख्याको वितरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मालिका गाउँपालिकाको जनसंख्या वितरणको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जस अनुसार २०५८ को जनसंख्या १९,१९४ र २०६८ को १९,४५९ रहेको देखिन्छ । परिवार संख्या ४३०० छ । महिला १०६८१, पुरुष ८७७८ छन् । औषत जनसंख्या वृद्धिदर १.३४ छ । परिवारको औषत आकार ५ रहेका छ । महिला र पुरुष को जनसंख्या अनुपात ८२ प्रतिशत रहेको छ । अर्थात १०० महिलामा ८२ पुरुष रहेका छन् ।

### तालिका न. ७ : जनसंख्या वितरणको अवस्था

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
जनसंख्या	१९,१९४	१९,४५९
परिवार संख्या		४,३००
जनसंख्याको अनुपातिक वितरण		
महिला		१०,६८१
पुरुषको		८,७७८
जनघनत्व		१३२
औषत वृद्धिदर		१
परिवारको औषत आकार		५
महिला पुरुष अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या)		८२

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### ३.८ घरधुरी तथा जनसंख्या

मालिका गाउँपालिका का ७ वटा वडाहरुको जनसंख्या, क्षेत्रफल, जनघनत्व र मुख्य वस्तिहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जसमा घरधुरी संख्या र जनसंख्या सबैभन्दा वढि वडा न. ६ मा क्रमशः १०४ र ३५९५ रहेको छ । त्यसैगरि सबैभन्दा वढि क्षेत्रफल पनि वडा नम्बर ५ र ६ को देखिन्छ । जनघनत्व पनि सबैभन्दा वढि वडा नम्बर ६ मा १९० रहेको छ । क्षेत्रफलका हिसावले सबैभन्दा साना वडाहरुमा वडा न. १ र ७ पर्दछन, सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नम्बर ३ मा रहेको छ । सबैभन्दा कम जनघनत्व वडा नम्बर ४ मा १८ रहेको छ । यस गाउँपालिकाका वडाहरुका मुख्य वस्तिहरुमा खोप्टि, अधिभारा, नमाल, जेम, रुम, ओखरवोट, फुलवारी, पन्थोक, रुन्मा, दरवाड, दिच्याम, दुखु, बाइन्नाफाँट, तल्लोगाउँ लगायतका वस्तिहरु रहेका छन ।

तालिका न. ८ : वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण

वडा नं.	घर परिवार संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	जनघनत्व	मुख्य वस्तीहरु
१	४६८	९९४	१२०७	२२०९	१६	१३२	गाउँफाँट, जुवाड, दारवोट, केश, ओखरवोट, खोप्टी, रिष्ठचौर, धोर्से, मल्कवाड, डाडाकोरी आदि
२	७७८			४२०३	३८	१५६	पात्ले, औल, किटिनी, लुक्सीपार, लामखोरिया, अडेभारा, स्यालुड आदि
३	४७६			१७३०			विलवाड, खवाड, ढुलवाड, नमाल, रुम जेम, वेली
४	५०४	१०२०	१३१६	२३३६	२९	१८	ओखरवोट, छाप, महभिर, चिउरिवोट, सिस्नेरी, फुलवारी आदि
५	७५१	१५६१	१९६९	३,५३०	२९	११६	रुन्मा, मगरदाड, पन्थोक, जरजा आदि
६	९०४	१६४५	१९५०	३५९५	१९	१९०	दरवाड, दिच्याम, दुखुवेसी, उपल्लो दुखु आदि
७	४१९	८४२	१०१४	१,८५६	१६	११५	तल्लोगाउँ, डाडागाउँ, नौमाने, धुनत, बाइन्नाफाँट आदि ।
जम्मा	४३००	६०६२	७४५६	१९४५९	१४७	५७१	

स्रोत: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### ३.९ उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मालिका गाउँपालिका को उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसंख्याको वितरणको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । १८४५८ जम्मा जनसंख्या मध्ये महिला ९६८० र पुरुष ८७७८ रहेका छन । सबै भन्दा वढि जनसंख्या २४ देखि ४५ वर्ष उमेर समुहको छ । तालिका अनुसार यो उमेर समुहको जनसंख्या २६५४ रहेको छ । आर्थिक उपार्जनका हिसावले पनि सबै भन्दा वढि उत्पादनशील उमेर यहि हो । सबै भन्दा कम जनसंख्या ७० वर्ष भन्दा माथिको उमेर

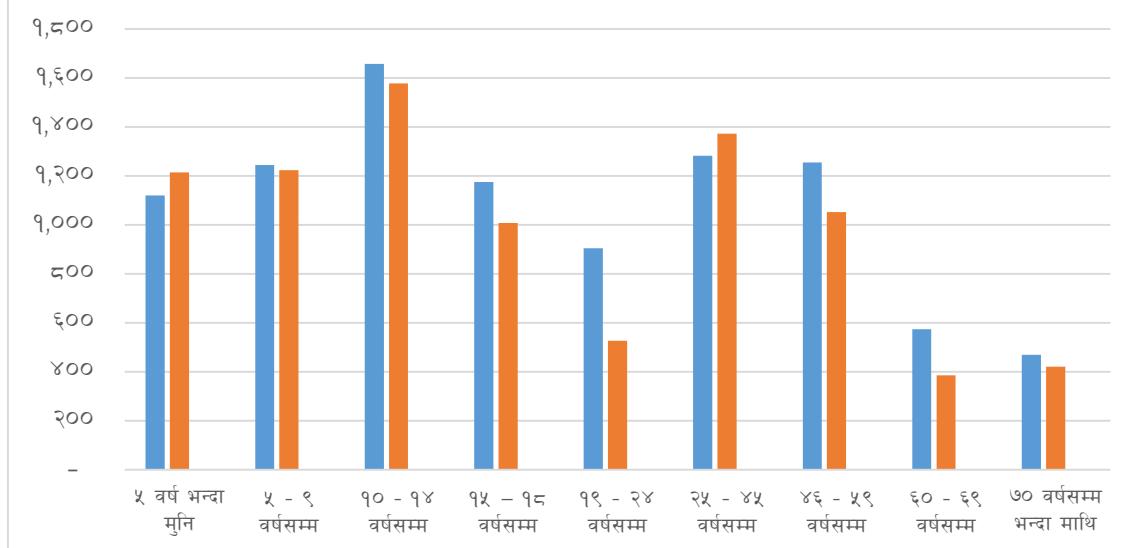
समुहको रहेको छ। जुन वृद्ध अवस्थाको जनसंख्या ८८९ रहेको छ। त्यसैगरि ५ वर्षभन्दा मुनिको जनसंख्या (२३३४) पनि उच्च नै देखिएको छ।

**तालिका न. ९ : उमेर तथा लिंगका आधारमा जनसंख्या वितरण**

उमेर समूह	महिला	पुरुष	तेश्रो लिंगी	जम्मा
५ वर्ष भन्दा मुनि	१,१२०	१,२१४	-	२,३३४
५ - ९ वर्षसम्म	१,२४४	१,२२३	-	२,४६७
१० - १४ वर्षसम्म	१,६५७	१,५७८	-	३,२३५
१५ - १९ वर्षसम्म	१,१७५	१,००७	-	२,१८२
१९ - २४ वर्षसम्म	९०४	५२७	-	१,४३१
२५ - ४५ वर्षसम्म	१,२८२	१,३७२	-	२,६५४
४६ - ५९ वर्षसम्म	१,२५५	१,०५२	-	२,३०७
६० - ६९ वर्षसम्म	५७४	३८५	-	९५९
७० वर्षसम्म भन्दा माथि	४६९	४२०	-	८८९
<b>जम्मा</b>	<b>९,६६०</b>	<b>८,७७८</b>	-	<b>१८,४५८</b>

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

**चित्र नं २ उमेर तथा लिंगका आधारमा जनसंख्या वितरण**



### ३.१० आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, २०५८ अनुसार मालिका गाउँपालिका मा आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। ३ वटा उमेर समुहमा विभाजन गरी गणना गरिएको उक्त तथ्याङ्क अनुसार मालिका गाउँपालिकामा १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समुह को जनसंख्या प्रतिशत ९१.९६ प्रतिशत अर्थात सबैभन्दा धेरै रहेको छ। जुन आर्थिक तथा सामाजिक रूपले सक्रिय जनसंख्या समुह पनि यहि हो, जसले यस क्षेत्रको सर्वांगिण विकासमा उल्लेख्य योगदान गर्न सक्ने सम्भावना

देखिन्छ। ० देखि १४ उमेर समुह अर्थात बालबालिका को संख्या सवैभन्दा कम ०.३५ प्रतिशत छ। त्यसैगरि, ६० वर्षभन्दा माथिको वृद्धवृद्धा समुहको जनसंख्या ७.६९ प्रतिशत देखिन्छ।

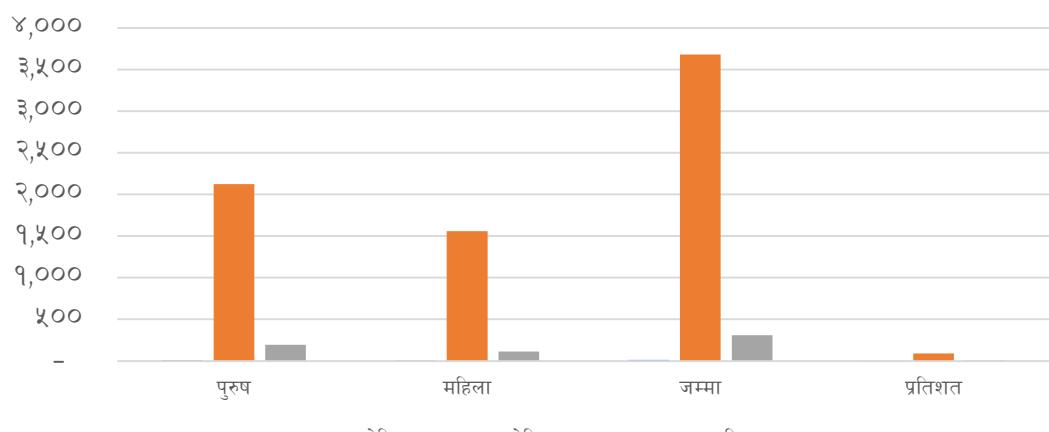
**तालिका न. १० : आर्थिक रूपमा सकृय जनसँख्याको विवरण**

उमेर समुह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
० देखि १४	८	६	१४	०.३५
१५ देखि ५९	२,१२२	१,५६०	३,६८२	९१.९६
६० भन्दा माथि	१९५	११३	३०८	७.६९
<b>जम्मा</b>	<b>२,३२५</b>	<b>१,६७९</b>	<b>४,००४</b>	<b>१००.००</b>

स्रोत :केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, २०५८

तल प्रस्तुत चित्र न ३ मा पनि उल्लेखित तथ्यांकले उत्पादक उमेर समुहका जनताको संख्या उल्लेख्य भएको पाईन्छ।

**चित्र नं ३: आर्थिक रूपमा सकृय जनसँख्याको विवरण**



### ३.११ मातृभाषा अनुसार जनसंख्या

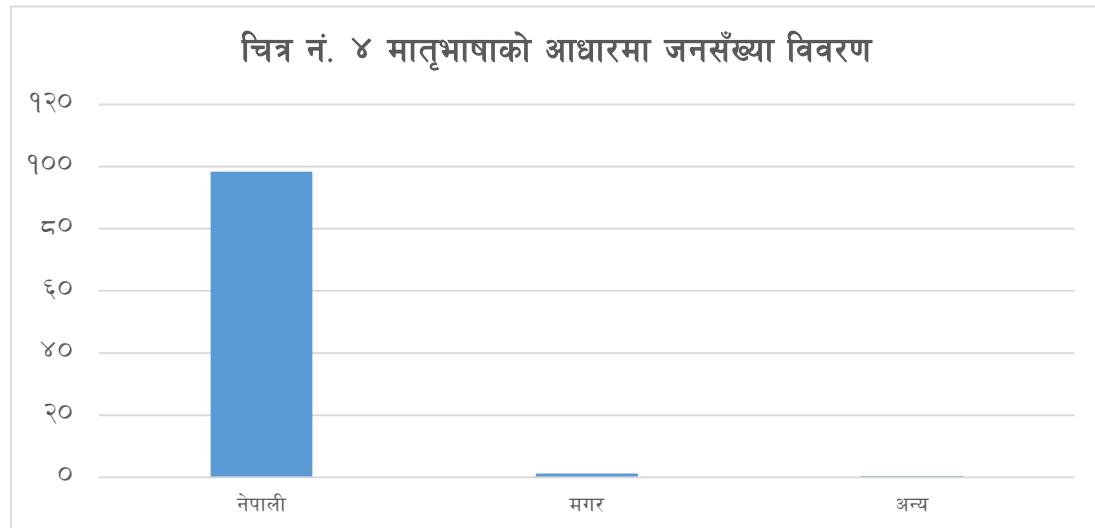
राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार गाउँपालिका मा रहेको जनसंख्या लाई मातृभाषाको आधारमा तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जँहाको मातृभाषा नेपाली भएको जनसंख्या सवैभन्दा बढि ९८.३८ प्रतिशत रहेको छ। त्यस्तै मातृभाषा मगर भएको जनसंख्या १.२६ प्रतिशत रहेको छ। अन्य भाषाभाषिहरु ०.३६ प्रतिशत रहेका छन्।

**तालिका न. ११ : मातृभाषाको आधारमा जनसँख्या विवरण**

क्र.सं.	मातृभाषा	प्रतिशत
१	नेपाली	९८.३८
२	मगर	१.२६
३	अन्य	०.३६
	<b>जम्मा</b>	<b>१००</b>

श्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

म्यागदी जिल्ला मगर वाहुल्य जिल्ला हो तर तल उल्लेखित चित्र न ४ अनुसार यस गाउँपालिकामा वोलिने भाषाहरु मध्ये नेपाली भाषीको सँख्या उल्लेख्य देखिन्छ । केहि मात्रामा मात्र मगर भाषा वोल्नेको सँख्या रहेको छ ।



### ३.१२ धर्म अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८, अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र बस्ने वासीन्दाले मनाउने धर्मका आधारमा गरिएको वितरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जसअनुसार हिन्दु धर्म मान्ने जनसंख्या सबैभन्दा धेरै ९७ प्रतिशत रहेको छ । क्रिश्चियन धर्म मान्ने २ प्रतिशत र बौद्ध धर्म मान्ने १ प्रतिशत रहेका छन् । सबैभन्दा वढि र कमको कुरा गर्दा बढीमा हिन्दु र सबैभन्दा कममा बौद्ध धर्मौवलम्बि रहेका छन् ।

**तालिका नं. १२ : धर्मको आधारमा जनसँख्याको विवरण**

क्र.सं.	धर्म	प्रतिशत
१	हिन्दु	९७
२	बौद्ध	१
३	इस्लाम	०
४	किरात	०
५	क्रिश्चियन	२
६	प्रकृति	०
७	वन	०
८	जैन	०
९	बहाई	०
१०	सिख	०
११	उल्लेख नभएको	०
जम्मा		१००

श्रोत: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### ३.१३ जातियताका आधारमा जनसंख्या

केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागद्वारा २०६८ मा गरिएको राष्ट्रिय जनगणना अनुसार मालिका गाउँपालिका भित्र भएका जातजातिहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जसअनुसार सबैभन्दा वढि मगर जाति ५९.४२ रहेको देखिन्छ। सबैभन्दा कम गुरुड जाति १.१६ प्रतिशत रहेको छ। सार्कि, कामि दमाइ धर्ति व्राह्मण क्षेत्री लगायतको जनसंख्या धेरै देखि थोरैको क्रममा रहेको छ।

तालिका न. १३ : जातियताका आधारमा जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	जातियता	प्रतिशत
१	क्षेत्री	२.१५
२	ब्राह्मण	३.८
३	नेवार	०.२७
४	सार्कि, कामि	२४.६३
५	दमाइ	४.५९
६	कुमाल	०
७	गुरुङ	१.१६
८	मगर	५९.४२
९	राई लिम्बु	०
१०	थारु	०
११	यादव	०
१२	घर्ती	०
१३	अन्य	३.९८
जम्मा		१००

श्रोता: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### ३.१४ लिङ्ग र उमेरका आधारमा घरमुलीको विवरण

तलको तालिकामा मालिका गाउँपालिकामा रहेको लिङ्ग र उमेरका आधारमा घरमुलिहरुको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। जनगणना २०६८ अनुसार सबैभन्दा वढि घरमुलि ४८ देखि ५८ वर्ष उमेर समुह रहेको देखिन्छ। त्यस्तै सबैभन्दा कम घरमुली रहेको उमेर समुह १५ देखि २५ वर्ष देखिन्छ। लिङ्गका आधारमा महिला भन्दा पुरुष वढी घरमुली रहेका छन्। यस गाउँपालिकामा महिलाहरुको सम्पत्तिमा पहुँचको स्तर कमजोर रहेको छ।

तालिका न. १४ : लिंग र उमेरका आधारमा घरमुलिको विवरण

लिंग	जम्मा	घरमुलीको संख्या						
		१४ वर्ष सम्म	१५-२५	२६-३६	३७४७	४८-५८	५९-६९	७० माथि
जम्मा		३०३	७२२	६१५	१,२३९	८९३	५१०	
पुरुष		२८४	५७३	४८६	१,०६३	६३३	३४७	
महिला		१९	१४९	१२९	१७६	२६०	१६३	
जम्मा		६०६	१,४४४	१,२३०	२,४७८	१,७८६	१,०२०	

श्रोता: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### ३.१५ पहिलो पटक विवाह गरेको उमेरको आधारमा जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मालिका गाउँपालिकामा विवाह गरेको उमेरका आधारमा जनसंख्याको अवस्था प्रस्तुत गरिएको छ। जसमा २० देखि २४ वर्षको उमेर समुह मा विवाह गरेको संख्या सबै भन्दा धेरै १४८५ रहेको छ भने सबैभन्दा कम विवाह भएको उमेर समुह ४० देखि ४४ वर्ष उमेर समुह ११ मात्र रहेको छ। १५ देखि १९ वर्ष उमेर समुहको विवाह संख्या पनि १००५ रहेको छ। यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हुने वालविवाह लाइ न्युनिकरण गर्नका लागि थप जनचेतना मूलक लगायत अन्य कार्यक्रमहरु ल्याउनु आवश्यक रहेको छ।

**तालिका न. १५:**

#### १० वर्ष र सो भन्दा माथिका महिला र पुरुषहरुको विवाह गरेको उमेरका आधारमा जनसंख्या

लिंग	जम्मा	पहिलो पटक विवाह गरेको उमेर									
		१० बर्ष मुनी	१०- १४	१५- १९	२०- २४	२५- २९	३०- ३४	३५- ३९	४०- ४४	४५- ४९	५० र सो भन्दा बढि
जम्मा											
पुरुष	१६२३	०	२२	४३३	७१७	४०१	३५	९	६	०	०
महिला	१५९७	०	१३	५७२	७६८	२२५	९	५	५	०	०
जम्मा	३२२०		३५	१००५	१४८५	६२६	४४	१४	११		

श्रोत: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### ३.१६ अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या

राज्यबाट सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न तथा अशक्त र अपाङ्ग नागरिकलाई विशेष सहायता प्रदान गर्नका लागि गाउँपालिकामा रहेका अशक्त तथा अपाङ्ग नागरिकको तथ्याङ्क विशेष महत्वपूर्ण हुन्छ। तलको तालिकामा मालिका गाउँपालिकामा रहेका अपाङ्गहरुको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। मालिका गाउँपालिकामा पुर्ण अशक्त, अति अशक्त अपाङ्गता, मध्यम अपाङ्गता र सामान्य अपाङ्गता गरि ४ भागमा छुट्याइएको छ। सामान्य अपाङ्गताको संख्या सबैभन्दा बढि ८४, सबैभन्दा कम पुर्ण अशक्त अपाङ्गता भएका अपाङ्गहरुको संख्या ४३ रहेको छ।

**तालिका न. १६: अपाङ्गताका आधारमा जनसंख्या**

लिंग	जम्मा अपाङ्गता	अपाङ्गताका आधारमा जनसंख्या				
		संख्या	पुर्ण अशक्त अपाङ्गताको परिचयपत्र	अति अशक्त अपाङ्गता परिचयपत्र	मध्यम अपाङ्गता	सामान्य अपाङ्गता
जम्मा	२७४	४३		७७	७०	८४
पुरुष	१३९	१७		४७	३५	४०
महिला	१३५	२६		३०	३५	४४

श्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड म्याग्दी

### ३.१७ अपाङ्गता परिचयपत्र लिएका वालवालिका

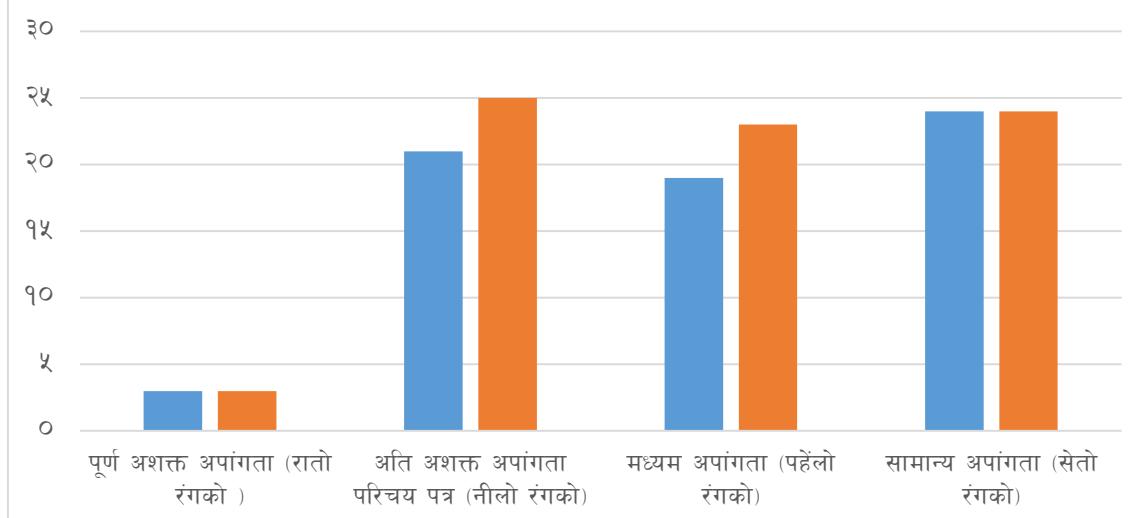
मालिका गाउँपालिकाका अनुसार यस गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका वालवालिकाको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । पूर्ण अशक्त अपाङ्गता अति अशक्त, मध्यम र सामान्य गरि ४ भागमा वाँडिएको छ । बालबालिकाहरूमा पनि सामान्य अपाङ्गता रहेको संख्या सवैभन्दा वढि ४८ र सवैभन्दा कम पूर्ण अपाङ्ग बालबालिकाको संख्या ६ मात्र रहेको देखिन्छ । लिङ्गका आधारमा हेर्दा वालिका भन्दा बालकको संख्या वढि ७५ छ ।

**तालिका न. १७ : अपाङ्गताको परिचयपत्र लिएका वालबालिकाको विवरण**

अपाङ्गता परिचय पत्रको किसिम	परिचयपत्र लिएका बालबालिकाको संख्या		
	बालिका	बालक	जम्मा
पूर्ण अशक्त अपाङ्गता (रातो रंगको )	३	३	६
अति अशक्त अपाङ्गता परिचय पत्र (नीलो रंगको)	२१	२५	४६
मध्यम अपाङ्गता (पहेलो रंगको)	१९	२३	४२
सामान्य अपाङ्गता (सेतो रंगको)	२४	२४	४८
<b>जम्मा</b>	<b>६७</b>	<b>७५</b>	<b>१४२</b>

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

**चित्र न. ५: अपाङ्गताको परिचयपत्र लिएका वालबालिकाको विवरण**



### ३.१८ छानाको प्रकारको आधारमा घरधुरी

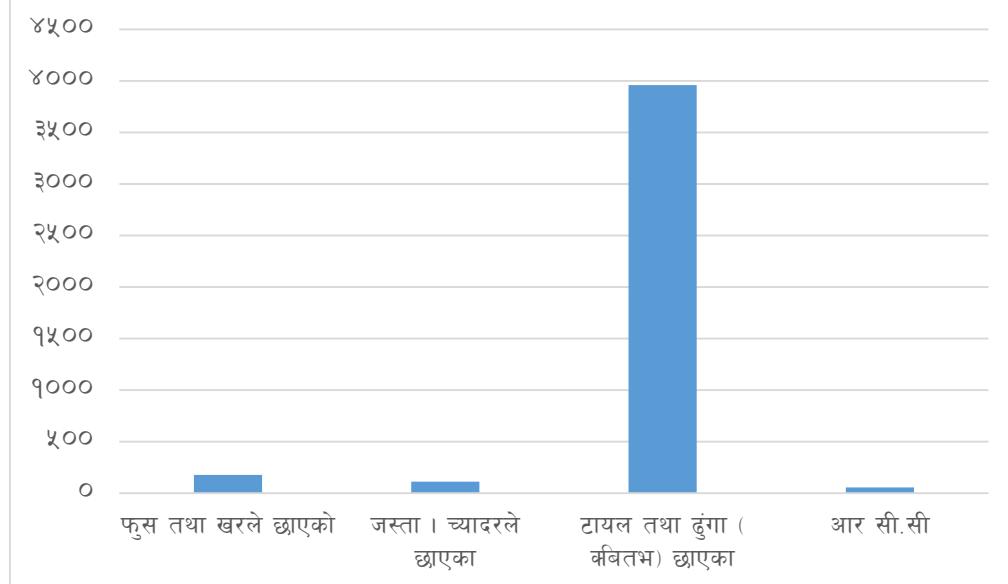
गाउँपालिकाको आर्थिक अवस्थालाई सहजै अनुमान लगाउन मद्यत गर्ने सामग्रीहरूमध्ये स्थानीयवासीको घरको अवस्था पनि एक हो । जसमध्ये यहाँका सवैजसो घरहरु अर्थात ९२.१२ प्रतिशत घरहरु ढुंगाले छाएको देखिन्छ । त्यसैगरि ४.०७ प्रतिशत घर फुस तथा खरले छाइएको छ । साथै यहा आर सी.सी. घरहरु अत्यन्त कम अथवा जम्मा १.२८ प्रतिशत मात्र छन् । जस्ताले घर छाएका घरहरु २.५३ प्रतिशत रहेका छन् ।

### तालिका न. १८: छानाको प्रकृतिका आधारमा घरधुरी संख्या

सि.नं.	घरको प्रकार	संख्या	प्रतिशत
१	फुस तथा खरले छाएको	१७५	४.०७
२	जस्ता । च्यादरले छाएका	१०९	२.५३
३	टायल तथा हुँगा (Slate) ले छाएका	३९६१	९२.९२
४	आर सी.सी	५५	१.२८
५	काठले छाएका	०	०.००
६	माटोले छाएका	०	०.००
७	अन्य	०	०.००
८	उल्लेख नभएको	०	०.००
जम्मा		४३००	१००.००

श्रोत: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### चित्र न. ६ : छानाको प्रकृतिका आधारमा घरधुरीसंख्या



### ३.१९ स्वामित्वको आधारमा परिवारको वसोवास

मालिका गाउँपालिकामा राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार स्वामित्वका आधारमा घरपरिवारको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । निजी घरपरिवारको वसोवास संख्या सबैभन्दा बढि ३७९५ (८६.४० प्रतिशत) रहेको देखिन्छ । त्यसैगरि भाडामा वसोवास रहेको घरपरिवार संख्या एकदमै कम १४९ (३.४७) छ । यसले मालिका गाउँपालिका क्षेत्र ग्रामिण वसोवास धेरै रहेको वुझ्न सकिन्छ । सामान्यतः जति वजार क्षेत्र वढ्यो त्यति भाडामा वस्ने परिवार संख्या बढ्ने गर्दछ ।

**तालिका न. १९: स्वामित्वका आधारमा घरपरिवारको वसोवासको अवस्था**

सि. नं.	स्वामित्वको विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	निजी	३,७९५	८६.४०
२	भाडामा	१४९	३.४७
३	संस्थागत	-	०.००
४	अन्य	४३६	१०.१४
	<b>जम्मा</b>	<b>४,३००</b>	<b>१००.००</b>

श्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

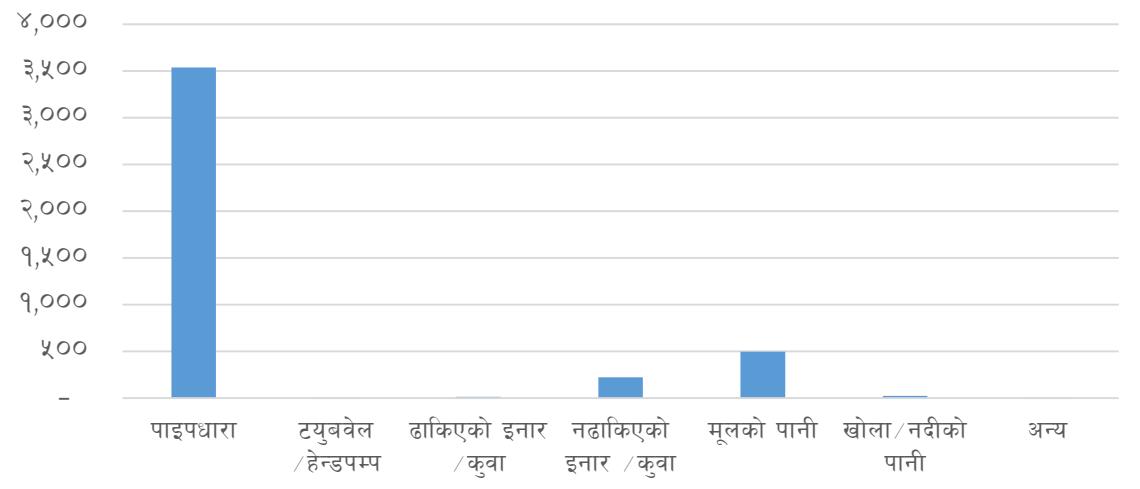
**३.२० खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरपरिवार**

गाउँपालिकाको विकासका पूर्वाधारहरूलाई दर्शाउने सूचकका रूपमा समेटिने एक महत्वपूर्ण पक्ष खानेपानीको अवस्था हो । यस गाउँपालिकामा सुरक्षित खानेपानीको भरपर्दो श्रोतको रूपमा पाइपधारा रहेको छ । जसबाट यहाँका ८२.२३ प्रतिशत धरपरिवार लाभान्वित भएको देखिन्छ । यसको अलावा मूलको पानी दोश्रो विकल्पको रूपमा ११.५६ प्रतिशत प्रयोग गरिएको छ । साथै खानेपानीका रूपमा इनार वा कुवा, ट्युबेल, नदिको पानी पनि सानो सानो श्रोतको रूपमा प्रयोग हुने गरेको छ ।

**तालिका न. २० : खानेपानी स्रोतका आधारमा घरपरिवारको विवरण**

सि.नं.	खानेपानीको श्रोतहरू	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	पाइपधारा	३,५३६	८२.२३
२	ट्युबेल /हेन्डपम्प	१	०.०२
३	ढाकिएको इनार /कुवा	१६	०.३७
४	नढाकिएको इनार /कुवा	२२३	५.१९
५	मूलको पानी	४९७	११.५६
६	खोला/नदीको पानी	२५	०.५८
७	अन्य	२	०.०५
८	उल्लेख नभएको	-	०.००
	<b>जम्मा</b>	<b>४,३००</b>	<b>१००.००</b>

चित्र न. ७ : खानेपानी स्रोतका आधारमा घरपरिवारको विवरण



### ३.२१ इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिकाका अधिकतम घरपरिवार इन्धनको लागि वनजङ्गल तथा दाउराको श्रोतमा आश्रित भएको देखिन्छ। जसअनुसार ९५.१६ प्रतिशत इन्धनको आपुर्ति खासगरी खाना पकाउनका लागि दाउराको प्रयोग हुने गरेको छ भने यसबाहेक अन्य स्रोतहरु एल.पि.ग्यास, मटीतेल, गोवरका गुइँठा, गोवर रयाँस लगायतका स्रोतमा निर्भर रहेको देखिन्छ। जुन हामी तलको तालिका र चित्रमा हेर्न सक्दछौं।

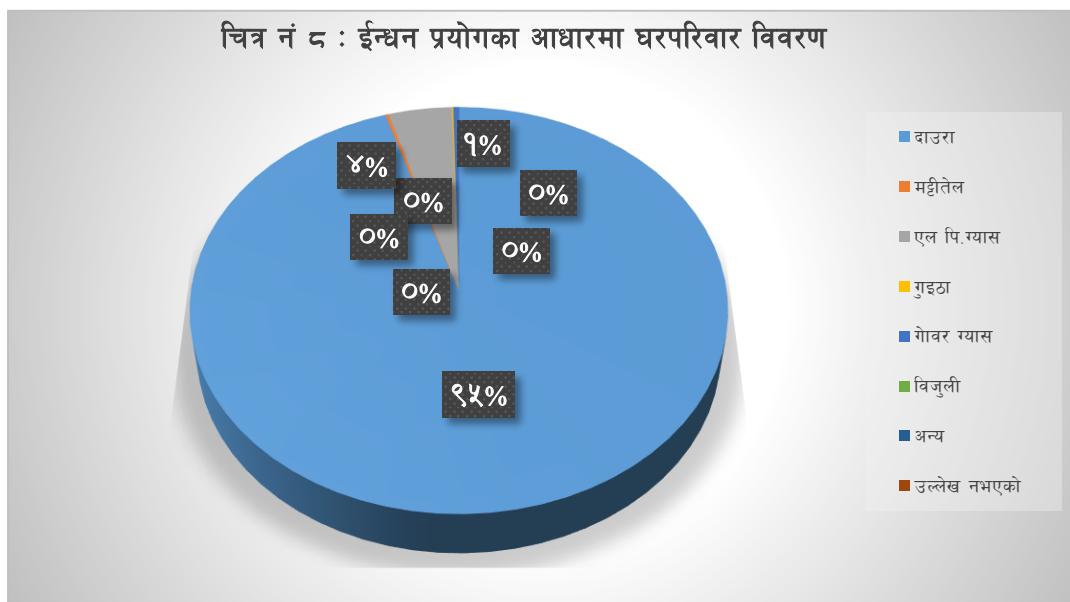
तालिका न.२१: ईन्धन प्रयोगका आधारमा घरपरिवार विवरण

सि.नं.	इन्धनको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	दाउरा	४,०९२	९५.१६
२	मटीतेल	९	०.२१
३	एल.पि.ग्यास	१७९	४.१६
४	गुइँठा	४	०.०९
५	गोवर ग्यास	१५	०.३५
६	विजुली	-	०.००
७	अन्य	१	०.०२
८	उल्लेख नभएको	-	०.००
जम्मा		४,३००	१००.००

श्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

समग्रतामा अहिले सम्म नेपालमा भण्डै ७० प्रतिशत नागरिकहरु उर्जाको रूपमा दाउरामा निर्भर छन्। भने यस गाउँपालिकाको अधिकाँश भाग ग्रामीण परिवेशको भएको हुनाले यहाँका ९५ प्रतिशत भन्दा बढी नागरिक पनि उर्जाका लागि दाउरामानै निर्भर रहेका छन्। चित्र न. ८ ले पनि यहि पुष्टी गर्दछ।

### चित्र नं ८ : इन्धन प्रयोगका आधारमा घरपरिवार विवरण



### ३.२२ बत्ती प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

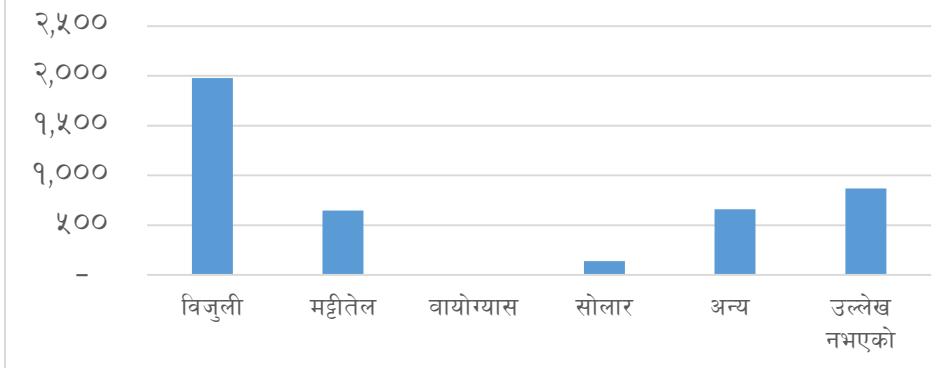
राष्ट्रिय जनगणना २०६८ लाई आधार बनाएर बत्ती बाल प्रयोग गरिने इन्धनलाई विभिन्न ६ भागमा विभाजन गरेर विवरण सङ्ग्रहन गरिएको थियो । जसमध्ये नगरपालिकाको अभै पनि आधा हिस्सा राष्ट्रिय विद्युत प्रसारणका उपभोक्ताका हिस्सा भित्र समेटिन सकेका छैनन । अर्थात ४६.०२ प्रतिशत परिवार मात्र विद्युत सुविधा उपभोग गरिरहेका छन । यसबाहेकका आधा भन्दा ज्यादा घरपरिवार अन्य वस्तुमार्फत बत्तिको उपभोग गर्ने गरेका छन । जसमा विद्युत पछि सबैभन्दा धेरै मट्टीतेल (१५.५ प्रतिशत) मा आश्रित रहेका छन । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तालिका न. २२ तथा चित्र न. ९ मा उल्लेख गरिएको छ ।

**तालिका न. २२: बत्ति प्रयोगका आधारमा घरपरिवार**

सि.नं.	बत्तीको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	विजुली	१,९७९	४६.०२
२	मट्टीतेल	६४७	१५.०५
३	वायोग्रास	७	०.१६
४	सोलार	१३९	३.२३
५	अन्य	६५९	१५.३३
६	उल्लेख नभएको	८६९	२०.२१
<b>जम्मा</b>		<b>४,३००</b>	<b>१००.००</b>

श्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### चित्र नं ९ : वति प्रयोगका आधारमा घरपरिवार



### ३.२३ उपलब्ध सेवा सुविधाको आधारमा घरपरिवार

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मालिका गाउँपालिकामा विभिन्न सेवा सुविधाहरुको उपलब्धताका आधारमा घरपरिवारको संख्या तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। तालिकामा उल्लेख गरिएका १४ वटा सेवा सुविधाहरुमा पहुँच को अवस्था हेर्दा कम्तिमा १ वटा मात्र सुविधा पुरेको घरपरिवार संख्या २१९० (२५.५३ प्रतिशत) देखिन्छ। त्यस्तै कुनै पनि सेवा सुविधा नपुरेको घरपरिवार संख्या ७२ (०.८४ प्रतिशत) पाईन्छ। सबैभन्दा वढि घरपरिवारमा उपलब्ध सुविधा रेडियो १०९९ रहेको देखिन्छ। भने सबैभन्दा कम सुविधा गाडि भएको संख्याको सूचक २६ रहेको देखिन्छ। अन्य विभिन्न सुविधा उपलब्धताको अवस्था तालिकामा हेर्न सकिन्छ।

#### तालिका नं. २३: उपलब्ध सेवा सुविधाका आधारमा घरपरिवार विवरण

सि.नं.	सेवा सुविधाको विवरण	घरपरिवार	प्रतिशत
१	कुनै सेवा सुविधा नभएका	७२	०.८४
२	कम्तीमा एउटा सुविधा भएका	२,१९०	२५.५२
३	रेडियो भएका	१,०९९	१२.८०
४	टि.भी भएका	७२८	८.४८
५	केवल लाइन जोडेका	२८८	३.३६
६	कम्प्युटर भएका	१३६	१.५८
७	इन्टरनेट सुविधा भएका	४५३	५.२८
८	टेलिफोन भएका	५९	०.६९
९	मोबाइल	३,३०१	३८.४६
१०	गाडी भएका	२६	०.३०
११	मोटर साइकल	१०८	१.२६
१२	साइकल	-	०.००
१३	अन्य साधन	-	०.००
१४	फिज	१२३	१.४३
१५	उल्लेख नभएका	-	०.००
जम्मा		८,५८३	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

### ३.२४ शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

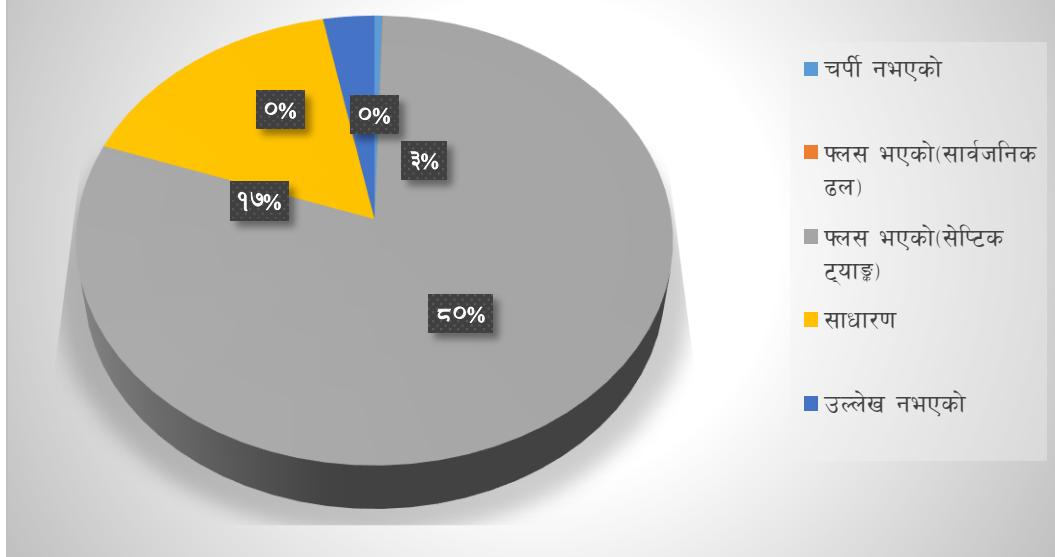
गाउँपालिकामा राष्ट्रिय जनगणनालाई आधार बनाएर चर्पीलाई ४ प्रकारमा विभाजित गरि तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । जसमध्ये १. चर्पी नै नभएको २. फ्लस भएको सार्वजनिक चर्पी ३.फ्लस भएको चर्पी ४. साधारण चर्पी र उल्लेख नभएको गरी तथ्याङ्क सङ्ग्रहन गरिएको थियो । म्यागदी जिल्ला खुल्ला दिशामुक्त जिल्ला घोषणा पनि भइसकेको अवस्थामा गाउँपालिकामा अझै पनि ०.४७ प्रतिशत घरमा शौचालय छैन । शौचालय भएकामध्ये ३,४४० घर परिवारमा पक्क शौचालय तथा फ्लस भएको सेप्टिक ट्र्याङ्क र ७०८ परिवारमा सौचालय प्रयोग हुने गरेकाछन् । जसलाई तलको तालिका र चित्रमा समेत देखाइएको छ ।

**तालिका न. २४: सौचालय प्रयोगका आधारमा घरपरिवार विवरण**

सि.नं.	चर्पीको प्रयोग	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	चर्पी नभएको	२०	०.४७
२	फ्लस भएको(सार्वजनिक ढल)	१	०.०२
३	फ्लस भएको(सेप्टिक ट्र्याङ्क)	३,४४०	८०.००
४	साधारण	७०८	१६.४७
५	उल्लेख नभएको	१३१	३.०५
<b>जम्मा</b>		<b>४,३००</b>	<b>१००.००</b>

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४ तथा सम्बन्धित वडा कार्यालयको अभिलेख

**चित्र न. १०: शौचालय प्रयोगका आधारमा घरपरिवार विवरण**



### ३. २५ वसाई सराई सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकाको पञ्जिकरण व्यवस्थाद्वारा सम्बन्धीत क्षेत्रको विकास योजना तथा बजेट तर्जुमामा महत्वपूर्ण योगदान पुगेको हुन्छ । राज्यका महत्वपूर्ण योजनाहरु कुनै पनि क्षेत्रको जनसंख्या बसाई सराई जस्ता विषयहरूलाई विश्लेषण गरि बनाइएका हुन्छन् । बसाई सराईको विवरणले सम्बन्धीत क्षेत्रको विकासलाई पनि प्रतिनिधित्व गर्दछ । किनकी बढि सुविधा सम्पन्न ठाउँमा व्यक्तिको आवागमन बढि हुन्छ । भने कम सुविधा सम्पन्न क्षेत्रमा वर्हिगमन बढि हुन्छ । यस गाउँपालिकाको वसाई सराईको अवस्थालाई स्पष्ट पार्ने गरी तलको तालिका प्रस्तुत गरिएको छ । जसअनुसार यहाँका सबै वडा मा बसाई सरि आउने भन्दा पनि बाहिर जाने संख्या बढि देखिन्छ ।

तालिका न. २५: वसाई सराई सम्बन्धी विवरण

वसाई सराई विवरण	महिला	पुरुष	जम्मा	मुख्य जिल्लाहरु
गा.पा भित्र आएका	३६	३७	७३	म्यागदी बाटै (गा.पा.भित्रबाट)
गा.पा बाट बाहिर गएका	९०	९६	१८६	काठमाण्डौ, कास्की, चितवन, गुलिम
जम्मा	१२६	१३३	२५९	

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाढ, २०७४

### ३. २६ खाद्यान्नको आत्मनिर्भरता

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रमा खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको अवस्थाका वारेमा तथ्यांक संकलन गर्न विभिन्न ५ वटा सूचकहरु तयार गरिएको छ । जसअनुसार आफ्नो खेतवारीको उत्पादनबाट खान पुगेर वेचविखन गर्ने परिवार संख्या ३० (०.७० प्रतिश), ३ महिनाभन्दा कम खान पुग्ने परिवार संख्या ९५१ (२२.१२ प्रतिशत) रहेको छ । ४ देखि ६ महिना खान पुग्ने, ७ देखि ९ महिना खान पुग्ने, वर्षै भरि खान पुग्ने परिवार संख्या लगायत मालिका गाउँपालिकाको खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको अवस्था स्पस्ट हुने गरि तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । परम्परागत कृषि पेशालाई आधुनिकीकरण र व्यवसायीक गराउनका लागि गाउँपालिकाले प्राथमिकता दिनुपर्दछ ।

तालिका न. २६: खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको अवस्था

क्र.सं.	खाद्यान्न उपलब्धताको आधारमा परिवार संख्या	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	३ महिनाभन्दा कम खान पुग्ने परिवार	९५१	२२.१२	
२	४-६ महिना खान पुग्ने परिवार	२,६५४	६१.७२	
३	७-९ महिना खान पुग्ने परिवार	५९५	१३.८४	
४	१०-१२ महिना खान पुग्ने परिवार	७०	१.६३	
५	आफ्नो खेतवारीको उत्पादनबाट खान पुगेर वेच विखन गर्ने परिवार	३०	०.७०	
जम्मा		४,३००	१००.००	

स्रोत: वडास्तरीय स्थलगत छलफल तथा सर्वेक्षण, २०७४

### ३.२७ स्वामित्वको प्रकारको आधारमा “महिला” घरमुली

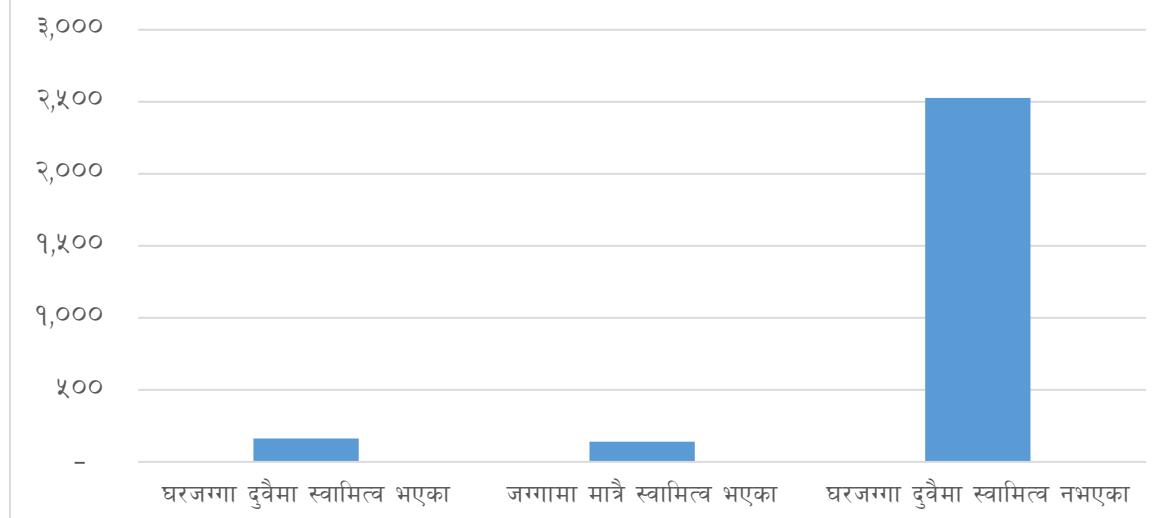
राष्ट्रिय जनगणना २०६८, अनुसार मालिका गाउँपालिकामा स्वामित्वको आधारमा महिला घरमुली सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । महिलाहरु घर र जग्गा दुवैमा स्वामित्व भएका परिवार संख्या १६२ (५.७३ प्रतिशत), जग्गामा मात्रै महिलाको स्वामित्व भएका परिवार संख्या १४०, घर जग्गा दुवैमा महिलाको स्वामित्व नभएका परिवार संख्या सबैभन्दा धेरै २५२६ (८९.३२ प्रतिशत) देखिन्छ । राज्यले महिलाहरुको सामाजिक, आर्थिक, राजनितिक सशक्तिरण मा जोड दिनका लागि विभिन्न रणनितिहरु बनाइ कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । यस गाउँपालिकामा पनि तलको तथ्याङ्क हेर्दा अझै पनि महिलाहरुलाई सम्पतिमा पहुँच वृद्धि र अन्य क्षमता विकासका कार्यक्रमलाई बढावा दिनुपर्ने देखिन्छ ।

**तालिका न. २७ : स्वामित्वको आधारमा महिला घरमुली सम्बन्धी विवरण**

सि.नं.	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार	प्रतिशत
१	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व भएका	१६२	५.७३
२	जग्गामा मात्रै स्वामित्व भएका	१४०	४.९५
३	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व नभएका	२,५२६	८९.३२
४	उल्लेख नभएको	-	०.००
<b>जम्मा</b>		<b>२,८२८</b>	<b>१००.००</b>

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

**चित्र न. ११: स्वामित्वको आधारमा महिला घरमुली सम्बन्धी विवरण**



### ३.२८ भूस्वामित्वको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मालिका गाउँपालिकाको भूस्वामित्व सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । ४१०६ (९५.२७ प्रतिशत) सबैभन्दा वढि घर परिवारमा भूस्वामित्व रहेको देखियो । स्वामित्व नभएको परिवार संख्या केवल १० (०.२३ प्रतिशत) वटा छन् । त्यस्तै,

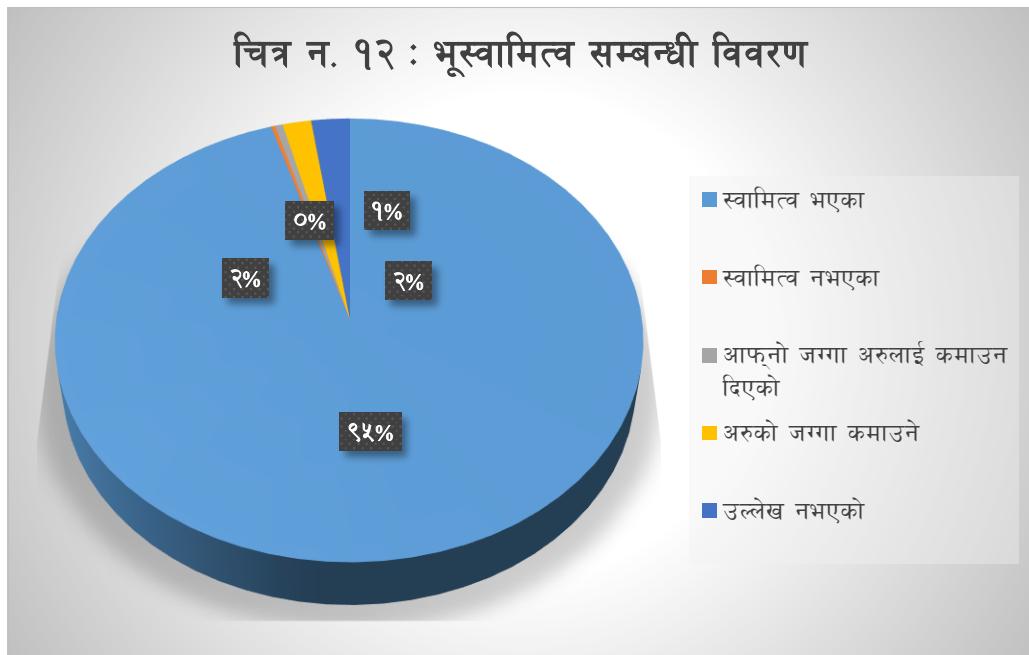
आफ्नो जग्गा अरुलाई कमाउन दिएको परिवार संख्या २० (०.४६ प्रतिशत) लगायतका अन्य आँकडाहरु तलको तालिका तथा चित्रमा विस्तृत रूपमा उल्लेख गरिएको छ ।

#### तालिका न. २८: भूस्वामित्व सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	स्वामित्वको विवरण	घरधुरी	प्रतिशत
१	स्वामित्व भएका	४१०६	९५.२७
२	स्वामित्व नभएका	१०	०.२३
३	आफ्नो जग्गा अरुलाई कमाउन दिएको	२०	०.४६
४	अरुको जग्गा कमाउने	७४	१.७२
५	उल्लेख नभएको	१००	२.३२
जम्मा		४३१०	१००.००

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०८८

#### चित्र न. १२ : भूस्वामित्व सम्बन्धी विवरण



#### ३.२९ परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन सम्बन्धी विवरण

मालिका गाउँपालिकामा गरिएको वडागत सर्वेक्षण अनुसार परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन सम्बन्धी विवरण विश्लेषण गर्दा सबभन्दा धेरै घरपरिवार संख्या २४६४ (५७.३० प्रतिशत) २ देखि ५ रोपनी सम्म जग्गा हुने देखियो । त्यसैगरि जग्गा नै नभएको परिवार संख्या सबैभन्दा कम ७ देखियो । भने २० रोपनी भन्दा धेरै हुने परिवार संख्या ७० (१.६३ प्रतिशत) देखिन्छ । १० रोपनीसम्म जग्गा स्वामित्व भएको परिवार संख्या ९७० (२२.५६ प्रतिशत) मध्यम खालको पाइयो ।

**तालिका न. २९: परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन सम्बन्धी विवरण**

सि.नं.	स्वामित्वको विवरण		जम्मा घरधुरी	प्रतिशत
	पहाड (रोपनी)	तराई (कठठा)		
१	२ रोपनी भन्दा कम		४८१	११.१९
२	२ देखि ५ रोपनी सम्म		२,४६४	५७.३०
३	६ देखि १० रोपनी सम्म		९७०	२२.५६
४	११ देखि २० रोपनी सम्म		२९५	६.८६
५	२० रोपनी भन्दा माथि		७०	१.६३
६	जग्गा नै नभएको		७	०.१६
७	थाहा नभएको		१३	०.३०
<b>जम्मा</b>			<b>४,३००</b>	<b>१००.००</b>

स्रोत: बडा स्तरीय स्थलगत छलफल तथा सर्वेक्षण, २०७४

**३.३० आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ को पञ्जिकरणको विवरण**

मालिका गाउँपालिकामा आ.व. २०७३/०७४ मा दर्ता भएको पञ्जिकरणको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। गत आ.व.मा जम्मा १६०८ वटा घटना दर्ता भएको छ। जसमा जन्मदर्ता ६४५, मृत्यु दर्ता ७६, विवाह दर्ता २०३, वसाइसराई ५३, सम्बन्ध विच्छेद १० भएको देखिन्छ। तुलनात्मक रूपमा सबैभन्दा वढि घटना जन्मदर्ता को देखिन्छ, भने, सबै भन्दा कम सम्बन्ध विच्छेको देखिन्छ। अन्य घटनादर्ताका विवरणहरु तालिकामा स्पस्ट हेर्न सकिन्छ।

**तालिका न. ३०: आ.व. ०७३/०७४ को घटनादर्ता सम्बन्धी विवरण**

क्र.सं.	विवरण	जम्मा दर्ता संख्या	महिला	पुरुष
१.	जन्म दर्ता	६४५	३०३	३४२
१.१	५ वर्ष सम्मका बालबालिका	२६४	१३१	१३३
१.२	५ वर्षदेखि १८ वर्ष सम्मका बालबालिका	२३१	११०	१२१
१.३	१८ वर्ष माथिका मानिस	४१	२१	२०
२.	मृत्यु दर्ता	७६	२८	४८
३.	सम्बन्ध विच्छेद	१०	६	४
४.	वसाइसराई	५३	२३	३०
५.	विवाह दर्ता	२०३	८५	११८
५.१	१८ वर्ष भन्दा कम उमेर	२५	२५	०
५.२	१८ वर्ष भन्दा माथि	६०	६०	०
<b>जम्मा</b>			<b>१६०८</b>	<b>८९२</b>
				<b>८९६</b>

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.३१ आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ मा भएको नागरिकता तथा अन्य सिफारिस

मालिका गाउँपालिका गाउँपालिकामा आ.व ०७३/०७४ मा भएका सिफारिस सम्बन्धी विवरणहरु तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जसमा सबैभन्दा वढि सिफारिस अन्य मा १७३३ गरिएको छ भने नक्सापास को सिफारिस संख्या सबैभन्दा कम ११ मात्रै रहेको देखिन्छ । नाता प्रमाणित २९८ र नागरिकता रिफारिस ९२३ गरिएको गाउँपालिकाका ७ वटा कार्यालयको तथ्यांक अनुसार रहेको छ ।

#### तालिका न. ३१: आ.व. ०७३/०७४ मा भएका सिफारिस सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	सिफारिस संख्या
१.	नागरिकता सिफारिस	९२३
२.	नाता प्रमाणित	२९८
३	अन्य सिफारिस	१७३३
४	नक्सापास संख्या	११

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.३२ जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरुको विवरण (आ.व. २०७३/०७४)

मालिका गाउँपालिकामा आ.व. २०७३/०७४ सम्ममा रहेका जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जेष्ठ नागरिक जम्मा ११७७, दलित जेष्ठ नागरिक संख्या ३४१, एकल महिला कुल १२१ रहेको छ । अन्य विवरणहरु विस्तृत रूपमा तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

#### तालिका नं ३२: जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरुको विवरण (आ.व. २०७३/०७४)

क्र.सं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१.	जेष्ठ नागरिक (७० वर्षमाथि)		
१.१	महिला	६६०	
१.२	पुरुष	५१७	
जम्मा		११७७	
	जेष्ठ दलित		
	महिला	१८२	
	पुरुष	१५९	
जम्मा		३४१	
२.	कुल एकल महिला	१२१	
३	लोपोन्मुख जाति (कुसुण्डा, राउटे....)	०	
४	जम्मा पूर्ण अपांग:.... ९	९	
	महिला:.... ५		
	पुरुष:.... ४		
५	जम्मा आशिंक अपांग:.... ७८		

महिला:.... ३३

पुरुष:.... ४५

७८

स्रोत : वडा कार्यालयहरु मालिका गाउँपालिका दरवाड म्यारदी, २०७४

### ३.३३ वडा अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिहरु

मालिका गाउँपालिकाको चालु आ.व.मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने जेष्ठ नागरिक, दलित जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपांगता लगायतका वर्गहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। सबै भन्दा वढि सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने जेष्ठ नागरिक संख्या १०६४ छ, भने सबैभन्दा कम सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने वर्ग आंशिक अपांगको संख्या ७९ रहेको छ। दलित जेष्ठ नागरिक, पूर्ण अपाङ्गता भएका लगायत अन्य विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

**तालिका न. ३३: वडा अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिहरुको विवरण**

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक			दलित जेष्ठ नागरिक			एकल महिला	पुर्ण अपांग			आंशिक अपांग			कुल जम्मा
	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	
१	६६	४७	११३	१७	२४	४१	०	३२	०	३२	१	७	८	१९४
२	७५	८७	१६२	३४	३४	६८	१९	०	०	०	४	५	९	२५८
३	५५	६१	११६	१९	२०	३९	४७	१	१	२	४	८	१२	२१६
४	७७	८२	१५९	४३	३६	७९	४१	२	०	२	५	२	७	२८८
५	१४९	११३	२६२	३५	२७	६२	५४	०	०	०	६	३	९	३८७
६	८०	७२	१५२	२२	१९	४१	७७	११२	०	११२	१५	१४	२९	४११
७	५९	४१	१००	११	९	२०	१७	०	२	२	३	२	५	१४४
जम्मा	५६१	५०३	१०६४	१८१	१६९	३५०	२५५	१४७	३	१५०	३८	४१	७९	१८९८

स्रोत: सम्बन्धित सबै वडा कार्यालयहरु मालिका गाउँपालिका दरवाड म्यारदी, २०७४

### ३.३४ वार्षिक कार्यक्रमबाट भएको बिनियोजन तथा खर्चको अवस्था

मालिका गाउँपालिकाका अनुसार आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा बिनियोजन भएका मुख्य क्षेत्रहरु, विनियोजित बजेट र खर्चको अवस्था तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

**तालिका नम्बर: ३४ वार्षिक कार्यक्रमबाट भएको बिनियोजन तथा खर्चको अवस्था**

आर्थिक वर्ष	क्षेत्रगत कार्यक्रम	बिनियोजित	खर्च रकम
२०७४/७५	सामाजिक क्षेत्र: महिला लक्षित बालवालिका लक्षित, जनजाति लक्षित जेष्ठ नागरिक लगायतको क्षमता	११८२०९९०	कार्यान्वयनको चरणमा रहेका

आधिक विकास कृषि आधुनिकीकरण तालिका, पशुस्वास्थ्य तालिम, सामाग्री खरिद, कृषि तथा महिला सहकारी भवन निर्माण लगायतका कार्यक्रमहरु	४४४३९४५	कार्यान्वयनको चरणमा रहेका
पुर्वाधार विकास कार्यक्रम विद्यालय भवन निर्माण बाटो निर्माण, मर्मत सम्भार लगायत, मठ मन्दिर लगायतका पुर्वाधार निर्माण	३४१८९७६६	कार्यान्वयनको चरणमा रहेका
वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम	७१०००८७	कार्यान्वयनको चरणमा रहेका
संस्थागत क्षमता विकास कार्यक्रम	४१०६२०६	कार्यान्वयनको चरणमा रहेका
वित्तिय व्यवस्थापन	२२३१२१२	कार्यान्वयनको चरणमा
जम्मा	६३८९२२०६	-

श्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.३५ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका भित्र सबैभन्दा बढि आधारभूत विद्यालय संख्या २४ रहेको छ। सबैभन्दा कम १ वटा मात्र प्राविधिक शिक्षालय रहेको छ। नि.मा.वि.संख्या ७ वटा, त्यसैगरि मा.वि.संख्या ८ वटा र उच्च माध्यामिक २ वटा रहेका छन्।

तालिका न. ३५: शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

विवरण	सरकारी	सामुदायिक	निजी विद्यालय	कुल
आधारभूत. वि.		२३	१	२४
नि. मा. वि.		६	१	७
मा. वि.		७	१	८
उ.मा. वि.		२		२
क्याम्पस				
वेद विद्याश्रम				
मदरशा				
अन्य	प्राविधिक शिक्षालय	१		१
	सीप विकास तालिम केन्द्र			
	सामुदायिक बालविकास केन्द्र			

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, म्यागदी वेनी, २०७४

### ३.३६ उच्च माध्याविक विद्यालय तथा क्याम्पसहरु

मालिका गाउँपालिकाभित्र रहेका कलेजहरु, रहेको स्थान र विद्यार्थीहरुको संख्या समेत तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदीका अनुसार जम्मा २ वटा उच्च माध्यामिक विद्यालय रहेको देखिन्छ । दरवाडमा १ वटा र विममा १ वटा रहेका छन् । जनप्रिय उ.मा.वि.मा १३७ जना र किसानी उ.मा.वि.मा ६३ जना विद्यार्थी संख्या रहेको छ ।

#### तालिका न. ३६: कलेज तथा क्याम्पसहरुको विवरण

क्र.सं.	उ.मा.वि., कलेजको नाम	ठेगाना	सञ्चालित कार्यक्रम तथा तह	विद्यार्थी संख्या
१.	जनप्रिय उ.मा.वि.	दरवाड ६	शिक्षा व्यवस्थापन	१३७
२.	किसानी उ.मा.वि	विम ७	व्यवस्थापन तथा कृषि प्राविधिक	६३

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, २०७४

### ३.३७ ५ बर्ष र सो भन्दा माथिकाको साक्षरताको आधारमा जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मालिका गाउँपालिकामा ५ वर्ष माथिका साक्षरताको आधारमा जनसंख्याको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । ५ वर्षभन्दा माथिको जनसंख्या १७०९४ रहेको छ । जसमा सबैभन्दा वढि लेख्न र पढ्न सक्ने जनसंख्या १२००५, त्यसपछि पढ्न लेख्न नसक्ने ४७९०, पढ्न मात्रै सक्ने २८७ रहेका छन् ।

#### तालिका न. ३७ : ५ बर्ष र सो भन्दा माथिकाको साक्षरताको आधारमा जनसंख्याको विवरण

लिंग	५ बर्ष र ५ बर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या	जनसंख्याको अवस्था			
		लेख्न र पढ्न सक्ने	पढ्न मात्रै सक्ने	पढ्न लेख्न नसक्ने	थाहा नभएको
जम्मा	१७०९४	१२००५	२८७	४७९०	१२
पुरुष	७५६३	५९६५	१५०	१४४३	५
महिला	९५३१	६०४०	१३७	३३४७	७

स्रोत: स्रोत: केन्द्रिय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### ३.३८ विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राहरुको विवरण

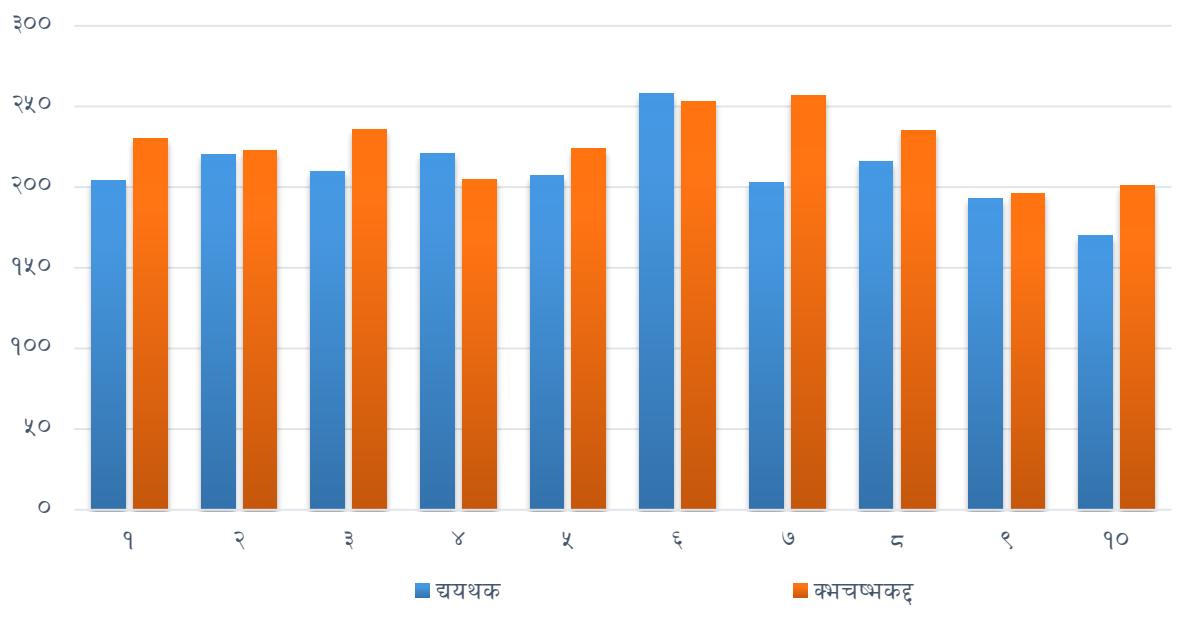
जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिकामा विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका विद्यार्थीहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । सबैभन्दा वढि विद्यार्थी संख्या कक्षा १ मा ५२७ जना अध्ययनरत छन् । सबैभन्दा कम विद्यार्थी संख्या कक्षा १० मा ३८९ रहेको छ । अन्य कक्षाहरुमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरुको विवरण तालिकामा देख्न सकिन्छ ।

तालिका न. ३८: विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राहरूको विवरण

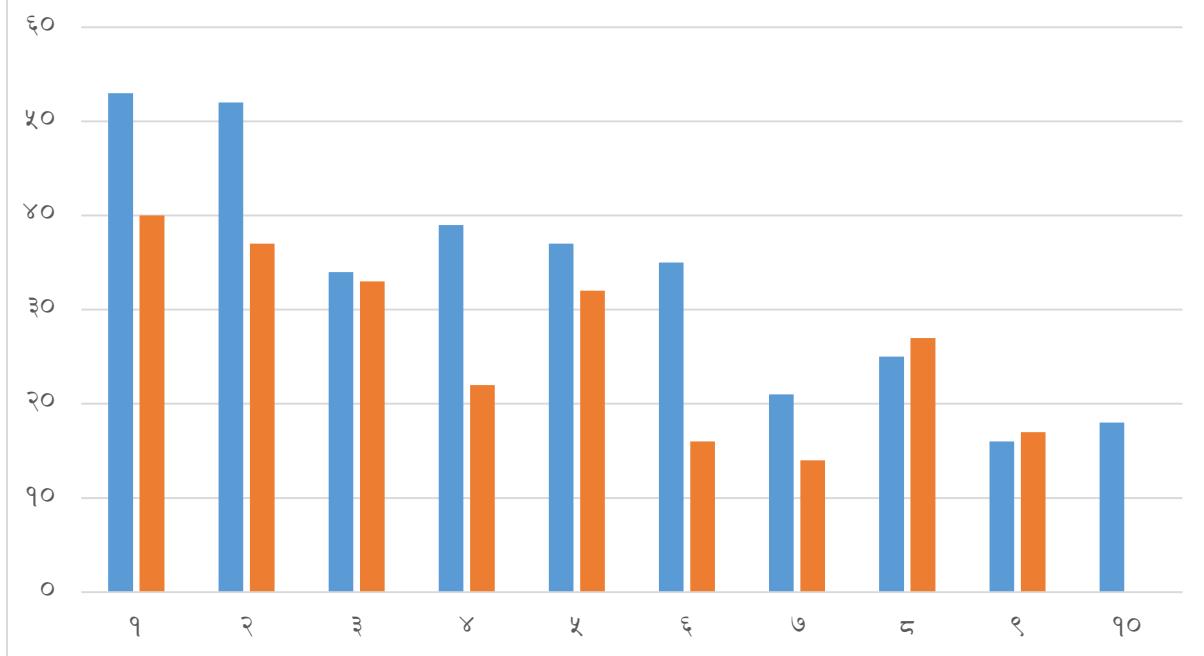
तह	सरकारी विद्यालय				नीजि विद्यालय				कुल जम्मा
	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	
प्रा.वि.	१	२०४	२३०	४३४	१	५३	४०	९३	५२७
	२	२२०	२२३	४४३	२	५२	३७	८९	५३२
	३	२१०	२३६	४४६	३	३४	३३	६७	५१३
	४	२२१	२०५	४२६	४	३९	२२	६१	४८७
	५	२०७	२२४	४३१	५	३७	३२	६९	५००
नि.मा.वि.	६	२५८	२५३	५११	६	३५	१६	५१	५६२
	७	२०३	२५७	४६०	७	२१	१४	३५	४९५
	८	२१६	२३५	४५१	८	२५	२७	५२	५०३
मा.वि.	९	१९३	१९६	३८९	९	१६	१७	३३	४२२
	१०	१७०	२०१	३७१	१०	१८	०	१८	३८९

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, २०७४

चित्र न. १३: सरकारी विद्यालयका छात्र छात्राहरूको विवरण



### चित्र न. १४: निजी विद्यालयका छात्र छात्राहरुको विवरण



### ३.३९ ५ वर्ष र सो भन्दा माथिकाको शैक्षिक अवस्था

मालिका गाउँपालिकाको शैक्षिक अवस्थालाई राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । ५ वर्ष भन्दा माथिको शैक्षिक अवस्था हेर्दा सबैभन्दा वढि प्रा.वि.वा आधारभूत तह सम्मको साक्षर जनसंख्या सबैभन्दा वढि ६४७४ जना देखिन्छ । स्नातकोत्तर तह सम्म पास गरेको जनसंख्या जम्मा १८ जना देखिन्छ । यसले उच्च शिक्षा हाँसिल गर्नेको संख्या न्युन देखिन्छ । जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यारदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका भखैर मात्र साक्षर घोषणा समेत भइसकेको छ । भने जिल्ला पनि साक्षर घोषणा हुने क्रममा छ । अन्य तहको साक्षरताको अवस्था तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ ।

### तालिका न. ३९: ५ वर्ष र सो भन्दा माथिकाको शैक्षिक अवस्था

लिंग	जम्मा	साक्षर (beginners)	जनसंख्याको अवस्था										
			प्रा.वि.तह (१-५)	प्रा.वि. (६-८)	मा.वि. (८-१०)	मा.वि.	एस.एल.सि.	प्रिविण्ठा प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नातकोत्तर तह	अन्य	अनैपचारिक शिक्षा	तह नब्लेको
जम्मा	१२३८१	७५८	६४७४	२३८६	८८७	६७५	१९९	४२	१८	८	८	८४९	२५
पुरुष	६१३६	३८८	३२६०	११६३	४६८	३७०	११९	३८	१६	३	३	३००	११
महिला	६१८५	३७०	३२१४	१२२३	४१९	३०५	८०	४	२	५	५	५४९	१४

स्रोत: केन्द्रिय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८

### ३.४० वडा अनुसार साक्षरता

जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिकाको कुल साक्षरता दर ९६.१९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । गाउँपालिकाका ७ वडा मध्ये सबै भन्दा वढि साक्षरता दर वडा नम्वर ५ देविस्थानमा ९९.४० प्रतिशत, वडा नम्वर ६ मा ९६.९८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने २,३ र ४ नम्वर वडामा वरावर ९५.४० प्रतिशत साक्षरता दर देखिन्छ । अन्य वडाको विवरण पनि तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । यसै वर्ष मालिका गाउँपालिका सगै म्यागदी जिल्ला पनि साक्षर घोषणा भइसकेको छ ।

#### तालिका न. ४० वडा अनुसार साक्षरता प्रतिशत

वडा नं.	साक्षरता दर	
१	निस्कोट	९५.४७%
२	रुम	९५.४०%
३	रुम	९५.४०%
४	ओखरवोट	९५.४०%
५	देविस्थान	९९.४०%
६	दरवाड	९६.९८%
७	विम	९५.४६%
गा.पा.को कूल साक्षरता		९६.१९%

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, २०७४

### ३.४१ बालविकास केन्द्र

जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिकाका ७ वटा वडाहरुमा ३८ वटा बालविकास केन्द्रहरु रहेको देखिन्छ भने ५३७ जना बालवालिका रहेका छन् । बालक २७३, बालिका २७४ गरी १ जनाको मात्रै अन्तर देखिन्छ । वडा नम्वर १, २, ३, ५, ७ गरि ५ वटा वडामा ६ वटा बालविकास केन्द्र रहेका छन् । वडा नम्वर ४ मा ३ वटा र ६ मा ५ वटा बालविकास केन्द्र रहेको देखिन्छ । राज्यले देशका हरेक बालवालिका शिक्षाको ज्योतिवाट छुट्टन नपाउन भनेर वस्तीदेखि सबैभन्दा नजिकको स्कुलका रूपमा बालविकास केन्द्रको संचालन गरिरहेको छ । यस गाउँपालिकाको बालविकास केन्द्रको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

#### तालिका न. ४१: बालविकास केन्द्रको विवरण

वडा नं	बाल विकास केन्द्रको जम्मा संख्या	भर्ना भएका बालबालिका संख्या		जम्मा
		बालक	बलिका	
१	६	३३	५५	८८
२	६	४३	४२	७५
३	६	४२	३९	८१
४	३	१३	२०	३३
५	६	५५	४८	१०३
६	५	४८	३५	८३
७	६	३९	३५	७४
जम्मा	३८	२७३	२७४	५३७

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदी, २०७४

### ३.४२ बाल सञ्जाल

मालिका गाउँपालिका दरवाड म्यागदीका अनुसार बाल सञ्जाल गठन नभएको देखिन्छ ।

**तालिका न. ४२: बालसञ्जालको अवस्था**

बडा नं	बाल सञ्जालको विवरण	सदस्य संख्या					जम्मा	
		लैगिक आधार		सामाजिक आधार				
		बालक	बालिका	चलित	जनजाती	अन्य		
१	बाल सञ्जाल नभएको							
२								
३								
४								
५								

श्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.४३ विशेष शिक्षातर्फ स्रोत कक्षामा अध्ययनरत छात्र/छात्राको विवरण

जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विशेष शिक्षातर्फ स्रोत कक्षा कार्यक्रम संचालन नभएको देखिन्छ ।

**तालिका न. ४३ : विशेष शिक्षातर्फ स्रोत कक्षामा अध्ययनरत छात्र/छात्राको विवरण**

सि.नं.	स्रोत कक्षा रहेको विद्यालयको नाम	अपांग बालबालिकाको कक्षागत विवरण										जम्मा	
		कक्षा १		कक्षा २		कक्षा ३		कक्षा ४		कक्षा ५			
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा		
१	तथ्यांक उपलब्ध नभएको												

श्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, म्यागदी

### ३.४४ विद्यालयहरूमा शौचालयको अवस्था

जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका भित्र जम्मा ३८ वटा विद्यालय रहेका छन् । यि विद्यालयहरूमा जम्मा शौचालय ९६ वटा रहेको देखिन्छ । जसमा छात्र र छात्राका लागि भिन्दाभिन्दै ३१ वटा शौचालय रहेको, शिक्षक शिक्षिकाका लागि भिन्दाभिन्दै २० वटा स्कुल रहेको, सबैले प्रयोग गर्ने ७ वटा रहेको देखिन्छ । कुनै पनि स्कुलमा अपाङ्ग विद्यार्थिका लागि लक्षित गरि शौचालय बनेको देखिएन । यसले अझै पनि विद्यालयहरू लैंगिकमैत्री बनेको तर अपांगमैत्री बन्न नसकेको देखिन्छ ।

### तालिका न. ४४: विद्यालहरुमा शौचालयको विवरण

जम्मा विद्यालय संख्या	शौचालयको किसिम (संख्यामा उल्लेख गर्ने)					जम्मा
	सामान्य, सबैले प्रयोग गर्ने किसिमको	शिक्षक शिक्षिकाका लागि भिन्नाभिन्न भएको	छात्राछात्रका लागि भिन्नाभिन्न भएको	अपांगका लागि भिन्नाभिन्न भएको	शौचालय नभएको	
३८	७	२०	३१			९६

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, २०७४

### ३.४५ तहगत शिक्षक विवरण

तलको तालिकामा तहगत शिक्षक विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र स्थायी शिक्षक ५५ जना, अस्थायी शिक्षक ५७ जना राहत दरवन्दिमा कार्यरत शिक्षक ६३ जना, निजि श्रोतमा कार्यरत शिक्षक संख्या ३१ रहेको देखिन्छ। आधारभूत तहमा शिक्षक संख्या जम्मा १३७, नि.मा.वि. तहमा शिक्षक संख्या जम्मा ३९, मा.वि. २९ गरि जम्मा शिक्षक संख्या २०५ रहेको देखिन्छ। जम्मा तालिम प्राप्त शिक्षक संख्या १७६ देखिन्छ। अन्य विवरण तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ।

### तालिका न. ४५ : तहगत शिक्षक विवरण

तह	स्वीकृत दरवन्दीमा कार्यरत								परियोजना		राहत दरवन्दीमा कार्यरत						निजि श्रोतमा				PCF मा			तालिम प्राप्त शिक्षक संख्या		जम्मा	
	म.	पू.	इक्का	स्थायी		अस्थायी		म.	पू.	म.	पू.	म.	पू.	जम्मा	म.	पू.	जम्मा	म.	पू.	जम्मा	म.	पू.	जम्मा				
प्रावि. ग्राम.	२५	५२	७७	५	२७	२०	२५	०	०	३०	१०	४०	८	१२	२०	०	०	०	०	०	११७	१३७					
नि.मा. निन्दि. मा.	०	१८	१८	०	१२	०	६	०	०	४	१०	१४	२	५	७	०	०	०	०	०	३२	३९					
मा. निन्दि.	२	१४	१६	२	८	०	६	०	०	०	९	९	०	४	४	०	०	०	०	०	२७	२९					
जम्मा	२७	८४	१११	७	४७	२०	३७	०	०	३४	२९	६३	१०	२१	३१	०	०	०	०	०	१७६	२०५					

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, २०७४

### ३.४६ शिक्षक तथा कक्षा कोठाको उपलब्धता

जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका भित्र रहेका विद्यालय र ति विद्यालयमा रहेका शिक्षक विद्यार्थी संख्या र अनुपात तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जम्मा शिक्षक संख्या २६३ जम्मा विद्यार्थी संख्या ५००२ रहेको छ। बालविकास केन्द्रका शिक्षक समेत यसमा समावेश भएका छन्। आनुपातिक विवरण तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ।

**तालिका न. ४६: शिक्षक तथा विद्यार्थीको पर्याप्तता**

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक संख्या	विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (STR)
१	अमरज्योति मा.वि.	२८१	१२	१;२३
२	भगवति नि.मा.वि	९७	९	१;११
३	विद्याज्योति प्रा.वि.	८	३	१;३
४	देउरालि नि.मा.वि.	२५८	१०	१;२६
५	धुब्रज्योति प्रा.वि.	५५	३	१;१८
६	गोरक्ष नि.मा.वि.	२१८	९	१;३४
७	ज्ञानविकास प्रा.वि.	४४	३	१;१५
८	जनजागृति नि.मा.वि.	१०७	६	१;१८
९	जनज्योति प्रा.वि.	३५	३	१;१२
१०	जनप्रिय उ.मा.वि.	६००	१९	१;३१
११	जनजागरण प्रा.वि.	४३	३	१;१४
१२	खवाङ्ग प्रा.वि.	२९	४	१;७
१३	महविर प्रा.वि.	५३	४	१;१३
१४	मालिका नि.मा.वि.	९८	९	१;१०
१५	निस्कोट मा.वि.	२४१	१३	१;१८
१६	ओखरवोट मा.वि.	२००	१३	१;१५
१७	पुरुसोत्तम प्रा.वि.	७२	४	१;१८
१८	राष्ट्रिय जनकल्याण प्रा.वि.	७७	५	१;१५
१९	राष्ट्रिय मा.वि.	५३५	१६	१;३३
२०	सरस्वति प्रा.वि. रुम	४६	३	१;१५
२१	सरस्वति प्रा.वि. निस्कोट	२०	३	१;६
२२	सति प्रा.वि.	८८	५	१;१८
२३	शिव प्रा.वि. ओखरवोट	३२	४	१;८
२४	सिद्ध नि.मा.वि.	२११	१०	१;२१
२५	सिद्ध प्रा.वि.	८	१	१;८
२६	सिद्धार्थ मा.वि.	१८०	१०	१;१८
२७	शिशुकल्याण प्रा.वि.	७३	५	१;१५
२८	हिमालि प्रा.वि.	३१	२	१;१५
२९	किसानी उच्च मा.वि. विम	३७३	१६	१;२३
३०	जनकल्याण प्रा.वि.	२७	४	१;७
३१	शिव प्रा.वि. विम	४६	४	१;११
३२	मालिका प्रा.वि.विम	६२	४	१;१५
३३	भिम मा.वि. देविस्थान	२४२	१४	१;१७
३४	गौवमवस्ता मा.वि.देविस्थान	३२३	१३	१;२५
३५	लक्ष्मि प्रा.वि.	५१	४	१;१३

३६	मालिका प्रा.वि. देविस्थान	५१	४	१,१३
३७	सरस्वति प्रा.वि. देविस्थान	२७	५	१;५
३८	प्रतिनर्मा प्रा.वि. देविस्थान	६०	४	१,१५
जम्मा		५००२	२६३	

स्रोत: जि.शि.कार्यालय, २०७४

### ३. ४७ विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु

सबैका लागि स्वास्थ्य भन्ने नाराका साथ अल्माटा अन्तराष्ट्रिय घोषणा बमाजिम नेपालले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई अगाडि बढाएको छ । साथै सहस्राब्दी विकास लक्ष्यमा तोकिएका लक्ष्यमध्ये चारवटा लक्ष्य स्वास्थ्य क्षेत्रसंगै सम्बन्धीत छन् । जबसम्म कुनै पनि देशका नागरिकहरु पुर्ण रूपमा स्वास्थ्य हुदैनन तबसम्म सामाजिक, आर्थिक तथा मानव विकासमा उपलब्धि प्राप्त गर्न सकिदैन । यी कुराहरुलाई ध्यानमा राखेर नेपालमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई नागरिकको अधिकारको रूपमा संविधानमा समेत व्यवस्था गरिएको पाइन्छ । इलाका स्वास्थ्य कार्यालय दरवाडका अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र मा विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जहाँ स्वास्थ्य चौकी ५ वटा, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र १ वटा, फार्मेसी १ वटा, चिकित्सक संख्या ३, महिला स्वयम सेविका संख्या ५४ रहेको देखिन्छ, अन्य विस्तृत विवरण तल अध्ययन गर्न सकिन्छ ।

#### तालिका न. ४७: विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवा	संख्या	बेड संख्या
१	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	०	०
२	सरकारी अस्पताल	०	०
३	प्रसुती गृह	०	०
४	वाल अस्पताल	०	०
५	आयुर्वेद अस्पताल	०	०
६	प्राकृतिक चिकित्सा	०	०
७	स्वास्थ्य चौकी	५	३
८	उप-स्वास्थ्य चौकी	०	०
९	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१	०
१०	निज अस्पताल	०	०
११	फार्मेसी	१	०
१२	चिकित्सक संख्या	३	०
१३	चिकित्सक अनुपात	७०	३५
१४	क्लिनिक	०	०
१५	बर्थिङ सेन्टर:	३	०
१६	पोलि क्लिनिक	०	०
१७	स्वास्थ्य संस्थामा सूत्केरी गराउने प्रतिशत	२९%	३
१८	दक्ष स्वास्थ्यकर्मी बाट सूत्केरी गराउने प्रतिशत	२९%	३

१९	सुडेनीवाट सुत्केरी गराउने प्रतिशतः	०	०
२०	भिसीटी केन्द्र संख्या:	१	०
२१	महिला स्वयम सेविका संख्या:	५४	०
२२	टि.बी. उपचार केन्द्रः	६	०
२३	परिवार नियोजन का ५ विधी र ३ विधीको सेवा उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था संख्या:	१	०
२४	वि.ओ.सी.(आधारभुतः)	१	०
२५	सि.ई.ओ.सी.( अपरेसन सेवा) उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था	०	०
२६	गर्भवती जाँच पहिलो पटकको प्रतिशतः	७८%	०
२७	गर्भवती जाँच चौथो पटक सम्मको प्रतिशतः	५४%	०
२८	सुत्केरी पश्चात जाच गराउन आउने प्रतिशतः	३२%	
२९	औसत आयुः .... वर्ष		
३०	महिला:.... वर्ष		
३१	पुरुषः.... वर्ष		

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, २०७४

### ३.४८ खोप सेवाको विवरण

स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रभावकारितमा वृद्धि गरी गाउँ, समाज, राज्य तथा विश्वबाटै पूर्ण रूपमा रोकथाम वा न्युनिकरण गर्न सकिने रोगहरु लागि उपचार गर्नु भन्दा पहिल्यै निराकरण होस् भन्ने मनसायले विविध खोपहरुको आविष्कार गरिएको छ । जसले धेरैजसो रोगहरुको रोकथाममा ठुलो भुमिका खेलेका छन् । यस मालिका गाउँपालिकाको यस आर्थिक वर्षमा प्रवाह गरिएको खोप विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ । गाउँपालिकाको यस आर्थिक वर्षको खोप सेवाको विवरण अनुसार यो वर्ष कुल ४०९ जनाले वि.सि.जी खोप लिएका छन् । डि.पि.टि खोप लिने ४०७ जना रहेका छन् भने हेपाटाइटिस “वि” लिएका व्यक्तिपनि ४०७ जना रहेका छन् । डि.पि.टि. र हेपाटाइटिसको खोप संगै दिइने गरिन्छ । यसका अलावा दादुराको खोप यस वर्ष ३७९ जनालाई दिइएको छ ।

### तालिका न. ४८: खोप सेवाको विवरण

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७३/०७४
		संख्या
१	वि.सि.जि.	४०९
२	डि.पि.टि.	४०७
३	हेपाटाइटिस “वि”	४०७
४	दादुरा	३७९

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, २०७४

### ३.४९ खोप सेवा छोड्ने बालबालिका

जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय म्यागदीका अनुसार गत आ.व.मा मालिका गाउँपालिका भित्र गत आ.व.मा खोप लगाएका बालबालिका मध्ये विभिन्न कारणले खोप सेवा छोड्ने बालबालिकाको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। वि.सि.जि र दादुराको खोप १० जनाले छाडेका छन्। त्यस्तै डि.पि.टि., हेपटाइटिस वि, एच.आइ.भि १ र डि.पि.टि.वि, एच.आइ.भि ३ को खोप सेवा छाड्नेको संख्या २३ देखिएको छ। कुनै पनि खोप नलगाएका बालबालिकाको संख्या शून्य देखिन्छ। जसले कुनै पनि बालबालिका खोपसेवा वाट छुटेका छैनन भन्ने वुभन् सकिन्छ।

#### तालिका न. ४९: खोप सेवा छोड्ने बालबालिकाको अवस्था

क्र.सं.	विवरण	२०७३/७४
		संख्या
१	वि.सि.जि. र दादुरा	१०
२	डि.पि.टि हेपटाइटिस वि./ एच.आइ.भि १ र डि.पि.टि हेपटाइटिस वि./ एच.आइ.भि. ३	२३
३	खोप नलगाएका बालबालिका	०

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, २०७४

### ३.५० विगत ३ वर्षहरुको पोषणको अवस्था

मालिका गाउँपालिका भित्र विगत ३ आर्थिक वर्षहरुको पोषणको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। इलाका स्वास्थ्य कार्यालय दरवाडका अनुसार विभिन्न ६ वटा सूचकहरुका आधारमा हेरिएको छ। जसमा सवैभन्दा वढि १९१४ जनाले ६ महिना देखि ५ वर्ष सम्मका वच्चाहरुलाई खुवाएको भिटामिन ए को संख्या देखियो। गर्भवती महिलाले जुकाको औषधि र आइरन चक्की अधिल्ला २ वर्षको तुलनामा सवै सख्यामा वृद्धि भएको देखिन्छ। अन्य विवरण तालिकामा हेर्न सकिन्छ। स्रोतका अनुसार कुपोषण अवस्था तथ्यांकमा उपलब्ध नभएकोले शून्य मान्न सकिन्छ।

#### तालिका न. ५० : विगत ३ वर्षहरुको पोषणको अवस्था

सुचकांकहरु	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४
५ वर्ष भन्दा मुनिको वृद्धि अनुगमन (पटक)	२	१.८	२.६
गर्भवती महिलाहरुका लागि आइरन चक्की वितरण(जना)	१७८	८३	२४६
गर्भवती महिलाहरुले प्राप्त गरेको जुकाको औषधी (जना)	७८	८३	२४६
सुत्केरी भएका महिलाहरुका लागि भिटामिन ए वितरण (जना)	१७८	१८३	२४६
६ महिना देखि ५ वर्ष सम्मका वच्चाहरुलाई खुवाएको भिटामिन ए( जना)	०	०	१९१४
१ देखि ५ वर्ष सम्मका वच्चाहरुलाई खुवाएको जुकाको औषधी ( जना)	०	०	१७०४

स्रोत: इलाका स्वास्थ्य कार्यालय दरवाड, २०७४

### ३.५१ पोषणको अवस्था

तालिका न. ५१ : कुपोषणको अवस्था

लिङ्ग	संख्या	कैफियत
वालक		गा.पा.क्षेत्रमा गत आ.व.मा कुपोषण ग्रस्त कोहि पनि नभएको
वालिका		
जम्मा		

श्रोत: इलाका स्वास्थ्य कार्यालय दरवाड, २०७४

### ३.५२ दीर्घ रोगको कारणले मृत्यु भएका वालवालिका

तालिका न. ५२ : दीर्घ रोगको कारणले मृत्यु भएका वालवच्चा सम्बन्धी विवरण

रोगको नाम	वालिका	वालक	जम्मा
एच.आई.भि./ एड्स	गत आ.व.मा दीर्घ रोगका कारण मृत्यु नभएको		
मलेरिया			
क्षयरोग			
मुटु सम्बन्धी			
मेनेन्जाइटिस			
कुपोषण			
अन्य .....			
जम्मा			

श्रोत: ईलाका स्वास्थ्य कार्यालय दरवाड, २०७४

### ३.५३ लिङ्ग अनुसार वाल विवाह

विवाहवारी २० वर्ष पारि भन्ने नाराका साथ राज्यले विभिन्न नीति नियमहरु तथा ऐनहरु निर्माण गरि कार्यान्वयन गरेको छ । वाल अधिकार सम्बन्धी विभिन्न अन्तराष्ट्रिय सम्झौताहरुमा समेत हस्ताक्षर समेत गरिसकेको छ । वालविवाह गर्ने र गराउनेलाई दण्ड जरिवानाको व्यवस्था समेत गरेको छ । विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु पनि सञ्चालन भइरहेका छन् । यति हुँदा हुँदै पनि मालिका गाउँपालिकामा गत आर्थिक वर्षमा १८ वर्ष भन्दा कम उमेरमा विवाह भएका वालवालिकाको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ । जम्मा ६१ जना १८ वर्ष मुनिका को विवाह भएको देखिन्छ । बालक ३२ जना र बालिका २९ जना रहेको स्रोतका अनुसार देखिन्छ । वालविवाह न्युनिकरणका लागि गाउँपालिका तथा अन्य सरोकारवालाहरुले विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

**तालिका न. ५३: लिङ्ग अनुसार वाल विवाह सम्बन्धी विवरण (१८ वर्ष मुनी)**

लिंग	संख्या
वालिका	२९
वालक	३२
जम्मा	६१

स्रोत: मालिका गा.पा. सम्बन्धित सबै वडा कार्यालयहरु,

**३.५४ कामदारको रूपमा घर/परिवारवाट वाहिर गएका बालवालिकाहरु**

मालिका गा.उँपालिकाका ७ वटा वडाहरुका कामको लागि घर परिवारवाट वाहिर गएका बालवालिकाहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। ११३ जना बालवालिका कामको खोजिमा परिवार छाडेको देखिन्छ। पढ्ने र भविस्य निर्माण गर्ने यस उमेरमा कामका लागि परिवार छोड्ने बालवालिकालाई गा.उँपालिकामा भित्राउन का लागि सम्बन्धित सबै निकायले विशेष कदम चाल्नुपर्ने देखिन्छ।

**तालिका न. ५४: कामदारको रूपमा घर/परिवारवाट घर वाहिर गएका बालवालिकाहरुको विवरण**

लिङ्ग	संख्या
वालिका	५१
वालक	६२
जम्मा	११३

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण तथा छलफल, २०७४

**३.५५ श्रमिक बालवालिकाहरु**

मालिका गा.उँपालिकामा पनि कामका लागि घर छाड्ने प्रवृत्ति रोकिएको छैन। घरपरिवार छाडि विभिन्न कारणले वाहिरिएका बालवालिका गर्ने गरेका कामको वर्गीकरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। स्थानीय गणकद्वारा निकालिएको तलको तालिकाको तथ्याङ्क हेर्दा सबैभन्दा बढि बालवालिका विभिन्न स्थानका होटल तथा रेष्टरेण्टमा कामदारका रूपमा ३६ जना गएको देखिन्छ। भने सबैभन्दा कम उच्चोग तथा व्यवसायमा कार्यरत १२ जना देखिन्छ। घरेलु कामदारका लागि गएकाहरुको संख्या ३० रहेको छ। बाल कामदारको समस्या समाधानका लागि गा.उँपालिकाले पनि कार्यक्रमहरु संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ।

**तालिका न. ५५: श्रमिक बालवालिकाको प्रकार**

सि.नं.	कामदारको विवरण	संख्या	कैफियत
१	घरेलु कामदार	३०	
२	होटल तथा रेष्टरेण्ट	३६	
३	उच्चोग तथा व्यवसाय	१२	
४	अन्य	३५	
जम्मा		११३	

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण तथा छलफल, २०७४

### ३.५६ वालवालिकाहरुको हत्या अपहरण सम्बन्धी विवरण

मालिका गाउँपालिकामा गत आर्थिक वर्षमा वालवालिकाहरुको हत्या अपहरण सम्बन्धी विवरणका सम्बन्धमा इलाका प्रहरी कार्यालय र जिल्ला प्रहरी कार्यालयका अनुसार गाउँपालिकामा शून्य संख्या रहेको र जिल्लामा मंगला गाउँपालिकाको कुहुँमा १ वटा अपहरणको घटना मात्रै दर्ता भएको देखिन्छ।

**तालिका न. ५६: वालवालिकाहरुको हत्या अपहरण सम्बन्धी विवरण**

घटना विवरण	जिल्लामा घटेको घटना संख्या	घटना घटेको स्थल	उजुरी परेको संख्या	अदालतमा मदा परेका सडिला	पीडित बनाईएका वालवालिकाहरुको संख्या			उदार गरिएका वालवालिकाहरुको संख्या		
					बालिका	बालक	जम्मा	बालिका	बालक	जम्मा
अपहरण	१	कुहुँ			०	०		०	०	
हत्या	०	०	दरवाड इलाका प्रहरी कार्यालयमा गत आ.व.मा घटना दर्ता नभएको		०	०		०	०	

स्रोत: इलाका प्रहरी कार्यालय दरवाड, २०७४

### ३.५७ बाल क्लबहरुको अवस्था

भविष्यका लागि वालवालिकामा लगानी भन्ने मूल नाराका साथ विश्वभरि अहिले वालवालिकालाई प्राथमिकतामा राख्ने गरिएको छ। नेपालको कुल जनसंख्याको १८ प्रतिशत जनसंख्या वालवालिकाको रहेको छ। राज्यका हरेक सामाजिक, शैक्षिक र अन्य संघ संस्था तथा समितिहरुमा वालवालिकाको पहुँच पुऱ्याउन सकेमा, विकासमा वालवालिकालाई सहभागि गराउदै उनीहरुको आवाजलाई स्थान दिन सकेमा मात्र विकास दिगो हुन्छ। राज्यले आफ्नो प्रतिनिधित्व गर्ने हरेक निकायमा अहिले बाल वालिकाको लागि प्राथमिकता दिने गरेको छ। हरेक निकायले वालवालिकाको क्षमता विकास तथा सशक्तिकरणका लागि छुट्टै वजेटको समेत व्यस्था गर्नुपर्ने बाध्यात्मक व्यवस्था गरेको छ। विभिन्न समयमा विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि तथा समझौतामा हस्ताक्षर गरी कार्यान्वयन समेत थालिसकेको छ। यसै सन्दर्भमा मालिका गाउँपालिका मा अवस्थित वालक्लबहरुको विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। विद्यालय स्तरीय ११ वटा वालक्लब गठन भएको देखिन्छ। ११ वटा वालक्लबमा बालक र बालिका गरि १३५ जना विद्यार्थिले सहभागिता जनाएको देखिन्छ।

### तालिका न. ५७ : बालक्लवहरुको विवरण

समुदायमा आधारित बालक्लवहरु				विद्यालयमा आधारित बालक्लवहरु			कैफियत
बालक्लबको कूल सङ्ख्या	बालिका सदस्य	बालक सदस्य	जम्मा	बालक्लबको कूल सङ्ख्या	कुल सदस्य संख्या		समुदायमा आधारित बालक्लव गठन नभएको
०	०	०	०	११	१३५		

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्यागदी, २०७४

### ३.५८ वडा अनुसार बालक्लवहरु

गाउँपालिका वडा स्तरीय बालक्लवहरु अहिले सम्म गठन भएका छैनन। जसले गर्दा बाल संजाल पनि बन्न सकेको छैन। चालु आ.व.मा बाल क्लव गठन गर्नका लागि वजेट विनियोजन गरेको गाउँपालिकाले जनाएको छ।

### तालिका न. ५८ : वडागत बालक्लवहरुको विवरण

वडा नं.	बालिका सदस्य संख्या			जम्मा	बालक सदस्य संख्या			जम्मा	कुल जम्मा
	दलित	जनजाति	अन्य		दलित	जनजाति	अन्य		
१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा									

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.५९ बालक्लव तथा बाल समूहले प्रतिनिधित्व गरेका संघ संस्थाहरु

सामाजिक परिचालन कार्यक्रम अन्तर्गत साविकका वडा नागरिक मञ्च र नागरिक सचेतना केन्द्रमा बाल बालिकालाई सहभागि गराइएको थियो। हाल नागरिक सचेतना निरन्तर चलिरहेको छ। जसमार्फत गाउँपालिकाका सबै वडामा विकासका हरेक कार्यक्रमहरुमा ना.स.के. र व.ना.म. मार्फत बाल सहभागिता रहेको देखिन्छ।

### तालिका न. ५९ : बालक्लव तथा बाल समूहले प्रतिनिधित्व गरेका संघ संस्थाहरुको विवरण

सि.न.			समितिको नाम	लिंग		जम्मा
				बालक संख्या	बालिका संख्या	
१	सा.वि.क वडा नागरिक मञ्च					५४ (साविकका हरेक वनाम मा १ जना)
२	सा.वि.क. नागरिक सचेतना केन्द्र					६ जना

स्रोत: मालिका गाउँपालिकाको कार्यालय, २०७४

### ३.६० बालकलबहरुको दर्ता

जिल्ला बाल कल्याण समिति म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विद्यालय स्तरीय ११ वटा बालकलबहरुको गठन भएका भए पनि जिल्ला बालकल्याण समिति म्यागदीका अनुसार हालसम्म दर्ता भएका छैनन ।

### ३.६१ बालबालिकाहरुको जन्मदर्ता

मालिका गाउँपालिकाका ७ वटा वडाहरुमा गत आ.व. २०७३/७४ मा जम्मा ३७० जना बालबालिकाको जन्मदर्ता भएको देखिन्छ । भने चालु आ.व. मा ५९१ जना बालबालिकाको जन्मदर्ता भइसकेको देखिन्छ । देखिन्छ । यसबाट गाउँपालिकामा जन्मदर्ता सँगै व्यक्तिगत घटना दर्ताको क्रम पनि वढेको देखिन्छ ।

**तालिका न. ६०: जन्मदर्ता भएका बालबालिकाको संख्या**

आ.व. २०७३/७४	कुल जन्मदर्ता सङ्ख्या			कैफियत
	बालिका	बालक	जम्मा	
आ.व. २०७३/७४	१४२	२२८	३७०	
आ.व. २०७४/७५	२७९	३१२	५९१	

स्रोत: मालिका गाउँपालिका, सम्बन्धित सबै वडा कार्यालयहरु, २०७४

### ३.६२ परिवार विहीन बालबालिका

मालिका गाउँपालिका भित्र रहेका परिवार विहीन बालबालिकाको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । बेचविखनमा परेका, वेवारिसे, हिंसा पिडीत, संस्थागत संरक्षणमा रहेका, आफन्तको संरक्षणमा रहेका, परिवारमा व्यस्क विना बालबालिका मात्र, संरक्षणविहीन जस्ता विभिन्न सूचकहरुमा सर्वेक्षण गर्दा परिवारमा अन्य सदस्य नभइ बालबालिका मात्रै १४ जना रहेको देखिन्छ । जसमा ११ बालिका र ३ बालक, त्यस्तै संरक्षणविहीन बालक १ जना रहेको देखिन्छ । अन्य शूचकहरुको अवस्था तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ । यस्तो समस्या समाधानका लागि सम्बन्धित निकायहरुले आवश्यक पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

**तालिका न.६१: परिवार विहीन बालबालिकाको अवस्था**

विवरण	बालिका	बालक	जम्मा	कैफियत
परिवारिक संरक्षणविहीन बालबालिकाको कूल सङ्ख्या	०	१	१	
परिवारमा व्यस्क व्यक्ति नभइ बालबालिका मात्र भएको अवस्थामा रहेका बालबालिका	११	३	१४	
आफन्तको संरक्षणमा रहेका बालबालिका	०	०	०	
संस्थागत संरक्षणमा रहेका बालबालिका	०	०	०	
सडक बालबालिका	०	०	०	

जेलमा रहेका	०	०	०
हिंसा /यातना पीडित	०	०	०
अलपत्र वा वेवारिसे अवस्थामा फेला परेका	०	०	०
बेचविखनमा परेका बालवालिका	०	०	०

स्रोत: वडा स्तरीय स्थलगत सर्वेक्षण तथा छलफल, २०७४

### ३.६३ महिला हिंसा सम्बन्धी विवरण

विश्वमा हरेक मिनेटमा महिला हिंसाका घटना घटेका समाचार सुन्न पाइन्छ । नेपालमा पनि महिला हिंसाका घटना हरेक दिन वढिरहेका छन् । महिला हिंसाका घटना न्यूनिकरणका लागि राज्यका हरेक निकायले विविध कार्यक्रमहरु संचालन गरिरहेका छन् । मालिका गाउँपालिका भित्र पनि पितृसत्तात्मक सोच, सामाजिक कुरिति लगायतका कारणले विभिन्न किसिमका हिंसा पिडित महिलाहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जसमा सबैभन्दा वढि सौता रहेका महिला संख्या ३८ रहेको देखिन्छ । त्यस्तै विभिन्न किसिमका घरेलु हिंसावाट पिडित महिलाको संख्या १२ रहेको छ । सामाजिक कुरिति लगाईएका महिला ३ जना छन् । त्यस्तै श्रीमानवाट पिडित महिलाको संख्या ६ रहेको छ । अन्य विवरण तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ । यस क्षेत्रमा विद्यमान महिला हिंसाका घटना न्यूनिकरणका लागि विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

#### तालिका न. ६२: महिला हिंसा सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१	घरेलु हिंसावाट पिडित	१२	
२	सौता रहेको	३८	
३	बेचविखनमा परेको	०	
४	श्रीमानवाट पिडित/ पिटिएका	६	
५	द्वन्द्वाट पिडित	०	
६	सामाजिक कुरिती लगाईएका	३	
७		०	
जम्मा		५९	

स्रोत: गाउँपालिका स्तरीय स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४

### ३.६४ वातावरण तथा सरसफाईको अवस्था

मालिका गाउँपालिका भित्रको फोहोरमैला उत्सजनको अवस्था वडा सर्वेक्षण, २०७४ अनुसार शिशाजन्य फोहोरमैला उत्पादन २ प्रतिशत, धातुजन्य फोहोरमैलाको उत्पादन १ प्रतिशतद्वालातथा रवर जन्य फोहोरमैला उत्पादन २ प्रतिशत, प्लास्टिक जन्य फोहोरमैला उत्पादन ५ प्रतिशत र जैविक फोहोरमैला उत्पादन सबैभन्दा वढि १० प्रतिशत रहेको देखिन्छ क्फोहोरमैला उठाउनका लागि दरवाङ वजारमा १ वटा ट्रायाक्टर रहेको छ । कर्मचारी २ जना रहेका छन् । गोवररयाँस प्लान्ट २६ वटा रहेको पाइयो । गाउँपालिकामा सरसफाईको स्थिति हेर्दा वडाहरुमा रहेका सामुदायिक भवन १९ वटा र वडा कार्यालयहरु ५ वटामा सार्वजनिक शौचालय २४ वटा रहेका

छन् । ७ वटा वडामध्ये ६ वडा ग्रामिण भेकमै रहेका छन् । जहाँ फोहोरमैलालाई घरमै विस्जन गर्ने हुँदा सफा वातावरण पाइन्छ , वडा नम्वर ६ दरवाड वजार क्षेत्रको फोहोरमैला व्यवस्थापनका ल्याण्डफिल्ड साइट बनेको छ ।

### ३.६५ फोहोरमैला व्यवस्थापन

मालिका गाउँपालिका स्तरीय सर्वेक्षण, २०७४ अनुसार यस क्षेत्रभित्र फोहोरमैला व्यवस्थापनको अवस्थालाई विभिन्न सूचकहरूमा छुट्याइएको छ । तलको तालिकामा हेर्दा नदि वा खोल्सामा फोहोर फ्याक्ने परिवार संख्या सबैभन्दा कम २१ (०.५ प्रतिशत) रहेको छ । कम्पोस्ट मल बनाउने परिवार संख्या सबैभन्दा बढि २४२३ (५६.३४ प्रतिशत), आफ्नै कम्पाउन्डमा जम्मा गर्नेपरिवार संख्या १६१२ (३७.५ प्रतिशत), घरमा नै लिन आउँछ भन्ने परिवार संख्या ६३ रहेको देखिन्छ । वजार क्षेत्रको फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि ल्याण्डफिल्ड साइट निर्माण जरुरी देखिन्छ ।

#### तालिका न. ६३: फोहोरमैला व्यवस्थापन

परिवारिक विवरण	नदि वा खोल्सामा	सडकमा	फोहोर थुपार्ने ठाउं, कन्टेनर	घरमा नै लिन आउँछ	कम्पोस्ट मल बनाइन्छ	आफ्नै कम्पाउन्डमा	थाहा छैन
परिवार संख्या	२१	०	१५०	६३	२४२३	१६१२	३१
प्रतिशत	०.५		३.५	१.५	५६.३४	३७.५	०.७२

स्रोत: गाउँपालिका स्तरीय स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४

### ३.६६ सेवा प्रवाहको अवस्था

मालिका गाउँपालिकाद्वारा गाउँपालिका वासिहरुका लागि प्रवाह गरिएको सेवाहरुको विवरणमा नयाँ गाउँपालिका भएकोले धेरै कामहरु गर्न वाँकी रहेको देखिन्छ । गाउँपालिकाका अनुसार यस क्षेत्रमा एम्बुलेन्स १ वटा मात्र रहेको जसलाई गाउँपालिका स्तरीय रेडक्सले सञ्चालन गरेको देखियो । त्यस्तै गाउँपालिका स्तरीय इलाका प्रहरी कार्यालय १ वटा रहेको, प्रहरी भ्यान १ वटा रहेको पाइयो । दमकल र शववाहन नरहेकोले यसलाई गाउँपालिकाले प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने देखिन्छ ।

### ३.६७ कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र र कृषक समूह

नेपाल कृषि अर्थतन्त्रको उपज बोकेको देश हो । यहाँका धेरैजसो जनसंख्या कृषि पेशामा आवद्ध छन् । हिजोका दिनमा भन्दा आजको दिनमा कुषि विकासका नयाँ-नयाँ कार्यक्रमको संचालनले यस पेशामा आवद्ध व्यक्तिहरुको जीवनशैली बदलिदै गएको छ । गाउँपालिकामा कृषि विकासको लागि विभिन्न संस्थाहरुको स्थापना गरि कृषकलाई कृषि आधुनिकीकरण र रूपान्तरमा मद्दत गर्न विविध प्रयास भइआएका छन् । यस क्षेत्रमा हालसम्म राज्यको तर्फवाट कृषि सेवा केन्द्रको भवन निर्माण प्रकृया सुरु हुन सकेको छैन् । गाउँपालिकाको कार्यालय र वडाहरूमा वडा कार्यालयबाटै संचालित छ । गाउँपालिकामा कृषि कार्यक्रम संचालन गर्न तपसिल बमोजिमका केन्द्र र कार्यक्रम संचालन भई

रहेका छन् । वडा नम्बर १,४,५,६ मा एक गाउँ १ कृषि प्राविधिक कार्यक्रम संचालन भइरहेको छ । अझै ३ वटा वडामा पुग्न सकेको छैन ।

#### तालिका न. ६४: कृषि सेवा केन्द्रको अवस्था

क्र.स.	गापाको नाम	भवनको प्रकृति : वटा			गापा/नपाको वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१	मालिका गाउँपालिका	०	०	०	६	गाउँपालिका स्तरमा १ जना र अन्य ४ वटा वडा दरवाड ओखरवोट, देविस्थान र निस्कोट मा १ प्राविधिक) छन् । आफ्नै भवन नभएको गाउँपालिका कार्यालय र वडा कार्यालयहरु वाटै सेवा संचालन गरिरहेको अवस्था वडा नम्बर १,४,५,६ गरि ४ वटा वडामा १ १ प्राविधिक रहेको

स्रोत: कृषि सेवाकेन्द्र दरवाड, २०७४

#### मालिका गाउँपालिकामा रहेका कृषक समुहको विवरण

क्र.स	कृषक समुहको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम	सम्पर्क नम्बर
१	मिलिजुलि सन्तला विकास कृषक समुह	५ देविस्थान	जानुदेवि पुन	९७४६७२२३३७
२	सुनौलो कृषि तथा पशुपालन कृषक समुह	५ देविस्थान	गौदेवि फारामी	९७४९४३०७९४
३	देविस्थान महिला कृषक समुह	५ देविस्थान	तुल वहादुर घर्ति	९८४०२११३५९
४	आरती महिला कृषक समुह	५ देविस्थान	याम कुमारी सुनार	९८४७६९९५९७
५	सयपत्रि महिला कृषक समुह	५ देविस्थान	सुशिला घर्ति मगर	९८४६९४८९८९
६	लालुपाटे महिला कृषक समुह	५ देविस्थान	अमसरा राणा	
७	घेरेनी सिर्जनशिल कृषक समुह	६ दरवाड	मिम कुमारी खन्ती	९७४६७०७७४९
८	मालिका कृषक समुह	६ दरवाड	तिलक क्षेत्री	९७४५०३८१४१
९	प्रगति सफल कृषक समुह	६ दरवाड	गामति चापागाइ	९७४६७१२४२६
१०	हरियाली कृषक समुह	६ दरवाड	धनमाया गुरु	९८०५२५२४५५
११	देउराली दुखु कृषक समुह	६ दरवाड	ओम वहादुर रोका	९८०५२४६९०४
१२	देउराली कृषक समुह	६ दरवाड	जसिकला पुन	९७४६७००३८१
१३	दुखुखोला कृषक समुह	६ दरवाड	नन्द प्रशाद रोका	९८०५२०२८७३
१४	चेतना कृषक समुह	६ दरवाड	चन्द्रमाया गुरु	९८४७६५२९३१
१५	मालिका फलफल कृषक समुह	६ दरवाड	सिरिलाल सुवेदी	९८६७७७१०८१

१६	प्रगतिशील कृषक समूह	४ ओखरवोट	कृष्ण घार्ट	९८४९६९४०६९
१७	हरियाली कृषक समूह	४ ओखरवोट	हरिमाया पुन	९८६७७६८९८९
१८	फूलवारी कृषक समूह	४ ओखरवोट	भिम विक्रम मल्ल	

स्रोत: कृषि सेवाकेन्द्र दरवाड, २०७४

### ३.६८ पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समूह

गाउँपालिकामा एउटा पशु सेवा केन्द्र रहेको छ। गाउँपालिकाको केन्द्र रहेको दरवाड बजारमा पशु सेवा केन्द्रको आफ्नै भवन निर्माण भैसकेको अवस्था छ। उक्त केन्द्र/कार्यक्रमले पशुको उपचार, विकास तथा उन्नत जातको पशु पालन लगायत पशु सम्बन्धी विशेषज्ञ सेवाको कृषकलाई जानकारी दिन मद्दत पुर्याई रहेका छन्। अन्य ६ वटा वडाहरुमा वडा कार्यालयवाटै पशुसेवा प्रवाह भइरहेको छ। यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पशुपालक समुहहरुको विवरण पनि तल प्रस्तुत गरिएको छ।

### तालिका न. ६५: पशु सेवा केन्द्र को अवस्था

क्र.सं.	गापाको नाम	भवनको प्रकृति : वटा			गापाको वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१	मालिका गाउँपालिका	१		१	६	गाउँपालिका स्तरीय १ वटा मात्र भएको वडाहरुमा पनि गा.पा.को कार्यालयलवाट नै सेवा संचालन भइरहेको अवस्था

स्रोत: पशुसेवा केन्द्र दरवाड, २०७४

पशुसेवा केन्द्र दरवाडका अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका पशुपालन समुहहरु तथा समितिहरु र तिनको विवरणहरु तल प्रस्तुत गरिएको छ।

### क भैंसी पालन पकेट (प्याकेज समिति -:(निस्कोट ,दरवाड)

क्रसं.	समुह समितिको नाम	ठेगाना	समुह अध्यक्षको नाम	फोन नं.
१	सिरडी भैंसी पालन समुह	मालिका गा.पा वनिस्कोट १ .	जिवलाल जैसी	९८४६७८९५११
२	खोप्टी भैंसी पालन समुह	" "	पिपला सिउथानी	
३	तोलबाड भैंसी पालन समुह	मालिका गा.पा. वडा नंदरवाड ६ .	श्रीलाल सुवेदी	९८६७७७९१०८९
४	शानतीटोल भैंसी पालन समुह	" " "	गौमती चापाँगाई	९७४६७९१२४२६
५	धेरेनी भैंसी पालन समुह	" " "	भेग बहादुर बि क	

### ख-:दरवाड़ कुखुरा पालन समिति (

क्रसं.	समुह समितिको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम	फोन नं.
१	कुखुरा पालन समुह समिति दरवाड़	मालिका गा.पा. वाड नं६.	सुनमाया गुरुड	९७४६७१७७६०

### ग:वंगुर पालन समुह (

क्रसं.	समुह समितिको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम	फोन नं.
१	वंगुर पालन समुह	मालिका गा.पा. वाड नं६.		

### घ जनहित बारब्रा पालन(समिति-:

क्रसं.	समुह समितिको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम	फोन नं.
१	शिवालय बारब्रापालन समुह	मालिका गा.पा . वाड नं५ोखरबोट ४.	मुक्ती बपुन .	
२	रितुङ्ग खोला बारब्रापालन समुह	" "	महेन्द्र आचार्य	
३	पिपलबोट बारब्रापालन समुह	मालिका गा .पा. ओखरोट ४ .वाड नं	मान सिंसापकोटा .	
४	फुलबारी बारब्रापालन समुह	" "	हिरा पतेल	
५	मिलिजुली बारब्रापालन समुह	"" "" ""	भिम बुढाथोकी .	

### ङ-:ठुलाचौर बारब्रा पालन समिति(

समुह समितिको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम	फोन नं.
सिवाड़ बारब्रापालन समुह	मालिका गा.पा . वाड नं ६.दरवाड़	मन बहादुर बिक	
प्रगति बारब्रा पालन समुह	" "	वोम बिर बुढा	
मिलिजुली बारब्रापालन समुह	" "	लक्ष्मी कडेल	९८४७७९२०५१
धौलागिरी बारब्रापालन समुह	" " "	टिकावती भण्डारी	
देउरालि बारब्रा पालन समुह	" " "	दधिलाल आचार्य	

## च स्थानिय भैंसी संरक्षण(समिति-:

क्रसं.	समुह समितिको नाम	ठेगाना	अधिक्षको नाम	फोन नं.
१	शेरेस धारा भैंसी पालन समुह	मालिका गा.पा . वाड नंरम २.	लाल प्रसाद पुन	९७४५०२२४४०
२	भिर कुना भैंसी पालन समुह	" "	ईन्द्र कमल पुन	९७४१४८६८०९
३	गुजुरे भैंसी पालन समुह	" "	दुर्ग पुन	९७४६७०४६४०
४	पाडग्रोबोट भैंसी पालन समुह	" " "	ईन्द्र बशेरचन .	
५	दर खोला भैंसी पालन समुह	" " "	हर्के दर्जी	९८४७७३१२२८

## छ:केस बाख्ना पालन समिति (

क्रसं.	समुह समितिको नाम	ठेगाना	अधिक्षको नाम	फोन नं.
१	केस बाख्ना पालन समुह		निल पुन	

## ३.६९ हुलाक सेवा

मालिका गाउँपालिकामा रहेका हुलाक तथा हुलाक सेवा केन्द्रलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ । संचारको सबैभन्दा पुरानो र औपचारिक साधन हुलाक हो । हालका दिनहरुमा हुलाकको कार्य गर्ने विविध स्वरूपका संचारका साधनहरु आएता पनि कार्यलयीय संचारका कार्यहरुमा औपचारिकता तथा आधिकारीकताका लागि हुलाकको नै बढि प्रयोग हुने गर्दछ । कुनैवेला सूचना तथा जानकारी आदानप्रदान गर्न भ्याई नभ्याई देखिने हुलाक सूचना तथा संचार प्रणालीमा आएको आधुनिक स्वरूप संगै नयाँ-नयाँ सो स्वरूपलाई अवलम्बन गर्दै परिमार्जन हुने क्रममा रहेका छन् । यसै क्रममा राज्यले दिएका हुलाकको साविक प्रवृति भन्दा नयाँ स्वरूपका कार्यहरु जस्तै विभिन्न सेवामा दरखास्तको लागि फर्म दर्ता गराउने, वचतका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने लगायतका नयाँ जिम्मेवारीको वहन गर्दै आफूलाई परिमार्जन गराउदै गइरहेका छन् ।

## तालिका न.६६: हुलाक सेवा उपकेन्द्र

क्र.स.	गापाको नाम	भवनको प्रकृति : वटा			गापाको वडा नं.	उपकेन्द्र संख्या	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की			
१	मालिका गाउँपालिका	०			१	१	आफ्नै भवन कुनै वडाको पनि नभएको
२	मालिका गाउँपालिका	०			२	१	
३	मालिका गाउँपालिका	०			३	१	
४	मालिका गाउँपालिका	०			४	१	
५	मालिका गाउँपालिका	०			५	१	
६	मालिका गाउँपालिका	०			६	१	

स्रोत: हुलाक सेवा केन्द्र दरवाड, २०७४

### ३.७० गाउँपालिका तथा वडाका भवनहरु

मालिका गाउँपालिकाका अनुसार यस गाउँपालिकाको भवनको अवस्थालाई तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। साविकको देविस्थान र दरवाड गा.वि.स.मा मात्र पक्की भवन बनेका थिए। हाल गाउँपालिकाको केन्द्र साविकको दरवाड बजारमा रहेको छ। वडा नम्बर ६ को वडा कार्यालय भाडामा संचालन गरि साविकको गा.वि.स.भवनमा गाउँपालिका केन्द्र संचालन भइरहेको छ। वडा नम्बर ५ मा आफ्नै पक्की भवन छ। अन्य सबै ६ वटा वडाहरुमा भवन भाडामा लिइ सेवा प्रवाह भइरहेको छ। गाउँपालिकाको भवन निर्माणका लागि जग्गा खरिदका लागि यस आ.व.मा वजेट छुट्याएको गाउँपालिकाले जनाएको छ।

#### तालिका न. ६७ : गाउँपालिकामा हाल उपलब्ध भवनहरु

क्र.सं.	गापाको नाम	भवनको प्रकृति : वटा			गा.पा.को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१	मालिका गाउँपालिका	१	१	०	१	
२	मालिका गाउँपालिका	१	१	०	२	
३	मालिका गाउँपालिका	१	१		३	
४	मालिका गाउँपालिका	१	१		४	
५	मालिका गाउँपालिका	१		१	५	
६	मालिका गाउँपालिका	१		१	६	गा.पा. केन्द्र
७	मालिका गाउँपालिका	१	१		७	

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, म्यार्गदी

### ३.७१ बसपार्क वा बस स्टेशन

यस गाउँपालिकामा हालसम्म एक स्थानलाई बसपार्क वा बसस्टेशनको रूपमा प्रयो भएको छ। तर उपयुक्त र पर्याप्त देखिएको छैन। किनकी व्यवस्थित बसपार्क बनाउन सकिएको छैन। भिरालो भूवनोट नजिकै छेउछाउमा घरहरु छन। सामान्य अवस्थामा गुजिरहेको देखिन्छ। यातायातको विकासविना आजको समयमा कुनै पनि विकासको परिकल्पना गर्न सकिदैन्। जब भौतिक दुरी नजिक बन्दू तब मात्र अन्य दुरीहरु नजिक बनाउन, विकासका क्रियाकलाप संचालन गर्न सरल हुन्छ। सबै विकासको साधनलाई संचालन गर्न आवश्यक पूर्वाधारको सहज हस्तान्तरणका लागि पनि यातायात महत्वपूर्ण हुन्छ। मालिका गाउँपालिका आफ्ना वडाहरुमा मात्र नभएर धौगागिरि गाउँपालिका तथा म्यार्गदीको पश्चिम क्षेत्रको प्रवेशद्वार हो त्यसैले व्यवस्थित बसपार्क निर्माण यस गाउँपालिकाको तत्काल अनिवार्य आवश्यकता हो।

## तालिका न. ६८ : वसपार्क वा वस स्टेशन

क्र.स.	गापा को नाम	स्थान (गापाको वडा नं.)	क्षेत्रफल (रोपनी)	कैफियत
१	मालिका गाउँपालिका	दरवाड ६, गा.पा. केन्द्र	१	व्यवस्थित वसपार्क नभएको

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, म्यागदी

### ३.७२ सिचाइंको स्रोत

नेपाल परम्परागत कृषिबाट विस्तारै आधुनिक कृषि प्रणालीमा रूपान्तरण हुँदै गरेको देश हो । कृषि आधुनिकीकरणका लागि वैज्ञानिक कृषि प्रणालीको आवश्यकता पर्दछ । वैज्ञानिक कृषि प्रणाली अन्तर्गत सदावहार सिंचाइ सुविधाको उपलब्धता पहिलो शर्त हो । सिंचाइको प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिसकेपछि मात्र वैज्ञानिक कृषि प्रणालिको सुरुवात हुन्छ । हाम्रो देश कृषि अर्थतन्त्रको देश हो । कृषिबाट प्राप्त गर्न सकिने संभाव्य अधिकतम फाइदाको लागि नेपालमा विविध प्रयासहरु जारी गरिएका छन् । यसका बाबजुद पनि वास्तविक किसानहरुले सिंचाइको लाभ लिन नसक्नु र भएको सिंचाइ सुविधा पनि अत्यन्त न्युन हुनु हाम्रो देशको प्रमुख कृषि समम्या मध्ये एक समस्याको रूपमा रहेको छ । यसका मालिका गाउँपालिकामा पनि हालसम्म खोला, तथा प्राकृतिक नदिहरुलाई कृषक आफैले नहरको माध्यमबाट बारी सम्म ल्याई सिंचाइ गरिरहेको पाईन्छ । यस क्षेत्रमा सिंचाइको रूपमा प्रयोग भइरहेका स्रोतहरुको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

### तालिका न. ६९ : सिचाइंको स्रोतहरु

क्र.स.	सिचाइंको स्रोतको नाम	गापा को नाम र टोल	वडा नं.
१	कागतेपानि , रितुड खोला	मालिका गाउँपालिका	निस्कोट
२	जरवुटान	मालिका गाउँपालिका	निस्कोट
३	ऋौवाखोला	मालिका गाउँपालिका	निस्कोट
४	गुम्सेरा	मालिका गाउँपालिका	निस्कोट
५	मदावान	मालिका गाउँपालिका	निस्कोट
६	जेमोखोला	मालिका गाउँपालिका	रुम
७	धुमिलो खोला, खवान	मालिका गाउँपालिका	रुम
८	दम्सीलेक	मालिका गाउँपालिका	डाङागाउँ
९	जेमखोला	मालिका गाउँपालिका	डाङागाउँ
१०	धोवाड खोला, मह खोला	मालिका गाउँपालिका	ओखरवोट
११		मालिका गाउँपालिका	
१२	गौडाखोला, धुन्दुक खोला, डिल खोला	मालिका गाउँपालिका	देविस्थान
१३	देउराली खोला, कोट खोला, भडले खोला, घोरेटो खोला	मालिका गाउँपालिका	देविस्थान
१४	दुखुखोला तल्लो र उपल्लो, खहरे खोला, म्यागदी खोला	मालिका गाउँपालिका	दरवाड
१५	मराड खोला, म्यागदी खोला	मालिका गाउँपालिका	विम

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.७३ तालतलैया र प्राकृतिक पोखरी

नेपाल प्र्यां-पर्यटनको लागि विश्वमै चर्चित रहेको छ। नेपालका सुन्दर हिमाल, पहाड, खोला नदि, ताल, विषम भुगोल लगायतका प्राकृतिक सम्पदाहरु प्र्यां-पर्यटनका हिस्सा हुन्। नेपालमा यस्ता प्राकृतिक सम्पदाहरु असंख्य रहेका छन्। मालिका गाउँपालिकामा पनि प्राकृतिक सम्पदाहरुको भरिपूर्णता रहेको छ। यहाँका सुन्दर पहाडी इलाका, दुर-दुर इलाका देखिने सुन्दर हिमालहरु, सुन्दर फाँटहरु तथा तालतलैया र पोखरीहरु यस क्षेत्रका आर्कषणका केन्द्रहरु हुन्। यस्ता प्राकृतिक सम्पदा मध्येका यस क्षेत्रमा रहेका मुख्य ताल, दह तथा पोखरीहरुको विवरण निम्नानुसार रहेको छ :

**तालिका न. ७० : तालतलैया र प्राकृतिक पोखरीका नाम**

क्र.सं.	नाम	गापाको नाम र वडा नं.	वडा नं.	कैफियत
१	बराह ताल	मालिका गा.पा. निस्कोट	१	
२	बराह ताल ,	मालिका गा.पा. डाङागाउँ	३	
३	दह ताल ,पुथा ताल, गारा खसेको ताल	मालिका गा.पा ओखरवोट	४	अन्य वडाहरुमा पनि थुपै स साना ताल तथा पोखरीहरु पनि रहेका छन्।
४	गाइखर्क ताल, खोर्ट दह, फुर्से दह,	मालिका गा.पा देविथान	५	
५	भाले वास्ने ताल	मालिका गा.पा.दरवाड	६	
६	वराह ताल,	मालिका गा.पा.विम	७	

स्रोत: वडागत सर्वेक्षण, २०७४

### ३.७४ टाढाको वस्तिबाट गापाको केन्द्र पुग्न लाग्ने समय

राज्यले जनतालाई नजिकका निकायबाट सेवा सुविधा दिनको लागि सधैभरी प्रयास गरिरहेको हुन्छ। यसैले जनतालाई नजिकको निकायबाट सेवा प्राप्त होस भनि वर्तमान समयमा राज्यलाई संघिय संरचनामा लगेको देखिन्छ। यसै संघिय संरचना बमोजिम पनि संघ भित्र रहेका नगर तथा गाउँ लाई एक निश्चित क्षेत्र तोकेर पुनः अझै नजिकको निकायबाट सेवा दिनको लागि विभिन्न नगर तथा गाउँका वडा निर्माण गरि ती वडालाई एक निश्चित कार्यालयबाट सेवा दिने व्यवस्था गरेको छ। यसै सन्दर्भमा जनता तथा प्रशासनको दुरी नजिक होस भनी गाउँपालिकाका हरेक वडामा संभव भए सम्म नजिकको निकायबाट सेवा दिन राज्यले प्रयत्न गरिरहेको छ। हिजोका दिनमा धेरैजसो प्रशासकिय कामकारबाहि गर्नको लागि सदरमुकाम नै धाउनुर्ने अवस्थाको धेरै हदसम्म विस्थापन गरि जनतालाई घरदैलोबाट नै प्रभावकारी सेवा दिन राज्यले ल्याएको संघिय संरचनासँगै यस गाउँपालिकामा पनि अब धेरैजसो काम नजिकैको वडा कार्यालयबाट संचालन हुने व्यवस्था गरिएको छ। जसअनुसारको संरचना पश्चात यस गाउँपालिकाको वडाका सबैभन्दा टाढाको वस्तीदेखि गाउँपालिकाको केन्द्रसम्म आइपुग्न लाग्ने दुरी तल देखाइएको छ।

**तालिका न. ७१ : गापाको टाढाको वस्तिबाट सम्बन्धित गापाको केन्द्र पुग्नलाग्ने अनुभानित समयघण्टा)**

वडा नं.	Roadhead वाट गापाको केन्द्र पुग्नलाग्ने समय	सेवाप्राप्त गरी घर फर्किन लाग्ने समय
१	१ घण्टा ३० मिनेट	२ घण्टा ३० मिनेट
२	३ घण्टा	४ घण्टा
३	२ घण्टा ३० मिनेट	४ घण्टा
४	१ घण्टा ४५ मिनेट	२ घण्टा
५	३ घण्टा	४ घण्टा
६	दश मिनेट देखि २ घण्टा	दश मिनेट देखि ३ घण्टा
७	१ घण्टा ३० मिनेट	२ घण्टा

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.७५ वैक तथा वित्तीय संस्था

मालिका गाउँपालिका भित्र सञ्चालनमा रहेका वैक तथा वित्तीय संस्थाहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। गाउँपालिकाको केन्द्र रहेको वडा नम्बर ६ दरवाड वजारमा राष्ट्रिय स्तरका वैक रहेका छन्। यस गाउँपालिकामा प्रभु वैक र गरिमा विकास वैक गरि २ वटा वैक, कृषि सहकारी, महिला सहकारी र वचत तथा क्रृषि सहकारी गरि १२ वटा सहकारी संस्था र ४ वटा लघुवित्त संस्थम गरि करिव विस वटा वैक तथा वित्तीय संस्थाहरु रहेका छन्। सबै वडाहरुमा सहकारी संस्था रहेका छन् भने वडा नम्बर ३ साविकको रुम गाविसलाइ राज्य पुर्नसंरचनाको क्रममा छुट्याइएकोले छुट्टै सहकारी अहिलेसम्म छैन। वडा नम्बर ६ दरवाड का सत प्रतिशत घरधुरी सहकारीमा आवद्ध भइसकेका छन्। म्यागदीका ६ वटा स्थानीय तहहरुमध्ये वेनी नगरपालिका पछि वित्तीय हिसावले पनि सबैभन्दा वढि पहुँच रहेको मालिका गाउँपालिका नै हो।

**तालिका न. ७२ : गाउँपालिकामा वैक तथा वित्तीय संस्था**

वडा नं	गापाको नाम	सहकारी संस्था	फाइनान्स क.	विकास वैक	बैंक	कैफियत
१	निस्कोट	सूजना महिला वचत तथा क्रृषि सहकारी संस्था	१	०	०	सहकारी
२	रुम	रुम महिला वचत तथा क्रृषि सहकारी संस्था,	२	०	०	सहकारी
		हिमाली वचत तथा क्रृषि सहकारी संस्था				
३	डाँडागाउँ	नभएको	०	०	०	
४	ओखरवोट	कृषि सहकारी संस्था				सहकारी
		महिला वचत तथा क्रृषि सहकारी संस्था	२	०	०	
५	देविस्थान	मालिका महिला वचत सहकारी				सहकारी
		सल्लेरी बहुउद्देश्य सहकारी संस्था	२	०	०	
६	दरवाड	प्रभु वैक			१	निजि वैक
	दरवाड	गरिमा विकास वैक		१		निजि वैक

	दरवाड	पश्चिम म्यान्दी बचत तथा कृण सहकारी संस्था	१			सहकारी
	दरवाड	दरवाड बचत तथा कृण सहकारी संस्था	१			सहकारी
	दरवाड	हिमाली बचत तथा कृण सहकारी संस्था	१			सहकारी
	दरवाड	नव मालिका बचत तथा कृण सहकारी संस्था	१			सहकारी
	दरवाड	DCRDC लघुवित्त	१			निजि
	दरवाड	सुर्योदय लघुवित्त	१			निजि
	दरवाड	जनसेवि लघुवित्त	१			निजि
	दरवाड	नेस्टो नेपाल	१			निजि
	दरवाड	मितेरी सहकारी संस्था	१			सहकारी
७	विम		१	०	०	सहकारी

स्रोत: गाउँपालिक स्तरीय स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४

### ३.७६ खुला क्षेत्र

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रका ७ वटा वडाहरूमा रहेका मुख्य खुला क्षेत्रहरु तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । खुला क्षेत्रले यस गाउँपालिकाको पर्यावरणीय सुन्दरतामा मद्दत पुर्याएको छन् । खुला क्षेत्रहरु वाढि, पहिरो, भकम्प, आगलागि जस्ता विपदका समयमा तत्काल उद्धार र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक मानिन्छ । मालिका गाउँपालिका क्षेत्रका बासिन्दाले पनि यस्ता अवस्थामा विद्यालयका खेल मैदानहरु, बस्ती नजिकका खुला ठाउँ लगायतको प्रयोग गर्दै आएका छन् । तर विपद व्यवस्थापनका गर्ने हिसाव खुला क्षेत्रहरु निमार्ण गर्नु आवश्यक छ ।

### तालिका न. ७३ : खुला क्षेत्र

क्र.स	वडा नं.	मुख्य खुला क्षेत्र	कैफियत
१	१	वडा कार्यालय नजिक, गाउँफाँट	काम चलाउने मात्र
२	२	रुमगाउँ विद्यालय क्षेत्र	काम चलाउने मात्र
३	३	डाङाँगाउँ विद्यालय मैदान, थानावाड	काम चलाउने मात्र
४	४	डिल्लीचौर, चनखर्क	काम चलाउने मात्र
५	५	थापाचौर, राजदाड, मगरदाड विद्यालय वरपर	काम चलाउने मात्र
६	६	जनप्रीय मा.वि.मैदान, छ्यारछ्यारे वगर	काम चलाउने मात्र
७	७	किसानी मा.वि. वरपर, खेलमैदान	काम चलाउने मात्र

स्रोत : मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.७७ अचल सम्पत्ति विवरण

मालिका गाउँपालिका भित्र रहेका सरकारी (कृषिपशु, स्वास्थ्य, हुलाक, रेन्जरपोष्ट आदि कार्यालयहरु) को एकमुस्ट अचल सम्पत्ति विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

### तालिका न. ७४ : अचल सम्पति विवरण

क्रस.	अचल सम्पति	इकाइ (वटा)	स्वामित्वमा रहेको गा.पा	कैफियत
१	भवन	५ वटा साविकका गाविस भवन हाल वडा कार्यालय, ६ वटा स्वास्थ्य केन्द्र, पशु सेवा केन्द्र भवन १ वटा एकतले, रेञ्जपोस्ट भवन, हुलाक भवन जिर्ण	मालिका गाउँपालिका	गा.पा.ले जग्गा खरिदका लागि यस आ.व.मा बजेट विनियोजन गरेको
२	जमिन			
३	गाडी	इलाका प्रहरी कार्यालयको भ्यान मात्र		
४	मोटर साइकल	७ वटा मोटरसाइकल		
५	अन्य मेशिन	०		
६	अन्य	०		

स्रोत : मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.७८ धार्मिक स्थल तथा सम्पदाको नाम

गाउँपालिकाको असाध्यै प्रख्यात, प्राचिन तथा महत्वपूर्ण सम्पदाका रूपमा मालिका मन्दिरलाई लिइन्छ। साविक दरवाड, गा.वि.स रहेको यो मन्दिरमा बैशाख चण्ड पुर्णिमाको दिन श्रद्धालु भक्तजनहरुको ठुलो भिड लाग्दछ। यसै मन्दिरको नाम बाट नै गाउँपालिकाको नाम राखिएको हो। वराह ताल, दुरु लेक, मालिका मन्दिर लगायतका महत्वपूर्ण धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थानहरुको संरक्षण सम्वर्द्धन एवं विकास गर्न आवश्यक पुर्वाधार निर्माणमा जोड दिनुपर्ने देखिन्छ।

### तालिका न. ७५ : धार्मिक स्थल तथा सम्पदाको नाम

क्र.स.	मन्दिर	मस्जीद	गुम्बा	चर्च	अन्य
	बराह मन्दिर, शिद्ध मन्दिर, देवि मन्दिर, माइ मन्दिर, देवि देउरालि, शिद्ध वराह मन्दिर, शिव मन्दिर, लक्ष्मी मन्दिर, देवि मन्दिर, मालिका मन्दिर, भगवति मन्दिर, वराहा मन्दिर, खर्क देवता, चन्द्रमन्दिर, पर्यटकीय हिसावले वडा नम्वर ३ र ४ मा सोलेडाँडा पर्दछ। शिव मन्दिर वडा नम्वर ६ मा पर्दछ।	नभएको	नभएको	वक्रस्थान चर्च विम, दरवाड चर्च, रुम चर्च, निस्कोट चर्च	भुमेथान

स्रोत : मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.७९ सडक सञ्जालको अवस्था

सडक पूर्वाधार विकासको मूल आधार हो । सडकको विकासविना अन्य विकासका आधारहरु स्थापित गर्ने कठिन तथा खर्चिलो हुन्छ । नगरको प्रभावकारी विकासका लागि पनि सडक सञ्जाल अन्यन्त जरुरी हुन्छ । यस गाउँपालिकामा पनि सडक सञ्जालको विकासका लागि योजना तथा कार्यक्रमहरु संचालन भइरहेका छन् भने कतिपय कार्यक्रमहरु संचालन हुने क्रममा छन् । साथै नयाँ गाउँपालिकाको रूपमा भर्खर मात्रै जिम्मेवारी सम्हालेको पनि कतिपय योजना अझै निर्णय प्रक्रियाकै रूपमा रहेका छन् । यसै सन्दर्भमा यस गाउँपालिकाका सबै वडा सडक सञ्जालमा भने आवद्ध भइसकेका छन् तर पनि सडकको स्तरोन्तती गर्ने कार्य प्राथमिकतामा रहेको देखिन्छ । सम्ग्रामा भन्नुपर्दा यस गाउँपालिकाका सबै वडा कच्चे सडक सञ्जालसंग जोडिसकिएको बर्तमान अवस्था छ ।

**तालिका न. ७६ : सडक सञ्जालको विवरण अवस्था**

क्र.सं.	सडकको वर्गीकरण	लम्बाई कि.मि.	सडकको औसत चौडाइ (मि.)	सडकले सेवा पुरेका वडाहरु
१	..... राजमार्ग	०	०	०
२	सहायक राजमार्ग	०	०	०
३	पक्की तथा कालोपत्रे	०	०	०
४	ग्रामेल सडक	०	०	०
५	कच्ची सडक/मौसमी सडक	७५	५ देखि ६	७
६	मूल वाटो (Trail)	०	०	०
७	इँटा विच्छाइएको वाटो	०	०	०
८	ढुङ्गा छापेको वाटो	०	०	०
९	सिढी तथा खुडकिला/भयाड (Stair)	०	०	०
जम्मा		७५		

स्रोत : मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.८० गाउँपालिका स्तरीय निर्माणाधिन सडकहरु

**तालिका न. ७७: निर्माणाधीन गाउँपालिका स्तरीय सडकहरु**

सडकको नाम	अनुमानित लम्बाइ किमी	सडकको औसत चौडाइ (मि.)
दरवाड निस्कोट	१३	४-६
दरवाड रुम,डाँडागाउँ	१३	४-६
दरवाड ओखरवोट	१२	४-६
दरवाड देविस्थान	१३	४-६
दरवाड विम	९	४-६

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.८१ गाउँपालिका क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरुको विवरण

तालिका नं. ७८ : गाउँपालिका क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरुको विवरण

क्र.स.	सवारी साधनको प्रकार	संख्या	अवस्था		कैफियत
			१० वर्ष सम्म पुरानो	१० वर्ष भन्दा बढि पुरानो	
१	द्याक्सी (सार्वजनिक भाडाका)	५०		१० दश वर्ष पहिले वाटो पनि नवनेकोले पुराना सवारी छैनन ।	
२	बस (सार्वजनिक भाडाका)	३०			
३	जिप (सार्वजनिक भाडाका)	१४			
४	नीजि ( ,बुलेरो,बाइक र चार पाडग्रे द्याक्टर समेत)	१५०	०	०	
५	सरकारी स्वामित्वका	७	०	०	
६	कुट्टनैतिक	०	०	०	
७	अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.	०	०	०	
	सरकारी भ्यान (इ.प्र.का.)	१			
	<b>जम्मा</b>	<b>२५२</b>	<b>०</b>	<b>०</b>	

श्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.८२ विद्यमान सतह ढलको अवस्था

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विद्यमान ढलको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । दरवाड वजारमा लगभग ३०० मिटर जति मात्र पक्कि ढल वनाइएको छ । अन्य सबै वडाहरु ग्रामिण क्षेत्रमा भएकोले ढलको व्यवस्था पनि भएको छैन ।

तालिका न. ७९ : विद्यमान सतह ढलको अवस्था

सतह ढलको प्रकार	कि.मि.
ह्युम पाइप	
पक्की स्ल्याब ढाकिएको	३०० मिटर
पक्की स्ल्याब नढाकिएको	

श्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.८३ सार्वजनिक शौचालय सम्बन्धी विवरण

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र दरवाड वजारमा एउटा मात्र सार्वजनिक स्थलमा छुटै सौचालय रहेको छ । भने सबै वडाहरुमा रहेका सामुदायिक भवन सँगै ५ वटा वडा कार्यालयमा ५ वटा गरि ३२ वटा सामुदायिक भवनहरु रहेका छन । सबैजसो सामुदायिक भवन सँगै सौचालयहरु पनि रहेका छन ।

### ३.८४ प्रकोपबाट भएको क्षति सम्बन्धी विवरण

प्राकृतिक प्रकोपहरुको जोखिमका दृष्टिले नेपाल विश्वमै अग्रस्थानमा पर्दछ । म्यागदी जिल्ला पनि भौगोलिक वनावट कमजोर भएको जिल्ला हो । वर्षेनी बाढिपहिरोले लाखौको धन र जन समेतको क्षति हुदै आएको देखिन्छ । म्यागदीमा भक्षय, आगलागि, नदि कटान जस्ता समस्याले अतुलनीय क्षति पुर्याउदै आएका घटना धेरै सुनिन्छ । मालिका गाउँपालिका क्षेत्र भित्र पनि यस्ता समस्या विद्यमान छन् । गत आर्थिक वर्ष यस क्षेत्रभित्र भएका मूख्य मुख्य मात्र प्राकृतिक प्रकोपबाट क्षति पुगेका परिवारलाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय म्यागदीले राहत वितरण गरेका घटनाहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

**तालिका नं. ८० : प्रकोपबाट भएको क्षति सम्बन्धी विवरण**

प्रकोपको किसिम	क्षतिको विवरण	भएको अनुमानित क्षती (रकम रु.)	मानवीय क्षति
बाढि	छैन		
पहिरो	रुममा २ ठाउँमा र , देविस्थान मा पनि २ ठाउँमा ,वस्तीमा पहिरो गएको	३० लाख	१ जनाको ज्यान गएको ( १लाख ४५ हजार क्षतिपुर्ति वितरण गरिएको प्रशासनद्वारा
आगजनी	दरवाड र निस्कोटमा घर गोठमा समेत	२१ लाख	२०००० क्षतिपुर्ति वितरण भएको
महामारी	छैन		
हावाहुरी	छैन		
चट्यांग	छैन		
नदि कटान	छैन		
खडेरी	छैन		
शित लहर	छैन		
भुकम्प	छैन		
अन्य..			

श्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय म्यागदी, २०७४

### ३.८५ विपद व्यवस्थापन तथा पूर्व तयारी

मालिका गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन पूर्व तयारी सम्बन्ध समान्य जानकारी गराए पनि गाउँपालिका स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति बनेको छैन । सुरक्षित स्थान सबै वडाका सबै ठाउँमा उपयुक्त स्थान छैनन । विपद व्यस्थापन पूर्व तयारी योजना बनेको छैन । चालु आर्थिक वर्षमा वातावरण र विपद व्यवस्थापनका लागि बजेट छुट्याइएको छ । वातावरण र विपद व्यवस्थापन सम्बन्ध कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनको चरण रहेका छन् । विपद व्यवस्थापन कोष समेत निर्माण भएको छ ।

### ३.८६ शहरी विद्युतीकरण

नेपाल विद्युत प्राधिकरण जिल्ला शाखा म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विद्युतीकरणको अवस्था हेर्दा ग्राहस्थ लाइन वितरण संख्या ७४४ रहेको छ। ट्रान्शफर्मर संख्या ८ वटा रहेको छ। औद्योगिक विद्युत लाइन संख्या ४ मात्र रहेको छ। विभिन्न वडाहरुमा लघु जलविद्युत आयोजनाहरु संचालन गरिएको छ। गाउँपालिकाका वडा नम्बर ५,६ र ७ मा मात्र केन्द्रिय लाइन पुर्गेको छ। वाँकी १,२,३ र ४ वडाहरुमा अझै पनि केन्द्रिय प्रसारण अन्तर्गतको विद्युत लाइन पुर्ण सकेको छैन। अन्य विवरण तालिकामा अध्ययन गर्न सकिन्छ।

तालिका न. ८१ : शहरी विद्युतीकरण		
क्र.सं.	विवरण	परिमाण (संख्या)
१	ग्राहस्थ लाइन संख्या	७७७
२	औद्योगिक लाइन संख्या	४
३	व्यापारिक संख्या	३
४	मन्दिरमा वितरीत संख्या	१
५	खानेपानी	०
६	सडक वत्ति	०
७	गैर व्यापारिक	१४
८	सिंचाई	०
जम्मा ग्राहक संख्या		७९९
९	स्विचिङ स्टेशन -	०
	ट्रान्शफर्मर संख्या	८

स्रोत: नेपाल विद्युत प्राधिकरण जिल्ला शाखा म्यागदी, २०७४

### ३.८७ सेवा सुविधा उपभोग सम्बन्धी विवरण

मालिका गाउँपालिका भित्रका वासिन्दाहरुले समयक्रमको विकाससँगै भित्रीएका विभिन्न प्रविधि तथा सेवा सुविधाहरु उपभोगको अवस्था लाइ तलको तालिका सँगै व्याख्या गरिएको छ। राष्ट्रिय जनसंख्या तथा घरधुरी सर्वेक्षण २०१४ अनुसारको विवरण अनुसार फिज, रेडियो, टिभि, कम्प्युटर, इन्टरनेट, टेलिफोन मोबाइल जस्ता प्रविधिहरुलाई सूचक बनाइएको छ। सबैभन्दा वढि रेडियो, टि.भि. र मोबाइल प्रयोगकर्ता साविक दरवाड गा.वि.स. हालको मालिका गाउँपालिकाको वडा नम्बर ६ मा रहेका छन। तुलनात्मक रूपमा हेर्दा तत्कालमा इन्टरनेट र लाइन फोन उपभोक्ताको संख्या न्युन देखिन्छ। पछिल्ला वर्षहरुमा नेपाल टेलिकम र एनटिसी र एनसिएल सिमकार्ड प्रयोगकर्ताहरुले पनि सजिलै मोबाइलमै इन्टरनेट सुविधा प्रयोग गर्न थालेका छन। पहिलेको संख्यामा उल्लेख्य वृद्धि भएको छ। त्यस्तै मोबाइल प्रयोगकर्ता पनि वढेका छन। लाइन फोन जडानका लागि काम थालिसकीएको दुरसंचार कार्यालयले जनाएको छ। यस क्षेत्रमा जि.एस.एम, एन.सि.एल.र स्काइको टावर पनि बनिसकेका छन। संसारमा हरेक दिन नयाँ नयाँ प्रविधि जन्मिएसँगै यस क्षेत्रमा पनि विस्तारै प्रसार भइरहेको छ। अन्य विवरण तालिकामा हेर्न सकिन्छ।

**तालिका न. द२ : वडा अनुसार सेवा सुविधा उपभोगको अवस्था**

वडा नम्बर	फिज्ज	रेडियो	टिभि	कम्प्युटर	इन्टरनेट	टेलिफोन	मोबाइल
१ निस्कोट	०	३२५	४८	६	०	२	२५४
२,३ रुम	०	७४६	५०	४	०	१	५५५
४ ओखरवोट	२	३५३	८४	२	०	१	२३५
५ देविस्थान	४	५०२	७२	३	०	१०	३९२
६ दरवाड	३१	५८९	१९७	१७	२	४७	५१२
७ विम	०	२६३	३३	२	०	१	२३८
जम्मा	३७	२७७८	४८४	३४	२	६२	२१८६

स्रोत: राष्ट्रीय जनसंख्या तथा घरधुरी सर्वेक्षण, २०६८

**३.८ भोलुझे पुल/पुलपुलेसा**

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र जिल्ला प्राविधिक कार्यालय म्यागदीका अनुसार निम्न स्थानहरुमा भोलुझे पुलहरु रहेका छन्। दरवाड मा एकवटा पक्कि पुल पनि वनिसकेको छ।

**तालिका न. द३ : भोलुझे पुल/पुलपुलेसा सम्बन्धी विवरण**

क्र.स.	पुलको नाम	खोलाको नाम	ठेगाना	लम्बाई मि.	सहयोगी निकाय
१	म्यागदी खोला भोलुंगे पुल	म्यागदी खोला	साविक दरवाड र देविस्थान	९०.४	SBD
२	दाङ्खोला भोलुंगे पुल	दाङ्खोला	साविक ताकम र देविस्थान	६३	SBD
३	खारवाड खोला भोलुंगे पुल	खारवाड	देविस्थान	उपलब्ध नभएको	उपलब्ध नभएको
४	फेदीगोजा भोलगे पुल	म्यागदी खोला	देविस्थान र दरवाड	५७	उपलब्ध नभएको
५	धाइवाड खोला भोलुंगे पुल	दाङ्खोला	देविस्थान	३१	उपलब्ध नभएको
६	दोविल्ला खोला भोलगे पुल	महखोला	देविस्थान	२०	उपलब्ध नभएको
७	महखाला भोलुंगे पुल	महखोला	देविस्थान	२६	उपलब्ध नभएको
८	धाइवाड खोला भोलुंगे पुल	दाङ्खोला	देविस्थान	३१	उपलब्ध नभएको
९	बतासे भोलुंगे पुल	रितुझखोला	निस्कोट देविस्थान	६२	DRILIP
१०	खोप्तिखोला भोलुंगे पुल	औवा खोला	अर्मन र निस्कोट	५८	BBLL
११	छ्यारछ्यारे भोलुंगे पुल	म्यागदी खोला	निस्कोट र दरवाड	३९.९	उपलब्ध नभएको
१२	पातेजुरखोला भोलुंगे पुल	पात्लेखोला	रुम	५८	BBLL
१३	खोल्सावाड खोला भोलुंगे पुल	रुमखोला	रुम	६०	BBLL
१४	दाजुझखोला भोलुंगे पुल	दाजुङ्खोला	ओखरवोट र रुम	९०	SBD
१५	जेमखोला भोलुंगे पुल	जेमखोला	रुम	७२	उपलब्ध नभएको
१६	रुमखोला भोलुंगे पुल	रुमखोला	रुम	८७	कादुरी
१७	टाक्सेखोला भोलुंगे पुल	टाक्सेखोला	रुम	५९	उपलब्ध नभएको

१८	खहरेखोला भोलुंगे पुल	खहरेखोला	रुम	८५	DRILIP
१९	रितुडखोला भोलुंगे पुल	रितुडखोला	निस्कोट र ओखरवोट	६३	BBLL
२०	गौडाखोला भोलुंगे पुल	मजुवाखोला	ओखरवोट	७४.५	BBLL
२१	डिप्लिखोला भोलुंगे पुल	डिप्लिखोला	ओखरवोट	७९	DRILIP
२२	इल्युघाट भोलुंगे पुल	इलपुखोला	विम	५९	BBLL
२३	भारवाड भोलुंगे पुल	म्यागदी खोला	ताकम र विम	७३	DRILIP
२४	सिवरात्रीखोला भोलुंगेपुल	शिवरात्री खोला	विम	३५	स्थानीय प्रविधिको
	<b>जम्मा</b>				

स्रोत: जिल्ला प्राविधिक कार्यालय म्यारदी, २०७४

### ३.८९ व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण

आधारभूत खाद्यान्नका वस्तु लगायत दुध, आलु, सिमि, भटमास, सुन्तला, खसि, बोका, ढुङ्गा, काठ आदि वस्तुहरु सबै वडाहरुमा सामान्य कीन्ने वेच्ने हुन्छ। मुख्य वजार वडा नम्वर ६ दरवाडमा मात्र रहेको छ। यहाँ वैक तथा वित्तिय संघ संस्थाहरु पनि रहेका छन। सामान्य चिया खाजा खुवाउने, नुन, चिनि वेच्ने साना पसलहरु सबै वडामा रहेका छन।

### तालिका न. ८४: व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण

वडा नं.	व्यापारिक केन्द्रहरु	मुख्य व्यापारिक वस्तुहरु	कैफियत
१	निस्कोट	सामान्य खाद्यान्न, तरकारी	
२	रुम	सामान्य खाद्यान्न, तरकारी	
३	डाँडागाउँ	सामान्य खाद्यान्न, तरकारी	
४	फुलवारी	सामान्य खाद्यान्न, तरकारी	
५	देविस्थान	सामान्य खाद्यान्न, तरकारी	
६	दरवाड वजार	तरकारी, भाडा, खाद्यान्न, दलहन लत्ताकपडा, मासु फलफुल, निर्माण सामग्री लगायत, सम्पुर्ण व्यापारिक वस्तुहरु	सबै वडाहरुमा सामान्य पसल मात्र छन। मुख्य वजार दरवाड नै हो।
७	विम	सामान्य खाद्यान्न, तरकारी	

स्रोत: गाउँपालिकास्तरीय स्थलगत छलफल, २०७४

### ३.९० सामुदायिक भवनहरुको विवरण

मालिका गाउँपालिकाका ७ वटा वडा कार्यालयहरु युवाक्लव, नागरिक सचेतना केन्द्र र आमा समुह सामुदायिक वनका गरि ३२ वटा सामुदायिक भवन रहेका छन। सबैभन्दा वढि आमा समुहका भवन रहेका छन। स्थानीयहरुले वडा तथा टोल भित्रका विभिन्न भेला, वैठक तथा कार्यक्रमहरु संचालनका लागि यी भवनहरु प्रयोग गर्दै आएका छन।

### तालिका न. ८५ : सामुदायिक भवनहरूको विवरण

क्र.सं.	सामुदायिक भवनहरूका नाम	वडा नं.	हालको उपयोग
१	नागरिक सचेतना केन्द्र भवन, दलित भवन बाराहि आमा समुह भवन २ वटा आमा समुह भवन समेत गरि ५ वटा भवन	१	वडा स्तरीय भेला वैठक तथा अन्य साना कार्यक्रमहरु संचालन हुने
२	दिपज्योति युवाक्लव	२	वडा स्तरीय भेला वैठक संचालन हुने
३	जनसहारा युवा क्लव आमा समुह भवन	३	वडा स्तरीय भेला वैठक तथा अन्य कार्यक्रमहरु संचालन हुने
४	सोलेडाँडा आमा समुह भवन , ओखरवोट सामुदायिक भवन, तामा खानी युवा क्लव	४	वडा स्तरीय भेला वैठक तथा अन्य कार्यक्रमहरु संचालन हुने
५	पन्थोक आमासमुह भवन , मगरदाड आमा समुह भवन थापमचौर सामदायिक भवन साभा सुविधा केन्द्र	५	वडा स्तरीय भेला वैठक तथा अन्य कार्यक्रमहरु संचालन हुने
६	सामुदायिक वन भवन दिच्याम सामुदायिक वन भवन दुखु समिक्षा आमा समुह भवन, सृजना आमा समुह भवन ढाँडखक जनहित आमा समुह भवन दुखुवेसी प्रगतिशिल आमा समुह भवन दिच्याम जनकल्याण आमा समुह भवन उपल्लो दुखु, जुनेली आमा समुह भवन उपल्लो दुखु, मिलिजुलि आमा समुह भवन दिच्याम प्रगतिशिल आमा समुह नारी आमा समुह भवन दुखु पश्चिम म्याग्दी युवा क्लव भवन	६	गाउँपालिका स्तरीय कार्यक्रमहरु, जिल्ला स्तरीय कार्यक्रमहरु वडा स्तरीय , विद्यालय स्तरीय कार्यक्रमहरु समेत संचालन हुने गरेको
७	फुलपाति आमा समुह भवन , मालिका आमा समुह भवन बराह आमा समुह भवन नवसृजना आमा समुह भवन लालिगुराँस आमा समुह भवन	७	वडा स्तरीय भेला वैठक तथा अन्य कार्यक्रमहरु संचालन हुने

श्रोत: वडागत सर्वेक्षण, २०७४

### ३.९१ सार्वजनिक पाटीपौवा र चौतारा

गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा सार्वजनिक पाटी पौवा र चौताराहरु रहेका छन्। धारा, कुवा, चौतारा निर्माण गरे धर्म हुन्छ, भन्ने मान्यता धेरै पहिले देखि हालसम्प पनि रहदै आएको छ। मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पनि सामान्य खालका चौताराहरु थुपै रहेका छन्। यस्ता सार्वजनिक स्थलहरु मानिसहरूलाई विश्राम गर्न, गाउँको भेला वस्न, सार्वजनिक सरोकारका विषयहरु वा अन्य विविध

कार्यक्रम र पुजाआजाको लागि प्रयोग हुदै आएका छन् । यस्ता स्थलहरुको उचित स्याहार र संरक्षण हुन सकेको छैन् । भएका भवनहरु जीर्ण हुदै गइरहेका छन् । जसको मर्मत तथा संभार गर्नुपर्ने आवश्यकता भैसकेको छ । यस कार्यक्रम लागि पनि योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गन्तुपर्ने आवश्यता देखिएको छ । स्थानीय वासीहरुका अनुसार मुख्य मुख्य चौताराहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

मालिका गाउँपालिका स्थित मुख्य चौताराहरु

बडा नम्बर	चौताराको नाम
१ निस्कोट	देउराली चौतारो
	फालबोट चौतारो
२ रुम	भतेर विसौना चौतारो
	रैजु विसौना चौतारो
३ रुम डाँडागाउँ	तलधारा चौतारो
	जोन्नो चौतारो
४ ओखरवोट	सोले चौतारो
	सल्यान चौतारो
५ देविस्थान	जसिवर्ना चौतारो
	देउराली चौतारो
६ दरवाड	भला विसौना चौतारो
	पाडा विसौना चौतारो
७ विम	ओखरवोट चौतारो
	देउराली चौतारो

स्रोत: मालिका गाउँपालिका सम्बन्धित बडाहरु

### ३.९२ खेल मैदान

भौतिक पूर्वाधारभित्र एक राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरको खेल मैदानलाई पनि समावेश गर्ने गरिन्छ । आजका दिनमा खेलको माध्यमबाट राज्यहरु एकआपसमा नजिकिनुका साथै आफ्नो वर्चश्व प्रदर्शन गर्ने समेत गरेको पाइन्छ । हाम्रो देशमा पनि हरेका नगरपालिकामा कम्तिमा एउटा राष्ट्रिय स्तरको खेल मैदान हुनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । गाउँपालिकामा पनि राम्रो खेलमैदान हुनु अति आवश्यक हुन्छ । मालिका गाउँपालिका मा पनि सानातिना प्रतिस्थात्मक खेल, खेलाउने, मेला लगाउने प्राय जसो विद्यालयका मैदान र युवाकलबहरुका मैदानको प्रयोग गरेको देखिन्छ । यी खेलमैदानहरुको अवस्था सामान्य रहेको छ । भएका कतिपय खेल मैदानहरु पनि स्तरोन्ती गर्नुपर्ने भएका छन् । यस दिशामा गाउँपालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

### तालिका नं. ८६ : खेल मैदान सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	खेल मैदानको नाम	स्थान तथा वडा नं.	उपयोगको अवस्था (कसले उपयोग गर्दै)	कैफियत
१	निस्कोवेसी रिठेचौर खेलमैदान, नवदिप खेलमैदान	१ निस्कोट	विशेष समयमा मेला र खेलकुद प्रतियोगिताहरु आयोजना हुन्छन्,	अन्य समयमा विद्यार्थीका लागि खेलमैदान
२	राष्ट्रिय मा.वि. खेलमैदान, जनजागृति नि.मा.वि. खेदमैदान, देउरालि नि.मा.वि. खेलमैदान	२ रुम	क्लब तथा समुहहरुले कार्यक्रम गर्ने, तथा चाडपर्वहरुमा मा.मेला लगाउने	विद्यार्थीका लागि खेलमैदान
३	सरस्वति प्रा.वि., अमरज्योति मा.वि. खेलमैदान	३ डाँडागाउँ		विद्यार्थी खेल्ने संरक्षण र व्यवस्थित गर्नुपर्ने
४	फुलवारी खेलमैदान, छाप स्कुल खेलमैदान सिद्धार्थ निमावि खेलमैदान, ओखरवोट मा.वि. खेलमैदान, महभिर मा.वि. खेलमैदान,	४ ओखरवोट	क्लबहरुले मेला लगाउने, अन्य स्कुल स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना	संरक्षण र व्यवस्थित गर्नुपर्ने
५	गौवस्त्र मा.वि. खेलमैदान, भिम मा.वि. खेलमैदान	५ देविस्थान	क्लबहरुले मेला लगाउने, अन्य स्कुल स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना	संरक्षण र व्यवस्थित गर्नुपर्ने
६	जनप्रिय मा.वि. खेल मैदान मालिकाथान आधारभूल विद्यालय खेलमैदान दुखु (क्लबको समेत)	६ दरवाड	राष्ट्रिय स्तरका कार्यक्रम समेत आयोजना हुने गरेको	नदिकटान समेत भएको र संरक्षण र व्यवस्थित गर्नुपर्ने आवश्यकता भएको
७	मालिका आधारभूत विद्यालय खेलमैदान, हिराजित स्मृति खेल मैदान, किसानी मा.वि. खेल मैदान	७ विम	क्लबहरुले मेला लगाउने, अन्य स्कुल स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना हुने	संरक्षण र व्यवस्थित गर्नुपर्ने

स्रोत : गाउँपालिका स्तरीय सर्वेक्षण, २०७४

### ३.९३ पार्क, वनस्पति तथा उद्यान

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हालसम्म मानव निर्मात आवास तथा वाल उद्यान छैनन। प्राकृतिक रूपमा रमणीय स्थलहरु थुप्रै रहेका छन्। जहाँ पार्क तथा वाल उद्यान निर्माण गर्न सकेमा पर्यटक भित्रिने र आन्तरीक आयमा समेत वृद्धि गर्न सकिने संभावना प्रसस्तै छ।

**तालिका न. ८७ : पार्क, वनस्पति तथा उद्यान सम्बन्धी विवरण**

क्र.सं.	पार्क तथा वाल उद्यानको विवरण	वडा नं.	सञ्चालक	कैफियत
१	हाल सम्म पार्क तथा उद्यान एवम् बाल उद्यान नभएको (पार्क तथा वाल उद्यान बनाउन सकिने स्थानहरु हरेक वडामा रहेको छ)।			प्राकृतिक रूपमा रमणीय स्थलहरुमा आन्तरीक र बाह्य पर्यटक जाने कम सुरु भएको उद्यान नवनेको अवस्था

श्रोत: गाउँपालिका स्तरीय समुहत छलफल, २०७४

**३.९४ गाउँपालिका कार्यालयदेखि वडाकेन्द्रसम्मको दूरी**

मालिका गाउँपालिका राज्य पुर्नसंरचनका क्रममा साविकको दरवाड गा.वि.स.भन्दा माथि वरपरका विम, देविस्थान, निस्कोट, रुम र ओखरवोट मिलाएर बनेको छ। म्याग्दी नदि किनारमा रहेको दरवाड बजारलाई केन्द्र मानि अन्य ग्रामिण वस्ति समेटेर गाउँपालिका बनेको हो। यस गाउँपालिकाको केन्द्रवाट सबैभन्दा नजिक वडा नम्वर ७ विम पर्दछ भने सबैभन्दा टाढा लगभग एउदै दुरीमा वडा नम्वर १,२,३ र ५ १३ कि.मि. जितिको दुरीमा रहेका छन। उकालो र ओरालो, भिरपाखा, जंगल, सवारीका साधनका लागि उपयुक्त बाटो नहुनु जस्ता विविध कारणले दुरी नजिकै भएपनि आउन जान ४ देखि ५ घन्टा लागदछ। केन्द्रवाट वडाहरु सम्मको दुरी तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

**तालिका न. ८८ : गाउँपालिका कार्यालयदेखि पवडाकेन्द्रसम्मको दूरी**

वडा नं.	गाउँपालिका केन्द्र रहेको स्थान	वडा केन्द्रसम्मको दूरी (किमी)
१	दरवाड बजार	१३
२	दरवाड बजार	१२
३	दरवाड बजार	१३
४	दरवाड बजार	१२
५	दरवाड बजार	१३
६	दरवाड बजार	०
७	दरवाड बजार	९

श्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३. ९५ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्था

#### १. NGO को विवरण

सि. न	NGO को नाम	रहेको स्थान	सम्पर्क नं	उद्देश्य/कार्य क्षेत्र	कैफियत
१.	DCRDC वारलुड	बागलुड		लघुवित्त सम्बन्ध	
२.	संगम म्यारदी	म्यारदी	९८५७६२३९५९	गरीवि निवारण सम्बन्ध	
३.	कदम म्यारदी	म्यारदी	९८५७६२९५९२	स्वास्थ्य क्षेत्रको सामाजिक परिक्षण	

श्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

#### २. INGO हरुको विवरण

सि.नं.	INGO को नाम	रहेको स्थान (ठेगाना)	उद्देश्य/कार्य क्षेत्र	सम्पर्क नं	सहयोगी दातृ निकाय	कैफियत
१.	WASH(पश्चिम नेपाल ग्रामिण खानेपानि तथा सरसफाइ कार्यक्रम	मालिका गाउँपालिका क्षेत्र	सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाइ	९८४७६२८०९९	Finland	नेपाल सरकार र फिनल्यान्ड सरकारको साभेदारीमा संचालित
२.	सुआहारा कार्यक्रम	मालिका गाउँपालिका क्षेत्र	बहुक्षेत्रीय पोषण	९८४७६५०६०९	USAID	नेपाल सरकार USAID को साभेदारीमा संचालित

श्रोत: मालिका गाउँपालिका, २०७४

हाल सम्म मालिका गाउँपालिका क्षेत्रका लागि संयुक्त राष्ट्रसंघीय Agency र अन्य Bilateral Organization हरु कार्यरत छैनन ।

### ३. ९६ टोल विकास संस्थाहरु

आफ्नो वरपरको वस्तिमा हुने विकासका कामहरु संचालन सामुहिक र सहज रूपमा गर्नका लागि टोल विकास संस्थाहरुको गठन गरिन्छ । मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पनि टोलविकास संस्थाहरु गठन गर्ने क्रम सुरु भएको छ । तर सबै वडाका सबै वस्तिमा गठन भइसकेका छैनन । गठन भएका टोलविकास संस्थाहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

### तालिका न. ८९ : टोल विकास संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	टोलविकास संस्थाको नाम	वडा नं.	संस्थाको किसिम	सदस्य संख्या
१	च्युरीवोट टोल सुधार समिति	४	मिश्रित	११
२	सोलेडाढा टोल सुधार समिति	४	मिश्रित	११
३	सुग्रेपानि टोल सुधार समिति	४	मिश्रित	११
४	चेतनशिल टोल सुधार समिति	६	मिश्रित	११
५	न्यु शान्ति टोल सुधार समिति	६	मिश्रित	११
६	सल्यान दानवान	४	मिश्रित	९
७	प्रगतिशिल टोल सुधार समिति	४	मिश्रित	९
८	जनप्रिय टोल सुधार समिति	११	मिश्रित	६
९	हुलाकचोक टोल सुधार समिति	६	मिश्रित	१५
१०	शान्ति टोलसुधार समिति	६	मिश्रित	११
११	धौलागिरि टोलसुधार समिति	६	मिश्रित	१५
१२	नया बजार टोल सुधार समिति	६	मिश्रित	१५

सोतः स्थलगत सर्वेक्षण तथा छलफल, २०७४

### ३.९७ वडा नागरिकमञ्च तथा नागरिक सचेतना केन्द्र

गाउँपालिकाका हरेक क्रियाकलापमा नागरिकको जनसहभागिताको आवश्यक हुन्छ । आफ्ना सबै क्रियाकलापको जानकारी नागरिकलाई गराउनु तथा उनिहरुको सहकार्य र समन्वयमा गाउँपालिकाको विकास निर्माण तथा जनसेवाका लागि नीति तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्नु गाउँपालिकाको महत्वपूर्ण कार्य हो । जसको माध्यमबाट जनता गाउँपालिकासंग जोडिन्छन् । यसका लागि वडा नागरिक मञ्च र नागरिक सचेतना केन्द्रको स्थापना गरिएको हो । आजको समयमा प्रशासनले नागरिकमैत्री विकासलाई बढि ध्यान दिएको छ । जसको सफल कार्यान्वयनको लागि जनसहभागिता आवश्यक हुन्छ । जनसहभागिताको माध्यमबाट नागरिकहरु राज्यका क्रियाकलापलापमा चासो प्रकट सोतः स्थलगत सर्वेक्षण तथा छलफल, २०७४

गर्दछन् । साथै आफ्नै सहभागितामा भएका कार्यले राज्यप्रतिको अपनत्व पनि महशुस गर्दछन् । जसबाट योजना तथा कार्यक्रमहरु प्रभावकारी हुन पुगदछन् । आजको समयमा यस्ता समस्त गतिविधिको लागि नागरिक नै प्रमुख रूपमा योजनामा संलग्न भएर कार्यक्रम संचालन गर्ने वातावरण बन्दै गएको छ । मालिका गाउँपालिकामा पनि यस्ता कार्यहरुको संचालनको लागि वडा नागरिक मञ्च तथा नागरिक सचेतना केन्द्रको स्थापना गरिएको छ । हाल देशले जनप्रतिनिधि पाइसकेको अवस्थामा वडा नागरिक मंच नागरिक निगरानी समुहका रूपमा रहेका छन् । भने नागरिक सचेतना केन्द्रलाई निरन्तर सघाउ पुर्याउदै आइएको छ । मालिका गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका साविकका वडा नागरिक मंच र नागरिक सचेतना केन्द्रहरु सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जसको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

वडा नं.	जम्मा सदस्य	लैगिक आधार		सामाजिक आधार		
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाती	अन्य
१	६४	२८	३६	२५	३१	८
२ २ ३	१५९	९६	६२	७२	८६	१
४	४५३	३००	१५३	१२१	२७९	५३
५	२०९	१२३	८६	६३	१४०	६
६	२१८	१३१	८७	४१	१२५	२६
जम्मा						

### ३.९८ जनचेतनामूलक तालिम प्राप्त जनसंख्या

कुनै पनि व्यक्तिको सामाजिक अवस्था तालिम प्राप्त गरेको जनसंख्याको विवरणले पनि जनाउँछ गाउँपालिका भित्रका वासिन्दाहरुले विभिन्न किसिमका तालिमहरु प्राप्त गरेको विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। वचत तथा ऋण, संस्थागत नेतृत्व, लैगिक समविकास, स्वास्थ्य, परिवार नियोजन, खानेपानी तथा सरसफाई, वन व्यवस्थापन, फोहोरमैला व्यवस्थापन, सिप विकास जस्ता सूचकहरु राखि हेरिएको छ। सबै भन्दा वढि वचत तथा ऋण सम्बन्धि तालिम लिनेहरु १३१ जना छन्। जसमा महिला १३१ र पुरुष ११ जना मात्र रहेका छन्। फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम लिने सबैभन्दा कम संख्या २२ जना मात्र छन्। जसमा महिला १३ र पुरुष ९ जना छन्। पुरुषहरु २५ जनाले डकमौ तालिम पनि लिएका छन्। त्यस्तै ग्रामिण मर्मत संहार तालिम ११ जना महिला ११ जना पुरुषले लिएका छन्। अन्य विभिन्न तालिमका शिर्षकहरु हेर्दा पनि तालिम लिनेहरुको संख्या लैगिंकताका आधारमा पुरुप १६० जना र महिला ३१९ जना छन्। जम्मा ४७९ जनाले धेरै तथा थोरै दिनको तालिममा सहभागिता जनाएका छन्।

तालिका न. ९१ : जनचेतनामूलक तालिम प्राप्त गरेको जनसंख्या विवरण

क्र.स.	तालिम विवरण	लिंग		जम्मा	कैफियत
		महिला	पुरुष		
१	वचत तथा ऋण	१२०	११	१३१	
२	संस्थागत नेतृत्व	२८	९	३७	
३	लैगिक समविकास	११	१४	२५	
४	स्वास्थ्य	१३	१५	२८	
५	परिवार नियोजन	२१	९	३०	
६	खानेपानी सरसफाई	३६	१३	४९	
७	वन व्यवस्थापन	१६	२१	३७	
८	फोहोरमैला व्यवस्थापन	१३	९	२२	
९	सिप विकास	२९	११	४०	
१०	अन्य	२१	१२	३३	

११	ग्रामिण मर्मत संहार तालिम	११	११	२२	
१२	डकमौ तालिम		२५	२५	
	<b>जम्मा</b>	<b>३१९</b>	<b>१६०</b>	<b>४७९</b>	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण तथा छलफल, २०७४

### ३. ९९ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

कृषि नेपालको पहिचान हो । यहाँका लगभग ७४ प्रतिशत जनता कृषि पेशामा आवद्ध रहेका छन् । नेपालका धेरैजसो भुभाग सानो वा ठुलो मात्रामा कृषि कार्यको लागि प्रयोग गरिएको पाइन्छ । यस क्षेत्रको विविध पेशामा आवद्ध जनसंख्यालाई शत प्रतिशत मानेर निकालिएको पेशा सम्बन्धी विवरण अनुसार यस मालिका गाउँपालिकाको पनि धेरैजसो जनसंख्या कृषि पेशामा आवद्ध रहेका छन् । यहाँका ७१.०६ प्रतिशत जनता कृषि पेशामा आवद्ध रहेका छन् । जसमा खेतिपातीमा संलग्न रहेको जनसंख्या ७०.४८ प्रतिशत रहेको छ, भने व्यवसायीक पशुपालनमा संलग्नता ०.३४ प्रतिशत रहेको छ । यसैगरि ०.२४ प्रतिशत जनसंख्याले व्यवसायीक कुखुरापालन गरिरहेका छन् । यसैगरि यस गाउँपालिकाका २८.९४ प्रतिशत जनसंख्या गैर कृषि पेशामा आवद्ध रहेका छन् । यस्ता गैर कृषि पेशाआन्तर्गत यहाँ सबैभन्दा धेरै व्यक्तिहरु वैदेशिक रोजगारी गरेर जीवन निर्वाह गर्ने गरेका छन् । यसबाहेक दैनिक ज्यालादारी, व्यापार, नोकरी, उद्योग लगायतका गैर कृषि पेशा पनि यहाँका वासिन्दाहरुको जीवन निर्वाहको आधार बनेको छ । जसलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ

#### तालिका न. ९२ : मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	कृषि		७१.०६
१.	खेतीपाती	३०३१	७०.४८
१.	पशुपालन	१५	०.३४
१.	कुखुरा पालन	११	०.२४
१.	माछा पालन	०	०
१.	अन्य		
<b>जम्मा</b>			
२	गैर कृषि		२८.९४
२.१	व्यापार	२८८	६.६९
२.२	उद्योग	२१	०.४८
२.३	नोकरी	२६५	६.१६
२.४	दैनिक ज्यालादारी	१३०	३.०२
२.५	वैदेशिक रोजगार	५४१	१२.५९
२.६	अन्य खुलाउने		
<b>जम्मा</b>		<b>४३००</b>	<b>१००</b>

श्रोत: वडागत सर्वेक्षण, २०७४

### ३.१०० पारिवारिक आम्दानी

गाउँपालिकाको आर्थिक अवस्था स्थानीय वासीहरुको आम्दानी विवरणले पनि जनाउँछ । यहाँको प्रमुख पेशा कृषि रहेको छ । मासिक आम्दानी रु १००० भन्दा कम हुने परिवार संख्या ०.३ रहेको छ । सबैभन्दा वढि परिवार संख्या मासिक ५ हजार देखि १० हजार आम्दानी हुनेहरुको १३१५ (३०.५ प्रतिशत) रहेको छ । यस क्षेत्रमा मध्यम वर्गीय परिवार संख्या वढि देखिन्छ । अन्य विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

**तालिका न. ९३ : औसत मासिक पारिवारिक आम्दानी विवरण**

क्र.स.	औसत मासिक पारिवारिक आम्दानी विवरण (रुपैयामा)	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	१००० भन्दा कम	१५	०.३
२	१००० देखि २०००	१२८	२.९
३	२००१ देखि ३०००	२५६	५.९
४	३००१ देखि ५०००	१२०३	२७.९
५	५००१ देखि १००००	१३१५	३०.५
६	१०००० देखि १५०००	८९५	२०.८
७	१५००० देखि २५०००	३५१	८.९६
८	२५००० भन्दा माथि	१३७	३.१८
जम्मा		४३००	१००

श्रोतः स्थलगत सर्वेक्षण तथा छलफल, २०७४

### ३.१०१ औसत मासिक पारिवारिक वचत विवरण

मासिक वचतको तथ्यांकले गाउँपालिका वासिहरुको आर्थिक सम्पन्नताको स्थितिलाइ दर्शाउँछ । मालिका गाउँपालिका भित्र प्राय जसो सबै वडाहरुमा कुनै न कुनै प्रकारका सहकारीहरु रहेका छन् । गाउँपालिका स्तरमा राष्ट्रिय स्तरका वैक समेत रहेका छन् । मासिक रु ५०० देखि १०००० भन्दा माथि वचत गर्नेहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जसमा मासिक ३००० देखि ५००० सम्म जम्मा गर्ने परिवार संख्या सबैभन्दा वढि १८०१(४९.८८ प्रतिशत) रहेको छ । भने मासिक रु १०००० भन्दा वढि जम्मा गर्ने परिवार संख्या २११ (४.४८ प्रतिशत) रहेको छ । मासिक रु ५००० देखि १०००० जम्मा गर्ने परिवार संख्या १२१३ (२८.२ प्रतिशत) रहेको छ ।

**तालिका न. ९४ : औसत मासिक पारिवारिक वचत विवरण**

क्र.स.	औसत मासिक पारिवारिक वचत(रु.)	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	०		
२	५०० देखि १०००	६५	१.५१
३	१००१ देखि २०००	१२३	२.८६
४	२००१ देखि ३०००	८८७	२०.६२

५	३००१ देखि ५०००	१८०९	४९.८८
६	५००१ देखि १००००	१२९३	२८.२
७	१०००० भन्दा माथि	२११	४.४८
<b>जम्मा</b>		<b>४३००</b>	<b>१००</b>

श्रोत: वडास्तरीय सर्वेक्षण तथा छलफल, २०७४

### ३.१०२ विप्रेषण (रेमिटान्स)

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका वैंकहरु, मनि ट्रान्फर र सहकारी तथा अन्य वित्तिय संघ संस्थाहरुका अनुसार गत आ.व. २०७३/७४ मा १५ करोड भन्दा माथि विप्रेषण भित्रीएको छ।

### ३.१०३ विपन्नता स्तरीकरण

जिल्ला समन्वय समिति म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिकाको विपन्नता स्तरीकरणको विवरण निम्न अनुसार रहेको छ। गाउँपालिका स्तरमा जम्मा अति गरिव परिवार संख्या ३८०, गरिव परिवार संख्या १४२५, सबैभन्दा वढि १५२३ मध्यम परिवार संख्या छ। सबैभन्दा सम्पन्न परिवार ४९२ मात्र रहेको छ। तुलनात्मक रूपमा वडा स्तरमा हेर्दा सबैभन्दा वढि सम्पन्न परिवार संख्या वडा नम्बर १ मा १९९ छ। त्यसैगरि सबैभन्दा कम सम्पन्न परिवार संख्या वडा नम्बर ७ मा २१ मात्र रहेको छ।

### तालिका न. ९५ : वडा अनुसार विपन्नता स्तरीकरण

वडा नं.	विपन्नता स्तरीकरण					कैफियत
	अति गरिव	गरिव	मध्यम	सम्पन्न	जम्मा	
१	४१	३४	१४०	१९९	४१४	
२	१४५	५९९	४०९	३३	११८६	
३						
४	७६	१७९	९७	९४	४४६	
५	३७	२५६	३७२	३३	६९८	
६	६०	२८०	२३३	३२	६०५	
७	२१	७७	२७२	२१	३९१	
<b>जम्मा</b>	<b>३८०</b>	<b>१४२५</b>	<b>१५२३</b>	<b>४९२</b>	<b>३७४०</b>	

श्रोत: जिल्ला समन्वय समिति म्यागदी, २०७४

### ३.१०४ विद्युत/सौर्य उर्जा

मालिका गाउँपालिकामा सबै वडाहरुमा अझै पनि केन्द्रीय विद्युत लाइन पुग्न सकेको छैन। जिल्ला समन्वय समिति ऊर्जा शाखा म्यागदीका अनुसार गाउँपालिकाका विभिन्न वडाहरुमा केहि वर्ष पहिले देखि नै लघु जलविद्युत आयोजनाहरु सञ्चालन गर्दै आएका छन। स्थानीय स्तरमा आफ्नै र केही

अन्य सहयोगीहरूको सहयोग द्वारा लगानी गरी स्थानीय स्तरमै साना तिना लघु जलविद्युत आयोजनाहरू संचालन गरी धेरै परिवारहरू लाभान्वित हुँदै आएका छन् । सन् २००१ देखि जलविद्युत आयोजनाहरू संचालन हुन थालेका हुन् । विभिन्न वडामा रहेका आयोजनहरूको विवरण तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ । जम्मा ५ वटा लघु जलविद्युत आयोजनाहरूवाट कुल ८४ किलोवाट विद्युत उत्पादन भइरहेको छ । भने ६४० परिवार लाभान्वित भएका छन् । यस्ता लघुविद्युत आयोजनालाई प्रवर्द्धन र संरक्षण गर्दै विद्युत उत्पादनमा वढावा दिनका लागि गाउँपालिकाले जोड दिनुपर्दछ ।

#### तालिका न. ९६ : विद्युत/सौर्य उर्जा आयोजनाहरूको स्थिति

नं.	विद्युत/उर्जाआयोजनाको नाम	क्षमता कि.वा.	क्षेत्र	लाभान्वित घरधुरी	स्थापना ई.सं
१	सिस्नेरी खोला जलविद्युत आयोजना	५	ओखरवोट	६६	२००३
२	दुनट खोला जलविद्युत आयोजना	३	विम	३२	२००१
३	नौलिस्ने खोला जलविद्युत आयोजना	९	विम	१२३	२००८
४	गौडाखोला जलविद्युत आयोजना	१६	देविस्थान	१८०	२००८
५	रुमखोला जलविद्युत आयोजना	५१	निस्कोट	६४०	२००९

श्रोता: जिल्ला समन्वय समिति ऊर्जा शाखा म्यार्गदी

#### ३.१०५ कृषि उत्पादन

गाउँपालिकाको वार्षिक रूपमा प्राप्त हुने पशुधन तथा पशु उत्पादनको विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

#### तालिका न. ९७ : वार्षिक कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

वाली/उत्पादन समूह	आर्थिक वर्ष (२०७३/०७४)	
	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	उत्पादन मे.टन.
<b>अन्न वाली</b>		
धान	६४९.५	१६५९६
मकै	१६४५	५४४१
कोदो	४५६	५९५
गहुँ	५११	१२७६
<b>दलहन वाली</b>		
मास, बोडी,सिमी, मस्याडा, मुसुरो	१९५	१८६
तेलहन वाली	४२	४२
तोरी, सूर्यमुखी ....		
<b>तरकारी वाली</b>		
आलु, प्याज, काउली, भन्टा, बन्दा, गोलभेडा, राम तोरिया, साग.....	१६८	१९४७
अदुवा, बेसार, लसुन, खुसार्नी		
<b>फलफूल खेती</b>		

केरा, आँप, सुन्तला, नासपाती, भुईकटहर	१७१.५	१०३०
--------------------------------------	-------	------

श्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, २०७४

### ३.१०६ पशु धन तथा सो को उत्पादन

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र वार्षिक रूपमा पशु तथा पंक्षिहरुवाट हुने उत्पादनको अवस्था यस प्रकार रहेको छ।

तालिका न. ९८ : पशु धन तथा सोबाट हुने उत्पादन सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	किसिम	संख्या			उत्पादन		
१	पशुधन	स्थानीय	उन्नत	जम्मा	दूध लि.	मासु (केजी)	उन केजी
क	गाई गोरु	२२२३	०	२२२३	२३५१	०	०
ख	भैंसी राँगा	३२५१	२४	३२७५	६४००	६५१६	०
र	बोका खसी वाखा	२११५	५७३	२६८८	०	५१६०	१३५
घ	भेडा च्यांग्रा	५१	०	५१	०	७१	१५
ड	सुँगुर वंगुर	२१६	०	२१६	०	३७	०
च	अन्य.....	०	०	०	०	०	०
२	पंक्षी	स्थानीय	उन्नत	जम्मा	अण्डा संख्या	मासु केजी	
क	कुखुरा	९१७७	२२१३	२१२९०	५६५०	४१६७	
ख	हाँस	६५	०	१८	१६	१७	
र	अन्य .....	०	०	०	०	०	
३	माछा	०	०	०	केजी	०	
क	मौरी घार	१३	०	१३	मह केजी ५		
४	अन्य .....	०	०	०			

श्रोत: वडा स्तरीय सर्वेक्षण तथा छलफल, २०७४

### ३.१०७ निकासी हुने वस्तुहरु

मालिका गाउँपालिकाभित्रको आयात र निर्यातको अवस्था हेर्दा खाद्यान्न, लत्ताकपडा, संचारका सामाग्री इलेक्ट्रोनिक सामानहरु (टेलिभिजन, मोबाइल, रेडियो, फ्रिज, राइसकुकर लगायत), फर्निचर लगायतका सामानहरु ठुलो संख्यामा आयात हुने गरेको छ। गाउँपालिका स्तरवाट निर्यात हुनेमा रुमको छाउने ढुंगा र सुन्तला अलि वढि निर्यात हुने गरेको र अन्य दालका रूपमा सिमी, आलु लगायतका तरकारी, कुखुरा, खसी, अलिअलि मात्रै निर्यात हुने गरेको छ, यस्ता कृषि जन्य उत्पादनलाई व्यवसायिक बनाउन सकेमा राम्रो संभावना रहेको छ। वडागत र गाउँपालिका स्तरीय निर्यात हुने कृषिजन्य उत्पादन, बनजन्य जडिवुटि लगाएतका उत्पादन, औद्योगिक तथा खानीजन्य उत्पादनहरुको आयात र निर्यातको तथ्यांक राख्ने व्यवस्था गर्न जरुरी छ।

**तालिका न. १९ : निकासी हुने वस्तुहरूको विवरण**

निकासी हुने वस्तुहरूको नाम	निकासी हुने वार्षिक परिमाण (क्विन्टल)	जम्मा निकासी मूल्य
वनजन्य उत्पादन यति नै निकासी हुन्छ भन्ने एकिन तथ्यांक राखिएको छैन । जिल्ला वन कार्यालय म्यागदीका अनुसार वार्षिक अनुमानित लोक्ता. – पाखनवेद. – घोडाताप्रे . – चुल्हे अमिलो. – जति निकासी हुने जनाएको छ ।	२००० के.जी. २००० के.जी २०० के.जी २०० के.जी	वार्षिक रूपमा लगभग ३०, हजार जितिको वनजन्य उत्पादन निकासी हुने जिल्ला वन कार्यालय, म्यागदीले जनाएको छ ।
कृषिजन्य उत्पादनको निर्यात अनुमानित वार्षिक सुन्तला – आलु –	२१०० क्वीन्टल ३०० क्वीन्टल	८लाख चालिस हजार रलाख सत्तरी हजार जति कृषि जन्य तरकारी र फलफूल निकासी हुने
पशु( मासुजन्य) वंगुर वंगुर पाठा पाठि मासुको लागि खसि, वोका मासुको लागि भेडा , थुमा नोटः उत्पादन कम हुने भएकोले स्थानीय वजारमै दुध, अण्डा, मासु र उनको खपत हुन्छ ।	४० वटा १५० देखि २०० २० देखि ३० ४० देखि ६० वटा सम्म	८०,०००। ७५००। ५६२००। ६०००।
औद्योगिक निर्यात अन्तर्गत निर्माण सामाग्री मा छाउने ढुंगा	करिव ७ लाख पचास हजार जितिको छाउने ढुंगा निर्यात हुने अनुमान गरेपनि एकिन तथ्यांक राखिएको छैन ।	

श्रोतः मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

जिल्ला वन कार्यालय म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका भित्र वनजन्य गैरकाष्ठ वन पैदावार हरुको मौज्दात निम्न अनुसार रहेको छ

मालिका गाउँपालिकाभित्र रहेका गैरकाष्ठ वन पैदावारहरुको मौज्दात विवरण (के.जी. मा)

बडा नं	लोकता	अल्लो	पाखनवेद	तेजपात	भूयाउ	पागरदाना	घोडातप्रे	चुल्हे अमिलो	चिराइतो	इन्दयानी
१	१६६००	१०५०	४५०	३६२	१०५०	८५०	१५०	३००	३००	१५
२									८००	
३	१९००	१०००	४५०	४३५	१०५०	८५०	२००	४००		१५
४	१००	५००	६५०	२१७	१०००	७५०	१५०	३००	६००	१०
५	४१००	३३०	७५०	२१७	७५०	६५०	२५०	४००	५००	५
६	३४००	४५०	६५०	३६३	५५०	७५०	१५०	१५०	३००	१०
७	४७००	१००	५५०	२९०	६५०	५५०	२००	५०	३००	१०
जम्मा	३०८००	३४३०	३५००	१८८४	५०५०	४४००	११००	१६००	२८००	६५

श्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, म्यागदी ,

### ३.१०८ जग्गाको किसिम

नापी कार्यालय जिल्ला शाखा म्यागदीका अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको जग्गाको किसिम हेर्दा अब्बल जग्गा ११२४६-१०-३-४ रोपनी रहेको छ। त्यसैगरि दोयम ३८४९७-१-२-३ रोपनी, सिम ४५८१६-४-२-१ रोपनी र चहार ७८१६-५-७-२ रोपनी छ।

### तालिका न. १०० : जग्गाको किसिम अनुसारको विवरण

जग्गाको किसिम	रोपनी
अब्बल	११२४६-१०-३-४
दोयम	३८४९७-१-२-३
सिम	४५८१६-४-२-१
चाहर	७८१६-५-७-२
अन्य	०
जम्मा	१०३३७६-८-२-२

श्रोत: नापी कार्यालय जिल्ला शाखा म्यागदी, २०७४

### ३.१०९ उद्योग तथा व्यापार, व्यवसाय

मालिका गाउँपालिकामा भएका व्यापार व्यावसाय तथा उद्योग व्यवसायको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ। जसअनुसार यस गाउँ क्षेत्रमा सबैभन्दा धेरै किराना व्यवसाय रहेका छन्। यसवाहेक होटल व्यवसाय, फेन्सी व्यवसाय, दुग्ध व्यवसाय टेलर्स, भाडा व्यवसाय, तरकारी तथा फलफूल व्यवसाय पनि यो क्षेत्रको प्रमुख व्यवसायको रूपमा देखिन्छ।

तालिका न. १०१ : औद्योगिक तथा व्यापार, व्यवसाय सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	व्यापार, व्यवसाय विवरण	जम्मा संख्या
१	दुर्घ व्यवसायी	१
२	टेलर्स	१६
३	सुनचाँदी व्यवसायी	५
४	भाडा व्यवसायी	६
५	होटल व्यवसायी	३१
६	फेन्सी व्यवसायी	३५
७	किलनिक तथा औषधी व्यवसायी	६
८	तरकारी तथा फलफूल व्यवसायी	१५
९	इलेक्ट्रोनिक व्यवसायी	१२
१०	माछामासु पसल, व्यवसायी	१५
११	हेयर सैलंग तथा सौन्दर्यकला व्यवसायी	२
१२	उद्योग	८
१३	आर्ट व्यवसायी	१
१४	बेकरी तथा मिष्ठान्न व्यवसायी	३
१६	बंगुर पालन	८
१८	बोडिंग स्कुल संचालन	५
१९	ठेक्कापटटा	६
२०	जुत्ता पसल	३
२१	फोटो स्टुडियो	५
२२	फर्निचर	५
२३	किनारा पसल तथा व्यवसायी	३९
२५	पुल हाउस	१
२६	अटो वर्कसप	४
२७	कपास उद्योग	१
२८	राइस मिल	१५
२९	घडि रेडियो टि.भी मर्मत	३
३१	मसला उद्योग	१
३६	खाजाघर तथा चिया पसल	२०
३७	दुवानी सेवा	१
४१	कार्पेट पसल	१
४२	सरसफाइ तथा फोहोर मैला संकलन	१
५२	निर्माण व्यवसायी तथा सप्लायर्स	६
५८	पुस्तक व्यवसायी तथा फोटोकपी	४
६०	सहकारी	१०
६१	लघुवित्त	४

६३	बैक		२
६४	कागज उद्योग तथा छापाखाना		१

स्रोत: गाउँपालिका स्तरीय स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४

### ३.११० गत आ.व. को आय व्यय विवरण

मालिका गाउँपालिकाको गत आर्थिक वर्षको आय व्यय विवरण एकमुष्टि रूपमा तल उल्लेख गरिएको छ। (वडाहरू वाहेक)

तालिका नम्बर: १०१ गत आ.व. २०७३/७४ को आय व्यय विवरण

आव	आय शीर्षक	रकम	व्यय शीर्षक	रकम
२०७३/७४	चालु अनुदान	२०,०००००	चालु अनुदान	१५२४२४६.४०
	पुजिगत अनुदान	८०,०००००	पुजिगत अनुदान	३९६५२३८
	स्थानीय शासन	१०००००	स्थानीय शासन	१०००००
	अन्य	२०६०१५	अन्य	२२८३०७
	आन्तरीक आय	७९३५७	बैक मौज्दात	५३६७५८०.६०
जम्मा		१०३८५३७२		१०३८५३७२

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### तालिका न. १०२ : एकिकृत आय व्यय विवरण २०७३/४/१ देखि २०७४ असार मसान्त सम्म

आर्थिक वर्ष	आय शीर्षक	रकम	व्यय शीर्षक	रकम
२०७३/७४	जम्मा	४३८५६८८९	जम्मा	४३८५६८८९

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.१११ प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरू

मालिका गाउँपालिकाले आ.व. २०७४/७५ मा विभिन्न क्षेत्रमा विविध कार्यक्रमहरू अगाडि सारेको छ। जसमा मुख्य मुख्य केहि मात्र तल प्रस्तुत गरिएको छ।

**तालिका न. १०३ : गाउँपालिकाका प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरु**

सि नं.	कार्यक्रमगत विवरण	कार्यान्वयनको अवस्था	मुख्य प्रयासहरु
१. प्रशासनिक सांगठनिक सुदृढीकरण , क्षमता र सेवा प्रभावकारीता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम			केन्द्रिकृत रूपमा रहेका सांगठनीक प्रशासनिक सेवाहरूलाई विकेन्द्रित गर्दै सेवाग्राहिलाई सुलभ तरिकाले सेवा प्रवाह गर्न भौतिक पुर्वाधार एवं जनशक्ति व्यवस्थापनमा जोड दिईएको ।
क.	संस्थागत क्षमता विकास, उपभोक्ता प्रशिक्षण	कार्यान्वयनका चरणमा	
ख	पदाधिकारी तथा कर्मचारी तालिम	कार्यान्वयनका चरणमा	
ग	डिजिटल नागरिक वडापत्र, सिसि टिभि जडान	कार्यान्वयनका चरणमा	
घ	अध्ययन तथा अनुसन्धान	कार्यान्वयनका चरणमा	
२. वित्तीय व्यवस्थापन तथा श्रोत परिचालन सम्बन्धी कार्यक्रम			
क	राजश्व परिचालन तथा व्यवस्थापन	कार्यान्वयनका चरणमा	
ख	खानिहरुको उत्खनन तथा व्यवस्थापन	कार्यान्वयनका चरणमा	
ग	घरेलु तथा लघु उद्योग प्रवर्द्धन कार्यक्रम	कार्यान्वयनका चरणमा	
३. भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास सम्बन्धी कार्यक्रम			
क	सौर्य सडक वति जडान,	कार्यान्वयनका चरणमा	
ख	नयाँ मोटरवाटो ट्रायाक खोल्ने	कार्यान्वयनका चरणमा	
ग	विद्यालय भवन निर्माण	कार्यान्वयनका चरणमा	
४. समाजकल्याण तथा सामाजिक विकास सम्बन्धी कार्यक्रम			
क	सामाजिक परिक्षण	कार्यान्वयनका चरणमा	
ख	सार्वजनिक सुनुवाइ	कार्यान्वयनका चरणमा	
ग	सामुदायिक मेलमिलाप सम्बन्ध	कार्यान्वयनका चरणमा	
५. कला संस्कृति, सम्पदा तथा वातावरणीय सुधार कार्यक्रम			
क	बाढि पहिरो नियन्त्रण	कार्यान्वयनका चरणमा	
ख	तटवन्धन	कार्यान्वयनका चरणमा	
ग	परम्परागत संस्कृति संरक्षण	कार्यान्वयनका चरणमा	
			सचेतनामूलक कार्यक्रम ल्याउने र कला संस्कृति, सम्पदा तथा वातावरणीय सुधारको कार्यक्रमबाट समुदायलाई पर्ने फाइदाको बारेमा

			जानकारी प्रदान गर्ने गरिएको ।
६. पर्यटन विकास कार्यक्रम			
क	मालिकामा भ्यू टावर निर्माण	कार्यान्वयनका चरणमा	आन्तरिक र बाह्य पर्यटक भित्राउने लक्ष्य हाँसिल गर्न उन्मुख
ख	वृत्तचित्र तयार (पर्यटन डकुमेन्ट्रि)	कार्यान्वयनका चरणमा	

स्रोत: मालिका गाउँपालिका, २०७४

### ३.११२ संगठनात्मक ढाँचा

यस गाउँपालिकामा रहने दरवन्दि विवरण यसप्रकार रहेको छ ।

१. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	१
२. इन्जिनियर (सिभिल जनरल)	१
३. कम्प्युटर इन्जिनियर / अधिकृत	१
४. नायव सुव्वा	१
५. लेखापाल	१
६. सब इन्जिनियर (सिभिल जनरल)	२
७. कार्यालय सहयोगी	२
८. विभिन्न सरकारी सेवा तथा निकायवाट खटिइ आएका कर्मचारी	

### गाउँपालिकाको वडाहरूमा रहने दरवन्दि

१ वडा सचिव	१
२. प्रशासन तथा लेखा सहायक	१
३. कार्यालय सहयोगी	१
४ विभिन्न सरकारी सेवा तथा निकायवाट खटिइ आएका कर्मचारी	

### ३.११३ कार्यरत कर्मचारीहरू

तालिका न. १०४ : मालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

सि.नं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	कार्यरत शाखा	कैफियत
१	छविलाल सुवेदी	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	प्रमुख	
२	विष्णु प्रसाद शर्मा	लेखापाल	लेखा शाखा	
३	पुर्ण प्रसाद शर्मा	नायव सुव्वा	प्रशासन शाखा	
४	विरेन्द्र महतो	सब इ.	प्राविधिक शाखा	
५	नविन पुन	अ.सब.इ.	प्राविधिक शाखा	

६	खसिला गुरुड	सा.प.	योजना शाखा
७	राजेश थापा	स्वास्थ्य संयोजक	सामाजिक विकास
८	रविन्द्र अधिकारी	कृषि संयोजक	आर्थिक विकास
९	राजेन्द्र परियार	पशु सेवा संयोजक	आर्थिक विकास
१०	सत कुमार शर्मा	कार्यालय सहयोगी	
११	विरेन्द्र किसान	कार्यालय सहयोगी	
१२	देविन्द्र वुढा	कार्यालय सहयोगी	

श्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.११४ सरकारी कार्यालयहरुको नाम तथा टेलिफोन विवरण

यस गाउँपालिकामा रहेका सरकारी कार्यालयहरुको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

#### तालिका न. १०५ : मालिका गापामा रहेका सरकारी कार्यालयहरुको विवरण

सि.न.	पद	कार्यालय	फोन नं.
१.	कृषि प्राविधिक सहायक	मालिका गा.पा.	९८४८८३८४५८
२.	फरेस्टर	रेन्जपोस्ट	९८४७६६४७६९
३	पशु प्राविधिक सहायक	पशु सेवा केन्द्र	९८४०४६९९४९
४	खरिदार	इलाका हुलाक कार्यालय	९८६७७४०२४४
५	अधिकृत स्तर छैटौ	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	९८४७६३२०२८
६	प्रहरी निरिक्षक	इलाका प्रहरी कार्यालय, दरवाड	९७४६७०९९३०

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.११५ स्थानीय राजनैतिक दलहरु

यस गाउँपालिकामा कृयाशिल राजनैतिक दल तथा तिनका प्रमुखहरुको विवरण तलको तालिकमा प्रस्तुत गरिएको छ।

#### तालिका न. १०६ : मालिका गापामा कृयाशिल राजनैतिक दल तथा तिनका प्रमुखहरु

सि.नं.	नाम, थर र दलको नाम	पद	फोन नं.
१.	शिवनारायण फगामी, नेपाली काडग्रेस	गा.पा.स्तरीय पार्टी प्रमुख	९७४६७०३४४६
२.	रघुनाथ न्यौपाने, नेकपा एमाले	गा.पा.स्तरीय पार्टी प्रमुख	९८४६८२४६०५
३.	खड्क छन्त्याल, नेकपा माओवादी केन्द्र	गा.पा.स्तरीय पार्टी प्रमुख	९७४६७०९०६८
४	छावि वि.क.राष्ट्रिय जनमोर्चा	गा.पा.स्तरीय पार्टी प्रमुख	९८४६७२७६६९
५	चित्र पुन जनमंगल पाटि	गा.पा.स्तरीय पार्टी प्रमुख	

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.११६ गाउँपालिकाको भगिनी सम्बन्ध रहेका संस्था

मालिका गाउँपालिकासँग हालसम्म कुनै संघ संस्थाहरुसँग भगिनि सम्बन्ध कायम भएको छैन ।

### ३.११७ गाउँपालिकाको स्थापनाकालदेखि हालसम्मका प्रमुखहरुको विवरण

सि.नं.	नाम	कार्य अवधि	निर्वाचित	कैफियत
१	श्रीप्रसाद रोका मगर	५ वर्ष	निर्वाचित	नयाँ गाउँपालिका

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.११८ विगत ३ बर्षको MCPM को स्तर

मालिका गाउँपालिका २०७३ सालमा मात्रै स्थापना भएकोले **MCPM** भएको छैन ।

### ३.११९ विमानस्थलको विवरण

सि.नं.	विवरण	स्थान	अवस्था	कैफियत
१	विमान स्थल	नभएको		
२	हेलीप्याड	छरछरे, देविस्थान	सामान्य	आकस्मीक रूपमा तयार गर्न सकिने

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.१२० शवदाह तथा पशु वधशालाको विवरण

यस गाउँपालिकामा शवदाह खोलाको किनारमा हुने गरेको र पशुवधशाला पनि निर्माण भएको छैन ।

### ३.१२१ विशेष व्यावसायिक खेती र उत्पादन हुने मुख्य कृषि बाली

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र जिल्ला कृषि विकास कार्यालयका अनुसार दरवाड, निस्कोट, ओखरवोट, विम र देविस्थानलाई सुन्तलाको पकेट क्षेत्र मानि लगाउन सुरु गरिएको छ । त्यसैगरि वडा नम्वर ७ विम र वडा नम्वर ६ दरवाडमा अन्त वालि मध्येका धान र मकैको पकेट क्षेत्र मानिएको छ । पकेट क्षेत्र घोषणा भएपनि अझै राम्रोसँग व्यवसायिक बन्न सकेको छैन । यस कार्यलाई अभ वढि सहयोग र प्रोत्साहन गरि निरन्तरता दिनुपर्ने देखिन्छ ।

### ३.१२२ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका होटलहरु

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रमा मुख्य बजार क्षेत्र वडा नम्वर ६ मात्र रहेको छ । अन्य वडाहरुमा सामान्य चिया पसलहरु मात्र छन् ।

क्र.सं.	किसिम	संख्या	कैफियत
१	होटल तथा रेष्टरेन्ट	१० वटा	आवास सहितका
२	सामान्य होटल सबै बडामा	१५	चिया नास्ता मात्र बेच्ने

स्रोत: मालिका गाउँपालिका स्तरीय सर्वेक्षण, २०७४

### ३.१२३ सुरक्षा ईकाईहरू

मालिका गाउँपालिका भित्र इलाका प्रहरी कार्यालय रहेको छ ।

क्र.सं.	विवरण	स्थान	कैफियत
१	इलाका प्रहरी कार्यालय	दरवाड	

### ३.१२४ एफ.एम./रेडियो स्टेशनहरू

मालिका गाउँपालिका भित्र हालसम्म एफ. एम तथा रेडियो स्टेशनहरू स्थापना भएका छैनन । १ वटा पश्चिम म्यागदी अनलाइन पेज संचालन भएको छ ।

### ३.१२५ व्यापारिक फर्महरूको विवरण

मालिका गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका व्यवसायिक फर्महरू-:

तालिका नम्बर १०३ व्यापारिक फर्महरूको विवरण                    वाड नं.१ निस्कोटः

सि नं.	व्यावसायिको नाम	फोन नं.	बाख्रा संख्या	भेडा संख्या
१	धनी पुन	९७४६७०६२०२	३०	
२	अम्रु पुन		२८	
३	हरिदत्त आचार्य		२२	
४	पुर्न ब.पुन	९८४३०३७३०९		२५
५	सम ब.घर्ती	९८१३८२५८७३	२३	
६	तिल ब.घर्ती	९८४६५८२७५७	२३	

वाड नं.२ रुम

सि नं.	संचालकको नाम	फोन नं.	बाख्रा संख्या	भेडा संख्या
१	समुन्द्रा घर्ती		२१	
२	दुर्गालाल पुन	९७४६७०४६४०	२६	
३	चमु पुन	९७४६७०४६४०	४१	
४	गंग ब.रोका		५५	

५	चम ब .पुन			४९
---	-----------	--	--	----

### वाड नं .३ रुम डाँडागाउँ

सि नं.	व्यावसायिको नाम	फोन नं.	बाख्रा संख्या	भेडा संख्या
१	सम प्र .बुढाथोकी		५५	
२	दल ब .बुढाथोकी		४५	
३	बल ब.केसी		२९	
४	तुलसीराम पुन		२५	
५	स प्रसाद बुढा	९७४६०६६५३१		२१
६	नर ब .रोका			१६०
७	धन ब .रोका			२१०
८	धन ब .बुढा			२५
९	केश ब .घर्ती			२१
१०	दल ब .पुन			२५
११	स ब .पुन			२३
१२	चित्र ब .केसी	९७४६७०३६६९	२५	
१३	बल ब .केसी		२६	

### वाड नं .४ ओखरबोट

सि नं.	व्यवसायिको नाम	फोन नं.	बाख्रा संख्या	भेडा संख्या
१	र ब .घर्ती		४३	
२	स ब .घर्ती		४५	
३	मनि प्रसाद घर्ती		४२	
४	डिलु बिक		२८	
५	धनिराम पुन		६५	
६	कलबिर पुन		३३	
७	चोप ब .सिंथानी		३६	
८	प्रेम बुढा		३०	
९	टिक प्र .पुन			१९०

**वाड नं .६ दरवाड़-:**

सि नं.	व्यवसायिको नाम	फोन नं.	बाख्रा संख्या	भेडा संख्या
१	हेम ब .रोका		४०	
२	मिम ब .रोका		२१	
३	टक ब .घर्ती			२५
४	चन्द्र ब .पुन			२४
५	जुग ब .रोका			२६
६	झगलाल रोका			२५
७	प्रेम रोका			४१
८	मुक्ती रोका			२६
९	हर्के ब .पाइजा			२४
१०	अमर सेरपुञ्जा			२२
११	उत्त ब .रोका		२२	
१२	नर प्र .रोका		२२	
१३	तक ब .पुन		४१	

**व्यावसायिक गाई ,भैंसी फार्मको विवरण:**

**वाड नं .१ निस्कोट**

सि नं.	व्यवसायिको नाम	फोन नं.	गाई भैंसी संख्या
१	प्रसाद पुन		१५
२	किर ब .पुन		१३
३	बलमान पुन		१२
४	अमर ब .पुन		९
५	लोकमान पुन		६
६	पृथ ब .पुन		९
७	कृष्ण ब .पुन		१०
८	खड्क ब .पुन		१३
९	चन्द्र ब .पुन		९

१०	रन ब .पुन		१७
११	तेक प्र .पुन		२४
१२	किर ब.पुन		१९
१३	अमर ब .पुन		१२

### वाड नं.२ रुम

सि नं.	व्यवसायिको नाम	फोन नं.	गाई भैंसी संख्या	कैफियत
१	कर्ममान घर्ती		६	
२	नर ब .पुन		६	
३	चम ब .पुन		५	

### वाड नं .६ दरवाड़

सि नं.	व्यवसायिको नाम	फोन नं.	गाई भैंसी संख्या	कैफियत
१	कृष्ण जुग्जाली		१०	
२	नर ब .रोका		१२	
३	पक ब .रोका		१०	
४	चक्र ब .पुन		६	
५	हरि प्र . रोका		६	
६	गिरी प्र .रोका		६	

### व्यावसायिक कुखुरा फार्म-:

सि .नं.	फार्मको नाम	ठेगाना	व्यवसायिको नाम	फोन नं.	कुखुरा संख्या
१	किरण पोल्ट्री फर्म	वाड नं.६ दरवाड़ग			४५०
२	सागर पोल्ट्री फर्म	" "	दिवस सुवेदी		४००

## व्यावसायिक बंगुर फार्मको विवरण-:

सि .नं.	फार्मको नाम	ठेगाना	व्यवसायिको नाम	फोन नं.	बंगुर संख्या
१	खत्री बंगुर फार्म	वाड नं.६ दरवाड्ग	कल्पना खत्रि	९८४७६७४८०२	४५
२		" "	ललिता परियार		१०
३		" "	टंक पुर्जा		६
४		" "	हर्क परियार		५
५		" "	पुर्खा बुढा		५
६		" "	मनदेवी बुढा		१२
७		" "	तारा ब.पटेट	९८४७७३८७९२	१५
८		" "	ज्यानेन्द्र भट्टचन	९७४६७१३३४८	
९			मनसरा थापा	९८०५१०७४५७	
१०			सुनिता थापा	९८४७७४१४४६	

स्रोत: पशु सेवा केन्द्र दरवाड, २०७४

### ३.१२६ सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्र

मालिका गाउँपालिकामा हालसम्म सामुदायीक मेलमिलाप सम्बन्ध समिति गठन भएका छैनन । समुदाय र छारछिमेकमा हुने विवादहरूलाई मिलाउनका लागि परम्परागत रूपमा भइरहने भेला छलफल भने हुदै आएका छन् ।

### ३.१२७ प्राकृतिक श्रोत (खानी/खनिज आदि)

प्राकृतिक स्रोत साधन राज्यको अर्थतन्त्रमा सघाउ पुर्याउने सवैभन्दा महत्वपूर्ण खजाना हुन् । आजको समयमा विकसित राष्ट्रहरूले प्राकृतिक सम्पदाको अत्याधिक दोहन तथा उपयोग गरेर विकसित भएका हुन् । हाम्रो देश पनि प्राकृतिक सम्पदाले भरिपूर्ण छ । यसको बाबजुद पनि पुँजी, ज्ञान तथा क्षमतावान नागरिकको कमी वा बर्हिगमनले ति सम्पदाहरु यत्तिकै खेर गइरहेका छन् । मालिका गाउँपालिकाको सन्दर्भमा हेर्ने हो भने यहाँ रुममा रहेको ढंगाखानी र ओखरबोटमा रहेको तामाखानी लाई साधारण रूपमा मात्रै चलाइएको छ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्र प्रसस्तै रहेको अल्लोलाई पनि सामान्य रूपमा प्रयोग गरी लघु उच्चम संचालन गर्न थालिएको छ । उत्खनन, संरक्षण र सम्बद्धनमा गाउँपालिकाले प्राथमिकता दिई अन्य स्रोतहरुको खोजि गर्नुपर्दछ । यसले गाउँपालिकाको राजश्व वृद्धि र अन्य विकास तिवता आउँछ । गाउँपालिकाका मुख्य प्राकृतिक स्रोतहरु निम्न अनुसार छन् ।

क्र.सं.	विवरण	स्थान
१	तामाखानी, सिसाखानी	ओखरवोट
२	दुंगाखानी	रुम

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.१२८ पशुपंक्षी/वन्यजन्तुको विवरण

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पाइने पशुपंक्षि र वन्यजन्तुहरूमा कुखुरा, हाँस, परेवा गाइ, भैसी, बाखा, गोरु, घोडा लगायतका घरपालुवा पशुपंक्षि पाईन्छन् । बनजंगलमा पाइने पंक्षि र वन्यजन्तुमा वाघ, भालु मृग, चितुवा, कस्तुरी, स्याल, डाँफे, मुनाल, काग, कोइलि, ढिकुर, भंगेरा, कालिज, लगायतका प्राणिहरू पाईन्छन् ।

### ३.१२९ अल्पसंख्यक/सिमान्तीकृत वर्गको तथ्याङ्क

राज्यले अल्पसंख्यक मानेका सबै जातिहरू यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र मा छैनन । सिमान्तकृत वर्ग पनि यस गाउँपालिकामा छैनन । राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र राज्यले सुविधा वन्चित पहाडि जातिमा समेटेको गुरुङ जातिको जनसंख्या १.१६ प्रतिशत, मगर जातिको जनसंख्या ५९.४२ प्रतिशत, पहाडि उन्नत मानिने नेवार ०.२७ प्रतिशत रहेको छ । स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४ अनुसार, छन्त्याल जातिको घरधुरी वडा नम्वर १ निस्कोटमा १६, वडा नम्वर ४ ओखरवोटमा ९ र वडा नम्वर ६ दरवाडमा ९ गरि ३४ घरधुरी रहेका छन् । र हिमाली उन्नत जात मानिले थकालीहरूको घरधुरी ३७ रहेको छ ।

#### तालिका न. १०४ : अल्पसंख्यक/सिमान्तीकृत वर्गको तथ्याङ्कः

वडा नम्वर	(थकाली उन्नत)	घरधुरी संख्या	छन्त्याल (सुविधा वन्चित)	घरधुरी संख्या
१		०	छन्त्याल	१६
२	थकाली	११		
३	थकाली	१		
४	थकाली	३	छन्त्याल	९
५	थकाली	९		
६	थकाली	११	छन्त्याल	९
७	थकाली	२		

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४

### ३.१३० घरभाडामा बस्नेहरुको विवरण

मालिका गाउँपालिका धेरै जसो ग्रामिण वस्तिहरूलाई मिलाएर बनाइएको छ । त्यसैले घरभाडामा बस्नेहरुको विवरण सबैभन्दा वढि वडा नम्वर ६ मा रहेको छ । दरवाड वजार र गाउँपालिकाको केन्द्र पनि वडा नम्वर ६ मा नै रहेको छ ।

#### तालिका न. १०५ : घरभाडामा बस्नेहरुको विवरण

वडा नम्वर	भाडामा बस्ने को संख्या
१	२२
२, ३	११
४	३८
५	२१
६	२१८
७	७
जम्मा	३१७

स्रोत: राष्ट्रिय जनसंख्या तथा घरधुरी सर्वेक्षण, सन २०१४

### ३.१३१ सामुदायिक वन सम्बन्धी विवरण

मालिका गाउँपालिका भित्र रहेका सामुदायिक वन सम्बन्धी विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । कूल सामुदायिक वन संख्या ३९ रहेको छ । सामुदायिक वन क्षेत्रले ओगटेको कुल क्षेत्रफल ४९९४.५१ हेक्टर रहेको छ । सामुदायिक वनबाट लाभान्वित घरधुरी दोहोरिएका छन् । सामुदायिक वनमा आवद्धता र लाभान्वित रहेको घरधुरी ४५०० भन्दा वढि रहेको छ ।

#### तालिका न. १०६ : मालिका गाउँपालिकाभित्र रहेका सामुदायिक वनहरुको विवरण

क्र.स	सामुदायिक वनको नाम	ठेगाना	हस्तान्त्रण मिति	क्षेत्रफल हे.	ला.घरधुरी
१	स्याङ्गचिवाड पातल सा.व	रुम	१/१५/२०५४	६५.००	१५२
२	रुखुम राखर्क सा.व	रुम	१२/५/२०५०	८५.५०	२३५
३	बराहताल सा.व	रुम	१२/१८/२०५२	४९०.००	५४७
४	बासराते सा.व	रुम	३/३०/२०५२	२४९.५०	१५९
५	थानवांग सा.व	रुम	२/४/२०७२	२२.२८	१८४
६	मौवाडाँडा सा.व.	रुम		१६८	
७	दह सा.व	दरबाझ	७/२९/२०५६	८४.८६	७७
८	भगवती सा.व	दरबाझ	६/१७/२०५८	३७.९८	७६
९	दोविल्ला लमसुड सा.व	दरबाझ	३/२५/२०५६	१४४.२१	१३९
१०	बेतुरे सा.व	दरबाझ	१२/५/२०५०	११८.९९	७४
११	प्रगति सा.व	दरबाझ	७/२४/२०५७	२८८.२०	७९
१२	पातल ठुलोचौर गोजा रातो भीर सा.व	दरबाझ	३/२५/२०५६	८६.००	२२५
१३	ढांडखर्क सा.व	दरबाझ	११/२४/२०५७	१३.५८	१९

१४	सानो धैरेनी सा.व	दरबाङ्ग	१२/१८/२०५२	९२.००	५२
१५	भेडाखोर सा.व	देविस्थान	३/३१/२०५५	१४०.६७	८४
१६	कांडे सा.व	देविस्थान	३/३०/२०५२	२५४.९०	२७३
१७	भिरखर्क सा.व	देविस्थान	३/२९/२०५२	१९४.२७	१४९
१८	मुर्चुल्ला सा.व	देविस्थान	१०/६/२०५४	२८८.५०	२३७
१९	महभिर सा.व	ओखरवोट	२/८/२०५३	२३.५०	९१
२०	भौमसातोम भञ्ज्चाड सा.व	ओखरवोट	१०/२४/२०६५	१३७.४०	६२
२१	भोवाड टोड्के सा.व	ओखरवोट	११/२४/२०५७	८९.५०	१८३
२२	महखोला सा.व	ओखरवोट	११/२९/२०५६	६९.७५	७८
२३	दिप्लीखोला सा.व	ओखरवोट	३/३१/२०५५	१०.२६	१०७
२४	ओखरबोट सा.व	ओखरवोट	३/३१/२०५५	१८२.७५	१३२
२५	थामका सोले सा.व	ओखरवोट	११/२२/२०६८	५२.७३	६०
२६	पन्थोकचौर बाहुन बस्नेटिक सा.व	ओखरवोट	३/२५/२०७०	४३.५५	६०
२७	खाक्से रातो भिर सा.व	विम	३/२५/२०५१	१०४.५०	२०२
२८	बन्चरे बाखाखोर सा.व	विम	३/२५/२०५१	९९.९४	१६८
२९	लुरवांग सा.व	विम	३/३१/२०७३	२३.०२	६३
३०	कावांग सा.व	विम		१४६.४४	
३१	देउराली धारा सा.व	निस्कोट	५/२/२०४९	५०.००	३५
३२	महटाउको सा.व	निस्कोट	३/१६/२०६५	४६.४०	४९
३३	सरस्वति सा.व	निस्कोट	३/२७/२०६४	१७.७४	१३४
३४	कल्तेरी सा.व	निस्कोट	१२/१८/२०५२	४२.७४	९१
३५	थाम सा.व	निस्कोट	१/९/२०५३	२९.८१	७६
३६	चन्दन धारा सा.व	निस्कोट	२/८/२०५३	२६.००	५३
३७	सुक्रीभिर सा.व	निस्कोट	११/२३/२०५३	४३.६२	५८
३८	थाम डाडाँ सा.व	निस्कोट	२/२/०६८	११.८३	३६
३९	डफेरी सा.व	निस्कोट	१/९/२०५३	३८.५९	८९
	जम्मा			४११४.५१	४५८८

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, म्यागदी २०७४

### ३.१३२ गाउँपालिकाभित्र रहेका विशेष, संरक्षित, स्वायत्त क्षेत्रको विवरण

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र संरक्षित, स्वायत्त क्षेत्रहरु राज्य पुर्नसंरचनाका सन्दर्भमा तोकेको हैन।

### ३.१३३ गाउँपालिका आफैले बनाएका नियम /विनियमहरूको विवरण

१) मालिका गाउँ कार्यपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७४

२) मालिका गाउँ कार्यपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७४

- ३) मालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यविभाजन नियमावली, २०७४
- ४) मालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यसम्पादन नियमावली, २०७४
- ५) मालिका गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचार संहिता, २०७४
- ६) मालिका गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश (अधिकारपत्रको प्रमाणिकरण कार्यविधि) नियमावली, २०७४

### ३.१३४ उद्यमहरुको अवस्था

**तालिका न. १०७ : मालिका गाउँपालिका भित्र रहेका उद्यमीहरुको विवरण**

सि.नं	संस्था	उद्यमको प्रकार	संख्या	कूल पूँजि (लगानी) रु	बार्षिक उत्पादन रु	रोजगारी संख्या
१	मेडेप/मेडपा	सिलाइ	८	८०,०००	९१,०००	१०
२		ढाका	१४	१,१४०,०००	२,००,०००	१४
३		अल्लो धागो/बुनाई	३०	३,००,०००	३,६०,०००	३०
४		च्याउ	२८	२,८०,०००	३,००,०००	२८
५		बुटिक	११	१,१०,०००	१,४०,०००	११
६		कुखुरा	१९	१,९०,०००	२,२०,०००	१९
७		उनि भोला	१४	१,४०,०००	१,६०,०००	१४
८		माहुरी	९	९०,०००	१,२०,०००	९
९		होटल	४	४,८०,०००	५,३०,०००	४
१०		अगरबत्ती	५	५०,०००	६०,०००	५
११		मोबाइल मर्मत	३	३०,०००	५०,०००	३
१२		स्ट्रेचेरी	३	३०,०००	५५,०००	३
<b>जम्मा</b>			१४८	१,४२०,०००	२५६,०००	१५०

स्रोत: मालिका गाउँपालिका दरवाड, २०७४

### ३.१३४ गाउँपालिकाका विकास सम्भावनाहरु

» यस गाउँपालिका भित्र म्यागदी नदिका साथै विभिन्न साना ठूला खोलाहरु रहेका छन, जसवाट पर्याप्त जलविद्युत उत्पादन गर्न सकिन्छ। माछा पालन लगायतका व्यसाय गर्न सकिन्छ। त्यस्तै जलस्रोतमा आधारित उद्योगहरु स्थापना गरि रोजगारी सृजना र आय आर्जन गर्न सकिने संभावना रहेको छ। यो एउटा प्रमुख लगानीको संभावना युक्त क्षेत्र पनि हो।

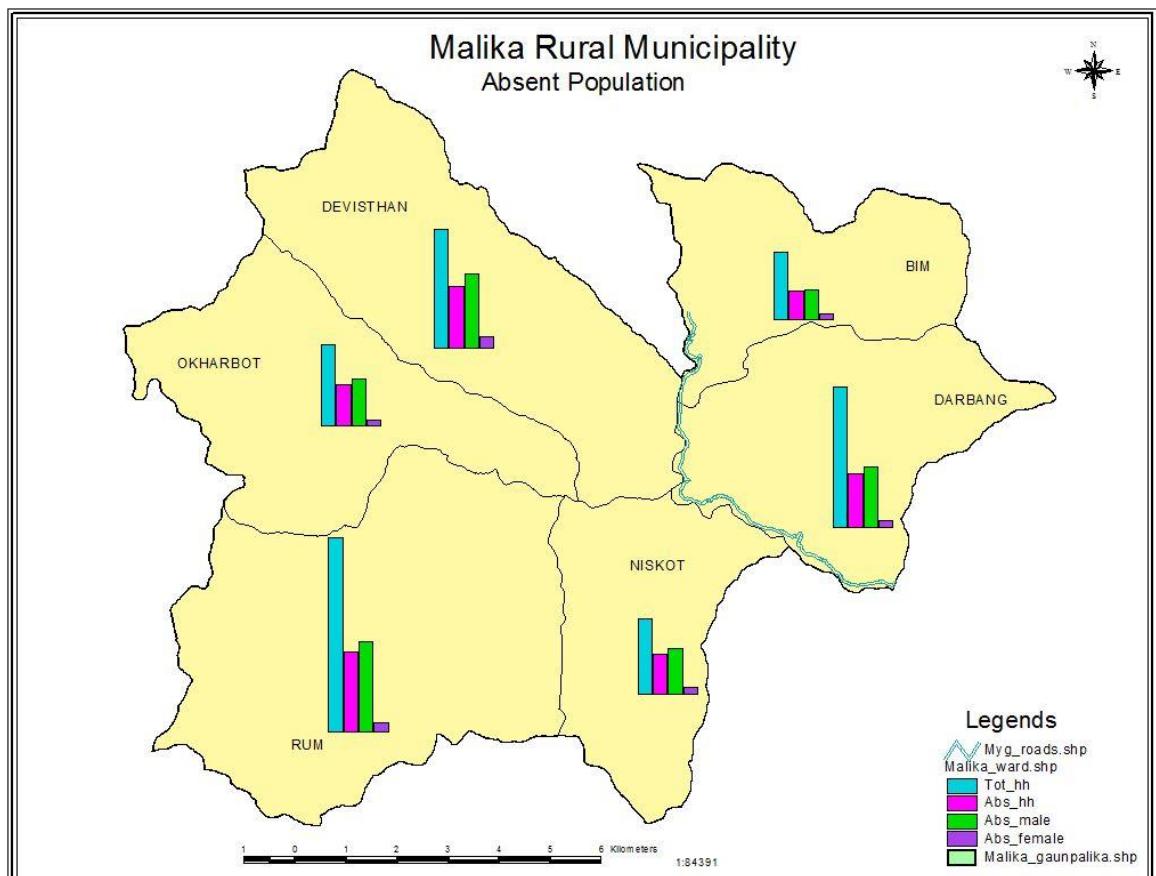
- » खनिज पदार्थ अन्तर्गत वडा नम्बर १,२,३ निस्कोट, रुम, डाँडागाउँमा स्लेट हुंगा खानी, ओखरवोटमा रहेको तामाखानी रहेका छन्, जसलाई उद्योगको रुमा विकास गरि राजश्व वृद्धि र रोजगारी सृजना गर्न सकिन्छ । त्यसै गरि अन्य स्थानहरुमा पनि खानीजन्य पदार्थहरुको अन्वेषण र उत्खनन गरि मनगो लाभ लिन सकिने संभावना रहेको छ ।
- » यस गाउँपालिका भित्र रहेका वनस्पति तथा जडिवुटिहरुको पहिचान वन पैदावारमा आधारीत उद्योगको स्थापना र संचालन गर्दै रोजगारी र आम्दानी वृद्धि गर्न सकिने संभावना देखिन्छ ।
- » नगदे तथा खाद्यान्न वालिका लागि विभिन्न वडाहरुमा पकेट क्षेत्र तयार गरिनुका साथै कृषिमा आधुनिकीकरण गर्दै, दिगो कृषि विकासमा टेवा तथा वजारीकरण मार्फत आम्दानीमा वृद्धि गर्न सकिन्छ । जसवाट यस गाउँपालिकाको समृद्धिमा टेवा पुरछ ।
- » म्याग्दी खोला र स साना खोलाहरुवाट ठूला देखि स साना जलविद्युत आयोजनाहरु संचालन गरि गाउँपालिकाको आवश्यकता पुरा गर्दै वढि भएको विद्युत विक्री वितरणवाट प्राप्त रोयल्टीलाई गाउँपालिकाको विकासमा लगाउन सकिने संभावना रहेको छ ।
- » प्राकृतिक महत्वका स्थान र वस्तुहरु, धार्मिक सांस्कृतिक लगायत दृश्यावलोकन लगायतका पर्यटकीय आकर्षणका क्षेत्रहरुको प्रवर्द्धन गर्दै यस क्षेत्रको पर्यटन विकासमा उल्लेख्य योगदान पुग्न सक्ने देखिन्छ ।
- » मालिका गाउँपालिका वडा नम्बर १ निस्कोट का खाप्रीवाड र जौवाड भिर मह काढ्ने स्थानहरु रहेका छन् । त्यसैगरि वडा नम्बर ४ ओखरवोटका पनि २ स्थान सिस्नेरी र महभिरमा पनि स्थानीय हरुले परम्परागत रूपमै भिर मह काढ्ने गर्दै आएका छन् यस्तै अन्य स्थानहरुको समेत पहिचान गरि संरक्षण गर्दै प्रवर्द्धन गर्न सकेमा Honey Hunting को समेत संभावना रहेको छ ।

### ३.१३५ चुनौतिहरु

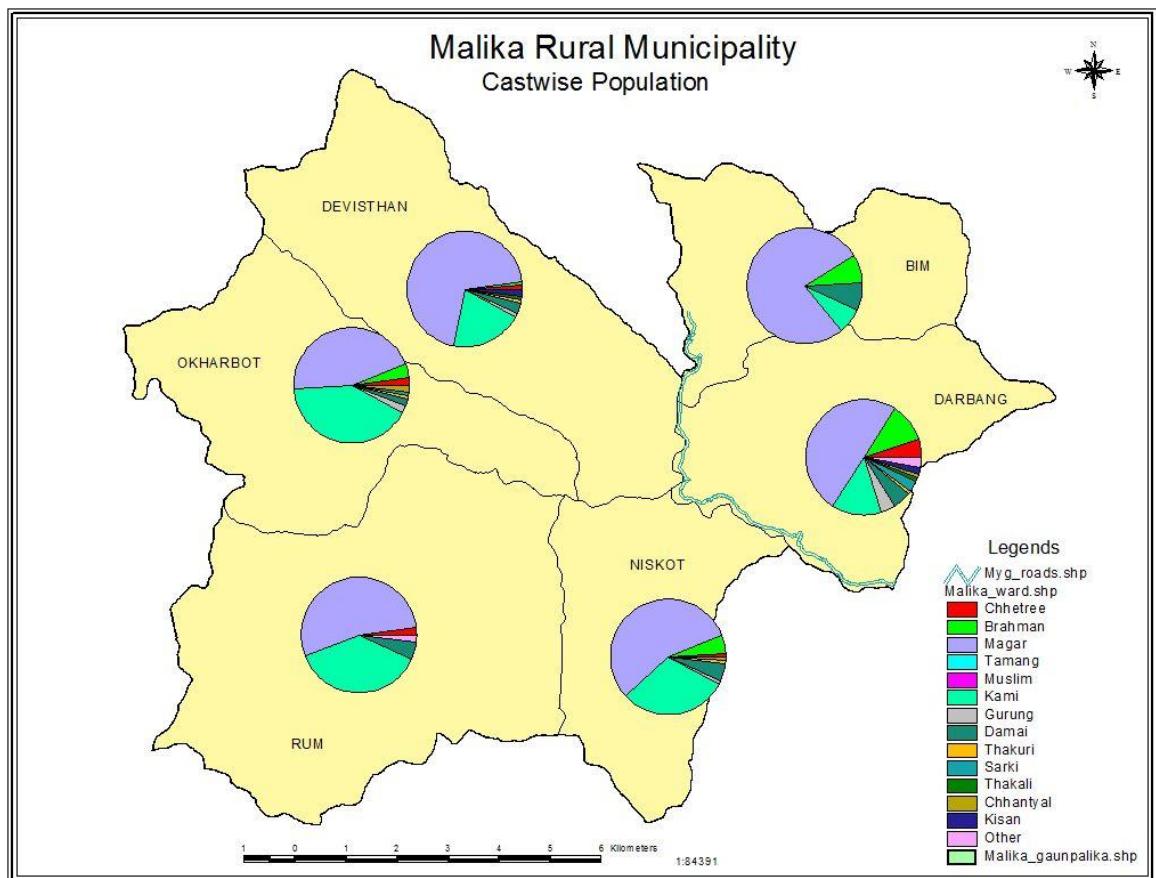
- » यस गाउँपालिका क्षेत्रको अधिकांश भूभाग भिरालो हुनु,
- » भौतिक पुर्वाधारको विकास हुन नसक्नु
- » विपदका दृष्टिले ( बाढि, पहिरो, नदि कटान ..) उच्च जोखिम रहनु,
- » मानव विकास सूचकांक न्युन रहनु,
- » उच्च शिक्षा र चेतनाको प्रयाप्त विकास नहुनु ,
- » गाउँपालिका भित्र दिगो सडक संजालको पहुँच नपुग्नु,
- » अधिकांश युवा युवतीहरु विदेश जाने प्रवृत्तिले विकास व्यवस्थापनमा जनशक्तिको अभाव रहनु,
- » उच्च शिक्षा तथा प्राविधिक शिक्षाका लागि प्रयाप्त अवसर तथा पहुँच नहुँदा दक्ष जनशक्ति विकासमा वाधा देखिनु ,
- » साधुरो जमिनका कारण वस्ती विकास तथा शहरीकरणलाई व्यवस्थित गर्न नसक्नु ।

## अनुसुचीहरु

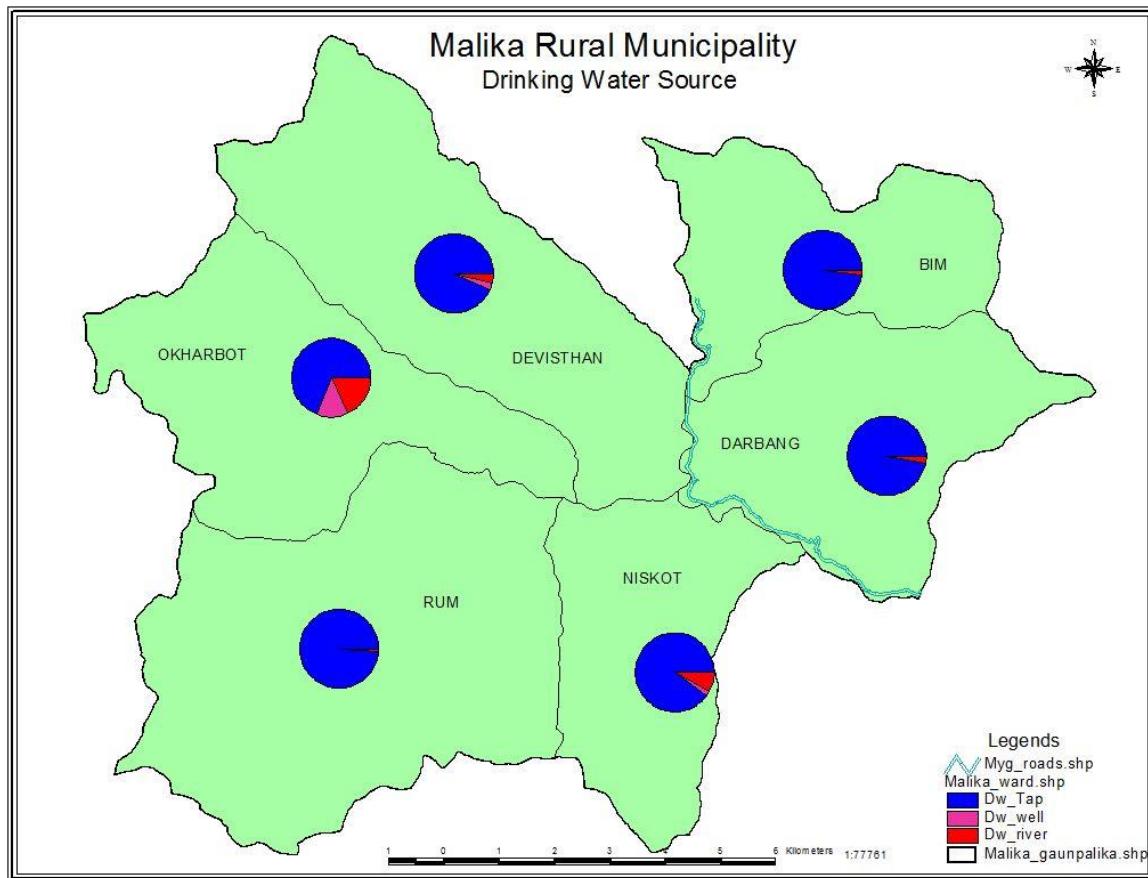
### अनुसुची एक : अनुपश्चित जनसंख्या



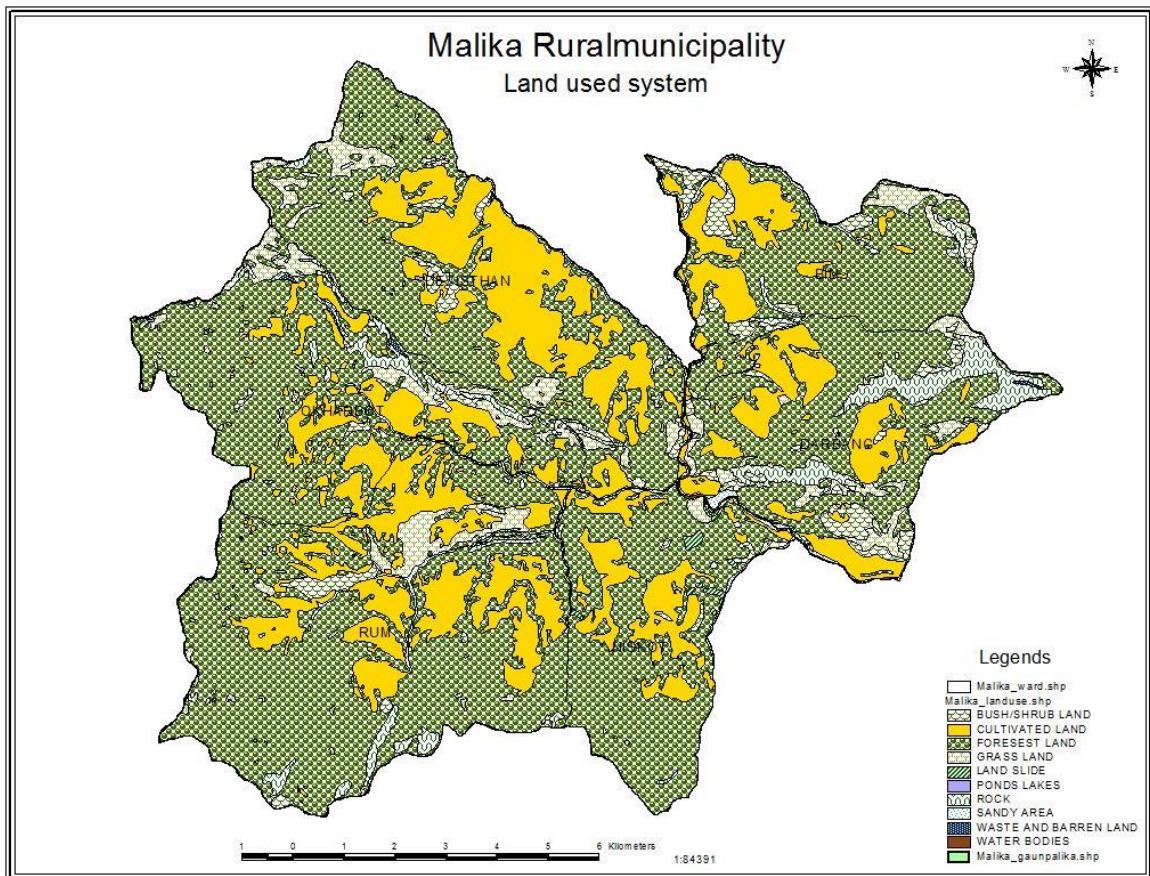
## अनुसुची दुई : जात अनुसार जनसँख्याको वितरण



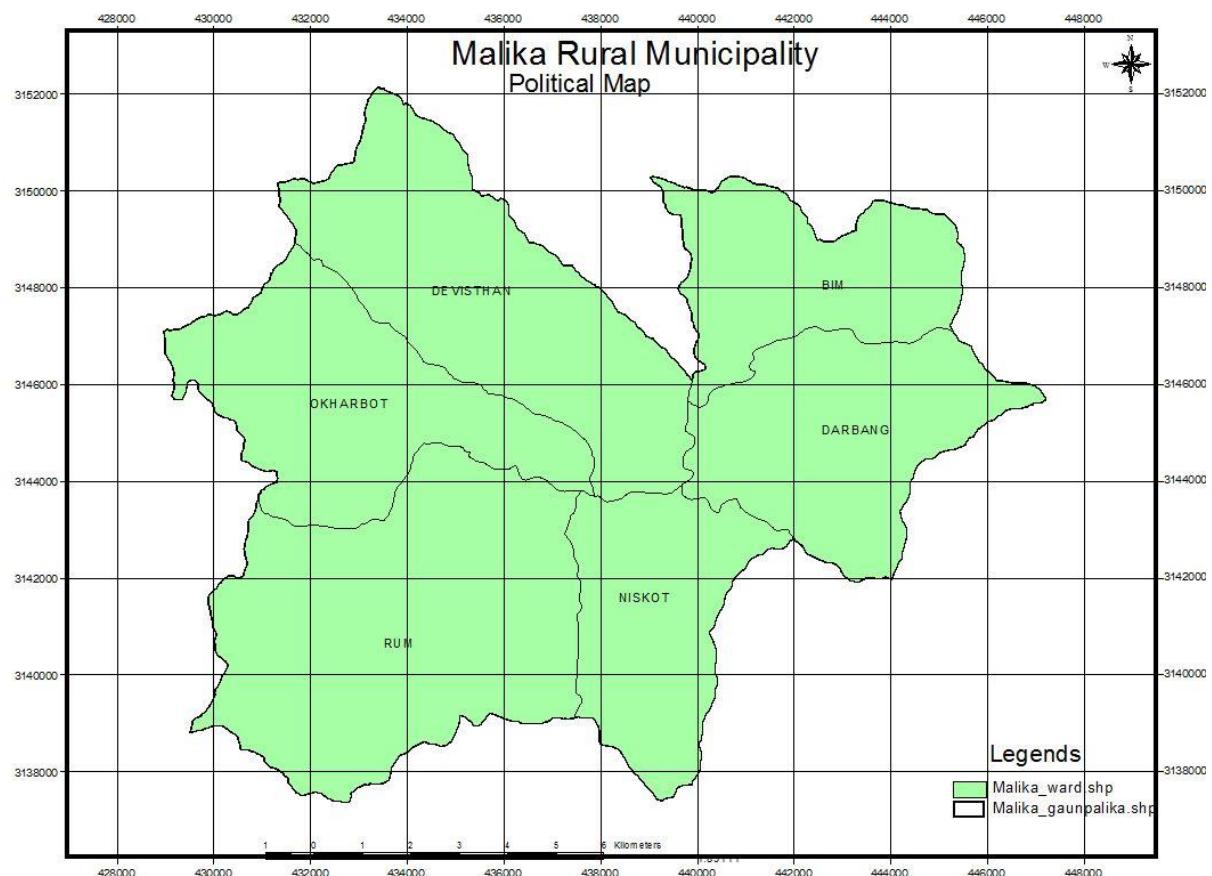
## अनुसुची तिन : पिउनेपानीका श्रोतहरु



## अनुसुची चार : भूउपयोगको अवस्था



## अनुसुची पाँच : राजनैतिक नक्शा



## अनुसूची छ : नदि तथा खोलानालाहरुको अवस्था

